

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Ústav řeckých a latinských studií

Diplomová práce

Řecká a latinská studia

Jana Kodetová

Dialekt Quintova eposu Posthomerica ve srovnání s
homérským dialektem

Užití augmentu a stahování sloves

The dialect of Quintus' epic Posthomerica compared to the

Homeric dialect

Augment and contract verbs

Ráda bych poděkovala své vedoucí práce, doc. PhDr. Dagmar Muchnové, CSc, za konzultace, připomínky a pomoc při psaní práce.

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala sama, že jsem odcitovala všechny prameny jak primární, tak sekundární a že jsem práci nevyužila v rámci jiného vysokoškolského studia.

Abstrakt

Práce se věnuje 5. knize *Posthomerik* a sleduje problematiku výskytu augmentu a stahování slovesných tvarů ve srovnání s homérským dialektem.

Zatímco v klasické řečtině dochází ke stahování sloves se zakončením kmene na $-\epsilon$ a $-\alpha$ téměř vždy a augment se vyskytuje u všech slovesných tvarů indikativu sekundárních časů, v homérských textech k oběma jevům dochází zdánlivě nepravidelně. *Posthomerika* pak, která od vzniku homérských textů odděluje více než 1000 let, Homéra napodobují, a to i nepravidelnou distribucí augmentu u tvarů indikativu sekundárních časů a nepravidelným výskytem stažených a nestažených tvarů.

Cílem práce je analyzovat výskyt augmentu a stahování slovesných tvarů se zakončením kmene na $-\epsilon$ a $-\alpha$ v 5. knize *Posthomerika* a závěry analýzy srovnat s homérskými texty.

Klíčová slova:

Augment, stahování sloves, sloveso, Posthomerika

Abstract

The thesis explores the Book 5 of the *Posthomerica* and discusses the issue of the occurrence of augment and contraction of verbs compared to the Homeric dialect.

Unlike Classical Greek, where verb forms with stems ending in $-\epsilon$ and $-\alpha$ were almost always contracted and augmentation occurred in all verb forms of the indicative of the secondary tenses, both phenomena were attested in Homeric texts on a seemingly irregular basis. The *Posthomerica*, written more than 1,000 years after the emergence of Homeric texts, mimicked Homer's language, including the irregular distribution of augmentation in the indicative forms of the secondary tenses and the irregular occurrence of contracted and non-contracted forms.

The thesis aims to analyse the occurrence of augmentation and contraction of verb forms with stem endings in $-\epsilon$ and $-\alpha$ in Book 5 of the *Posthomerica* and compare the analysis's conclusions with Homeric texts.

Key words:

Augment, contract verbs, verb, Posthomerica

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Posthomerika.....	7
2.1	Rukopisná tradice	7
2.2	Stav bádání	8
2.3	Datace <i>Posthomerik</i> a postava Quinta ze Smyrny	11
2.4	Posthomerika jako dílo	14
2.4.1	Obsah.....	14
2.4.2	Jazyk <i>Posthomerik</i> ve vztahu k Homérovi.....	15
3	Augment.....	21
3.1	Augment úvod	21
3.2	Augment v Homérovi	21
3.3	Augment v koiné	29
3.4	Augment v Posthomerikách.....	29
3.4.1	Úvod k augmentu v <i>Posthomerikách</i>	29
3.4.2	Augment v promluvách a narativu	35
3.4.3	Conjunction reduction v Posthomerikách	43
3.4.4	Augmentované tvary v homérském přirovnání v Posthomerikách	47
3.4.5	Augment u kmenů končících na -σκ-	51
3.4.6	Augment v uvozovacích větách	52
3.4.7	Augment a vův.....	54
3.4.8	Augment v záporu	57
3.4.9	Augment ve vedlejších větách.....	60
3.5	Závěr Augment	64
4	Stahování sloves.....	68
4.1	Stahování sloves v klasické řečtině	68
4.2	Stahování sloves v Homérovi	69

4.2.1	Stahování sloves se zakončením přítomného kmene na -α, -ε a -ο v Homérovi	69
4.2.2	Stahování sloves se zakončením přítomného kmene -ε v Homérovi	69
4.2.3	Slovesa se zakončením kmene -α v Homérovi	70
4.3	Stahování sloves v Posthomerikách	71
4.3.1	Úvodní analýza.....	71
4.3.2	Tvary stažených sloves v <i>Posthomerikách</i> převzaté z Homéra	73
4.3.3	Tvary stažených sloves nevyskytující se u Homéra.....	77
4.4	Závěr stahování.....	80
5	Závěr.....	86
6	Bibliografie.....	91

1 Úvod

Předkládaná práce se zabývá srovnáním vybraných gramatických jevů v 5. knize *Posthomerik* a v homérských textech. *Posthomerika* jsou málo známá epická báseň v hexametru o 14 knihách. Jedná se o dílo silně inspirované Homérem, kterého *Posthomerika* napodobují tématem, stylem i slovní zásobou. Jeden z prvních editorů textu *Posthomerik* jejich autora označil jako „Ομηρικώτατος“, tedy nejlepšího imitátora Homéra.¹ Odhaduje se, že *Posthomerika* byla napsána ve 3. století n. l. a za jejich autora je pokládán Quintus ze Smyrny.

Původně se měla práce zabývat užitím různých dialektických prvků v 5. knize *Posthomerik* a jejím cílem mělo být dialektické prvky okomentovat a provést analýzu jejich počtu. Quintovo dílo se však ukázalo natolik atypické, že jsem se rozhodla látku práce výrazně omezit, a to jen na dva prvky homérského dialektu: augment a stažená slovesa.

Cílem této práce je analyzovat text 5. knihy, co se vybraných gramatických jevů týká (výskyt augmentu a stahování sloves), a srovnat závěry získané z této analýzy na základě sekundární literatury s homérskými texty. Zaměřila jsem se na zkoumání augmentu a na stahování slovesných tvarů. Oba fenomény představují charakteristické rysy homérského dialektu a objevují se hojně i v textu *Posthomerik*. Pro teorii k augmentu v homérských textech vycházím ze sekundární literatury, přičemž jsem se v rámci kapitol o augmentu u Homéra zaměřila především na Bakkerovu argumentaci ohledně augmentu jakožto prostředku „zpřítomnění děje“ a na polemiku s jeho pracemi (viz kap. 3). V kapitole o stahování v 5. knize *Posthomerik* (kap. 4) se soustředím především na analytickou stránku věci – na statistické aspekty a okolnosti, které stahování umožňují. Pracovala jsem primárně s pracemi Chantraine (Chantraine, 1948), Monroa (Monro, 1891) a Smytha (Smyth, 1984) (viz kap. 4). K tématu homérského stahování existuje minimum literatury – chybí např. přehledy četnosti výskytů tvarů stažených sloves. Rovněž k jazyku *Posthomerik* existuje málo literatury – poznámky k jazyku či krátké kapitoly o něm se vyskytují napříč různými monografiemi a sbírkami (viz kap. 2.2), ale jako primární zdroje jsem užívala monografii F. Viana (Vian, 1959), úvod k edici Collection Budé (Vian, 1963), kapitolu o jazyku (s. 93-154) *Posthomerik* z Greensmith, 2020,

¹ Viz kap. 2.1 nebo Baumbach & Bär, 2007, 16.

kapitolu o vztahu Quinta a Homéra (s. 7-13) z Maciver, 2012 a poznámky z komentářů (Gärtner, 2005 a James & Lee, 2000).

Posthomerika a homérské texty, jak bylo řečeno výše, jsou ve velmi specifickém vztahu, který mezi sebou mají málokterá jiná antická díla. Nejde jen o to, že *Posthomerika z Iliady a Odysseie* čerpají tematicky,² pozoruhodný je i způsob, jakým Quintus nakládá s homérským jazykem: *Posthomerika* jsou do vysoké míry sestavena ze slov, která se v tomtéž tvaru, objevují v homérských textech. Velmi často dochází i k tomu, že jsou tatáž slova užitá v *Posthomerikách* za týchž metrických podmínek jak u Homéra, tak u Quinta (viz kap. 2.4.2). Přesto nacházíme v textu *Posthomerik* řadu slovesných tvarů, které se v homérských textech nevyskytují a Quintus je tedy vytvořil sám.

Vyvstává logická otázka, zda se má cenu zabývat textem *Posthomerik* z jazykového hlediska, když je většina tvarů převzata z Homéra. Jak ale bylo řečeno výše, Quintus z Homéra silně čerpá, rozebírá ho a znovu sestavuje, ale do textu vkládá i svou vlastní invenci a recepci homérského jazyka. Studium *Posthomerik* nám tedy neposkytuje jen analýzu dalšího epického díla pozdní antiky, ale umožňuje nahlédnout do pozdněantické recepce homérských textů. Určitě není možné tvrdit, že by zkoumání *Posthomerik* přineslo průlomový objev na poli homérských studií. Nicméně každá nová informace může pomoci minimálně doplnit obraz homérské recepce. Tato práce může např. ukázat, zda Quintus vnímal význam augmentu tak, jak ho vysvětluje Bakker (viz kap. 3), nebo zda Quintus užíval jiné stažené tvary než Homér (kap. 4). Primárním cílem této práce ale je poskytnout obraz o některých aspektech textu (augment, stahování) *Posthomerik* ve vztahu k Homérovi, nikoli o Quintově recepci Homéra.

Jako zdrojový text jsem zvolila 5. knihu jednak z toho důvodu, že jsou k dispozici dva komentáře (viz 2.2), jednak protože text 5. knihy je dostatečně dynamický z pohledu vypravovacích postupů: objevují se v něm jak dlouhé narativy, tak promluvy postav a navíc obsahuje 100 veršovou ekfrasis Achileova štítu. 5. kniha tak poskytuje ucelený obraz o Quintově jazyku.

Vzhledem k povaze této práce je nutné pracovat s textově kritickým aparátem, proto jsem vybrala edici Collection Budé, která obsahuje vyčerpávající kritické poznámky a pracuje s většinou relevantních rukopisů, z toho důvodu jsem do práce zařadila i kapitolu o rukopisné

² Všechna tři díla mají totožné téma – události během trojské války nebo po ní (pro podrobný obsah *Posthomerik* viz kap. 2.4.1), vystupují v nich stejné postavy (Achilles, Agamemnón apod.).

tradici (viz 2.1) (Vian, 1963, 66 a 69). Tato edice je také přístupná online přes portál TLG – je v ní snazší vyhledávání a vůbec práce s textem. Ukázky textu jsou převzaty z této online verze a jsou doplněny o můj český prozaický překlad.³ Překlady ukázek z Homéra jsou vybrány z překladu O. Vaňorného (Homér, 1942).

Práce je rozdělena do čtyř částí: první kapitola krátce pojednává o *Posthomerikách* jako celku, jejich autorovi, vztahu k Homérovi a jazyku, v druhé a třetí kapitole jsou rozebrány augment a stahování slovesných tvarů. Čtvrtá kapitola obsahuje závěr, kde jsou shrnuty všechny výsledky práce. Práce je doplněna o přílohu v podobě tabulky se všemi slovesy vyskytujícími se v 5. knize *Posthomerik*.

2 Posthomerika

2.1 Rukopisná tradice

Až do dnešní doby se zachovalo okolo 20 rukopisů *Posthomerik* (Baumbach & Bär, 2007, 16), přičemž všechny dochované rukopisy jsou z poloviny 15. století (Vian, 1963, XLV). Z dochovaných MS je možné zrekonstruovat archetyp, který je datován do 2. poloviny 13. století (tzv. archetyp Ω viz pozn. 5). Ranější texty není možné zrekonstruovat (James & Lee, 2000, 3), a tak kromě několika poznámek v různých scholiích (viz 2.2 a 2.3) je od předpokládaného data vzniku *Posthomerik*, tedy od 3. století n. l. až do 13. století, lakuna. Nevíme, kdy a za jakých okolností v pozdní antice text zmizel – kromě několika poznámek ve scholiích ani neznáme ohlasy, s jakými byl v pozdní antice a ve středověku přijímán. Baumbach a Bär (2007, 16) se ale domnívají, že ve středověku byla *Posthomerika* předávána ne kvůli jazykovým kvalitám, ale protože líčí jinak ve středověku neznámé události po *Iliadě*.⁴ O propojenosti *Posthomerik* a Homéra svědčí i to, že tři z nalezených rukopisů *Posthomerik* byly nalezeny mezi rukopisy homérských textů (Maciver, 2012, 8).

Poprvé se objevila zmínka o Quintovi a Posthomerikách v 12. století u Eustathia z Thessaloniky a Johanesse Tzetza (viz 2.3) (Gärtner, 2005, XIII). Rukopis *Posthomerik* byl pak objeven někdy mezi lety 1453-1462 kardinálem Basiliem Bessarionem (Baumbach & Bär, 2007,16)⁵

³ V problémových pasážích jsem vycházela také z anglického překladu (Quintus of Smyrna, 2007).

⁴ Maciver na jednom místě ovšem píše, že se mu zdá toto odůvodnění nedostatečné. Podle něj k zachování *Posthomerik* vedla i jejich literární kvalita. Už jen to, že byla přidávána k homérským textům má vypovídat o tom, že byla považována za dílo homérských kvalit (Maciver, 2012, 9), viz dále.

⁵ Konkrétně se jednalo o rukopis označovaný jako H (Hydruntinus). Vedle něj existoval ještě rukopis Y. Oba vznikly někdy ve 14. století a čerpaly z archetypu Ω . Subarchetyp H i Y jsou ztraceny, ale z H jsou odvozeny všechny kompletní MSS zachované dodnes. Jediné výjimky jsou codex Parrhasianus – P a nekompletní rukopis

v Kalábrii.⁶ Bessarion pak nechal vytvořit kopie tohoto nalezeného rukopisu. Podle Paschala (1904, 7) se jich zachovalo několik. Při opisování Bessarionova textu sehrál důležitou roli K. Laskaris (1434-1501), který pořídil nejen kopii rukopisu, ale opatřil ji i prvním úvodem (Gärtner, 2005, XIII).

Vůbec první tištěná verze *Posthomerik* vznikla v roce 1505.⁷ Toto vydání mělo obsahovat řadu chyb, které bylo později třeba opravit (Paschal, 1904, 9). O sto let později (1604) vzniklo první kritické vydání, které vytvořil L. Rhodomann.⁸ Obě edice se ale zakládaly pouze na kopiích rukopisu nalezeným Bessarionem, což jim bylo později vyčítáno (Baumbach & Bär, 2007, 16-7). Po Rhodomannově vydání vznikly další verze textu doplněné o poznámky.⁹ V roce 1807 sesbíral Ch. Tychsen dosavadní texty a vydal novou edici *Posthomerik*.¹⁰ V polovině 19. století vydal dvě edice Quintova textu H. Köchly, který první doplnil latinský komentář, z nějž vycházejí i moderní komentáře.¹¹ Až v 20. století se podařilo sjednotit všechny rukopisy a vytvořit edici založenou na relevantních zdrojích. Tato edice vyšla v rámci Collection Budé (Vian, 1963, 66 a 69). Od Aldinova vydání vzniklo jen celkem 11 kompletních vydání *Posthomerik* (James & Lee, 2000, 1).

2.2 Stav bádání

Posthomerika byla v minulém století nahlížena dost často v negativním světle a nevěnovala se jim přílišná pozornost.¹² Někteří badatelé Quintovi totiž vyčítají přílišné napodobování Homéra, nebo mu vytýkají přílišnou monotónnost nebo naopak sklon k extremnosti (dlouhá přirovnání, nadužívání adjektiv, několik dlouhých ekfrazí apod.) (Maciver, 2012, 15-16). V *Paulyho Realencyklopädie* se tak můžeme dočíst, že styl *Posthomerik* „je určován nedostatkem jazykové tvůrčí síly, která nutí básníka opakovat právě použité slovo v krátkých

M (Baumbach & Bär, 2007, 16) – P ani M nejsou odvozeny z H ani H z P a M. Zdá se ale, že všechny mají totožného předka (Paschal, 1904, 8). P a M má být totiž odvozeno právě z Y (Baumbach & Bär, 2007, 16).

⁶ Z tohoto důvodu má Quintus ve starší literatuře přízvisko „Calaber“ (Maciver, 2012, 5) (viz 2.3).

⁷ Aldine (ed.) (1505) *Παραλειπομένων Ὁμήρου, βιβλία τεσσαρεσκαίδεκα* Aldine ed.

⁸ Rhodomann L. (ed.) (1604) *Ἰλιάς Κοίντου Σμυρναίου; seu Quinti Calabri Paraleipomena, Id est, Derelicta ab Homero, XIV. libris comprehensa. Latine olim reddita & correcta a Laurentio Rhodmano*, L. Rhodomann (ed) Hanover.

⁹ Pro kompletní přehled edic vydaných mezi Rhodomannovým vydáním a vydáním Tychsenovým viz Paschal, 1904, 9).

¹⁰ Dosavadní edice zmiňované v textu vycházely pouze z textu vydaného v roce 1505 Aldinem.

¹¹ Köchly, A. (1853). *Quinti Smyrnaei Posthomeritorum libri XIV. Relegit Arminius Koechly. Accedit index nominum a Francisco Spitznero confectus*. Leipzig

¹² Od prvního vydání v r. 1505 vyšla kompletní Posthomerika jen několikrát (viz výše nebo James & Lee, 2000, 1).

intervalech“ nebo že „výraz je nudný a postrádá život“.¹³ Řada dalších badatelů *Posthomerika* kritizovala podobně.¹⁴

Malou originalitu Quintovi vyčítají i moderní badatelé, nebo spíše badatelé 20. století. V období renesance o Quintovi Lacaris napsal, že je „ὁμηρικώτατος“ (Köchly, 1850, CXI-CXII)¹⁵ – „velmi podobný Homérovi“, doslova „nejhomérovatější“, a ačkoli se toto označení může zdát ironické, podle mnoha autorů toto označení v sobě neneso nic negativního, naopak Quinta označuje jako zasloužilého autora, který se dokázal přiblížit Homérovi (Baumbach & Bär, 2007, 16). První editoři Quinta dokonce stavěli Homéra a Quinta na téměř stejnou úroveň (Baumbach & Bär, 2007, 23). Také monografie a komentáře vznikající od roku 2000, dokládají zvyšující se zájem o *Posthomerika* a mizející přehnanou negativitu.

K textu *Posthomerik* a jejich vztahu k Homérovi byla napsána řada monografií, studií a článků, ale většina z nich se týká společných témat mezi Quintem a Homérem, námětů nebo práce Quinta s homérskými scénami apod.¹⁶ Jen minimum studií se věnuje jazykové stránce *Posthomerik*. Jednou z těchto výjimek je disertace W. Paschala z roku 1904, která se na zhruba 30 stránkách věnuje Quintovu jazyku, ale nezabíhá do podrobností a vůbec nezmiňuje fenomény zkoumané v této práci. Věnuje se ale variacím homérského jazyka a poskytuje i základní přehled Quintova jazyka ve srovnání s Homérem (Paschal, 1904, 27-45). Další publikací je Vianova monografie *Recherches sur les Posthomerica de Quintus de Smyrne* (Vian, 1959), která se v některých částech věnuje jazyku. Pojednává i o augmentu (Vian, 1959, 220-6). Na druhou stranu se zajímá spíše o metrickou stránku věci a jazykově se k Homérovi vztahuje minimálně. Vian dále napsal *Lexique De Quintus De Smyrne*,¹⁷ rozsáhlý slovník, který obsahuje všechna slova objevující se v *Posthomerikách* s jejich metrickým zápisem. Nezahrnuje ovšem výklad slov nebo nějaké podrobnější informace. Nejedná se tedy o konkordanci. Vian se zabýval i textovou kritikou *Posthomerik* a zbavil chyb a zásahů předchozích editorů (Greensmith, 2020, 97). Na toto téma vydal publikaci *Histoire de la tradition manuscrite de Quintus de Smyrne* (1959). Článek v italštině *Osservazioni sul testo e sulla lingua di Quinto Smirneo* zabývající se jazykem Quinta ze Smyrny vznikl v roce 1986

¹³ „Der Stil wird aber vor allem durch den Mangel an sprachlicher Gestaltungskraft bestimmt, der den Dichter zwingt, in kurzem Abstand das eben gebrauchte Wort zu wiederholen ... Der Ausdruck ist matt, ohne Fülle und Leben“ (Keydell, 1963, s.v. Quintus von Smyrna).

¹⁴ Problematice negativního postoje k *Posthomerikám* se plně věnují Baumbach & Bär, 2007, 23-25.

¹⁵ Viz Baumbach & Bär, 2007, 16

¹⁶ Viz např. Maciver, 2012

¹⁷ Vian F. Battagay E. (1985). *Lexique De Quintus De Smyrne.*: Les Belles Lettres

(Giangrande, 1986). Giangrande na 9 stránkách na několika příkladech ukazuje některé rysy Quintova jazyka a jazyka helénistické epické poezie. Většinou se ale věnuje jen jednotlivým slovům a rysům Quintova jazyka ve srovnání s Homérem. V roce 2002 byla vydána dvou dílná konkordance k *Posthomerikám* pod názvem *Concordantia in Quinti Smyrnaei Posthomericis* od M. Papatōmopoula.¹⁸ V roce 2007 vyšla sbírka studií *Quintus Smyrnaeus: Transforming Homer in Second Sophistic Epic* (Baumbach, Bär & Dümmler 2007), z jejíhož úvodního článku čerpá tato práce některé informace (Baumbach & Bär, 2007). Další monografií věnující se *Posthomerikám* je Maciverova práce *Quintus Smyrnaeus' Posthomericis – Engaging Homer in late antiquity* (Maciver, 2012), která ale opět příliš nerozebírá jazykovou stránku díla – věnuje se přirovnáním, gnómám a ekfrasím. Jedna z nejnovějších studií *The Resurrection of Homer in imperial greek epic - Quintus Smyrnaeus' Posthomericis and the Poetics of Impersonation* vznikla v roce 2020 a věnuje se různým tématům, přičemž jednu kapitolu věnuje vztahu jazyka Homéra a Quinta. Zajímavý je především přístup Greensmith, která jednak komentuje hlavně přirovnání, formule a gnómy, ale pak i kritizuje předešlé primárně analyticky zaměřené studie ke Quintovu jazyku (Greensmith, 2020, 103).

Z celkem 14 knih *Posthomerik* byly vytvořeny podrobné komentáře k 7 z nich: k 2. knize (Ferreccio, 2014),¹⁹ knize 5. (James & Lee, 2000.), 7. (Tsomis, 2018),²⁰ 10. (Tsomis, 2018a),²¹ 12. (Campbell, 1981),²² 13. (Renker, 2020)²³ a 14. (Carvounis, 2019).²⁴ Stručný komentář ke každé knize obsahuje německé vydání a překlad *Posthomerik* (Gärtner, 2005).²⁵ Komentář k textu obsahuje i Vianovo vydání *Posthomerik* v Collection Budé (Vian, 1963, 66 a 69). Podíváme-li se na roky vydání monografií a hlavně komentářů, je jasně vidět, že v poslední době se v zahraničí objevil o *Posthomericis* velký zájem. V českém vědeckém prostředí zatím o *Posthomerikách* nebyly napsány žádné publikace či články. V. Tomeš sice „přízvučným hexametrem převyprávěl“ první knihu *Posthomerik*²⁶ - kniha vyšla jen nákladem 100 kusů

¹⁸ Papatōmopoulos, M. (2002). *Concordantia in Quinti Smyrnaei Posthomericis*. Hildesheim, New York: Olms-Weidmann.

¹⁹ A. Ferreccio (2014). *Commento al libro II dei Posthomericis di Quinto Smirneo*. Roma: Edizioni di storia e letteratura

²⁰ G. P. Tsomis (2018). *Quintus Smyrnaeus: Kommentar Zum Siebten Buch Der Posthomericis*. Franz Steiner Wiesbaden: Verlag

²¹ G. P. Tsomis (2018) *Originalität und Rezeption im zehnten Buch der Posthomericis. Ein Kommentar*. WVT Wissenschaftlicher Verlag Trier

²² Campbell (1981) *A Commentary on Quintus Smyrnaeus Posthomericis XII*. Leiden: Brill

²³ Renker, S. (2020) *A commentary on Quintus of Smyrna, Posthomericis 13*. Bamberg: University of Bamberg Press.

²⁴ Carvounis K. (2019) *A Commentary on Quintus of Smyrna, Posthomericis 14*. Oxford/New York: Oxford

²⁵ Lze dohledat i komentáře k částem textu viz např. Bär, 2010.

²⁶ Quintus ze Smyrny (2005) *Achileus a Penthesileia*. Přeložil: V. Tomeš. Bonaventura

a jedná se spíše o bibliofilskou kuriozitu, ale celá *Posthomerika* nebyla do češtiny přeložena nikdy.

Do angličtiny byla *Posthomerika* přeložena několikrát. První překlad provedl A. S. Way (1913),²⁷ po něm báseň přeložil např. F. Combellack (1968)²⁸ a Alan J. (2007) a Hopkinson N. (2018). Do němčiny *Posthomerika* poprvé přeložila U. Gärtner (2005) a do francouzštiny např. Vian v rámci Collection Budé (Vian, 1963, 66, 69).

2.3 Datace *Posthomerik* a postava Quinta ze Smyrny

O Autorovi *Posthomerik* nemáme téměř žádné informace. Bývá označován jménem Quintus ze Smyrny. Ve starší literatuře se někdy můžeme setkat s přízviskem Calaber „z Kalábie“ (viz pozn. 6). Toto přízvisko bylo ovšem vyvráceno už v předmluvě k Rhodomannovu vydání (1604) (Baumbach & Bär, 2007, 17).

Latinsky znějící *praenomen* Quintus bylo autorovi *Posthomerik* dáno, protože některé rukopisy obsahují jméno Κόϊντος (Maciver, 2012, 2). Toto jméno ale budí otázky ohledně autorovy národnosti – badatelé se přou, zda byl Quintus Řek s latinským jménem, nebo zda měl římské občanství a řecky se naučil. Quintus mohl totiž být potomek římských občanů žijících v Malé Asii i více generací (Paschal, 1904, 11). Na druhou stranu autor *Posthomerik* mohl být Řek vystupující pod latinským *praenomen*, jak se často stávalo u výše postavených lidí v té době (Maciver, 2012, 2-3). Latinské jméno může minimálně ukazovat na to, že měl Quintus latinské vzdělání (Gärtner, 2010, IX) – určitě znal velmi důkladně Vergilia, kterým se také inspiruje (Paschal, 1904, 12). Zdá se tedy, že Quintus mohl být nejspíše Řek s latinským vzděláním či kořeny. Pokud by Řek totiž nebyl, znamenalo by to, že se nejen musel naučit perfektně v jeho době užívanou řečtinu, ale dokonce její literární dialekt (viz kap. o vztahu Quinta a Homéra). V řečtině ovšem tvořili i autoři, kteří se jazyk naučili (např. Lúkianos ze Samostaty) (Maciver, 2012, 2-3). Otázka Quintovi národnosti zůstává v literatuře nevyřešená.²⁹

²⁷ Quintus Smyrnaeus (1913) *The Fall of Troy*. Přeložil A. S. Way. London, New York: Loeb

²⁸ Quintus Smyrnaeus (1968) *The War at Troy. What Homer Didn't Tell*. Přeložil Combellack F. M. Norman OK. Combellack byl za svůj prozaický překlad ostře kritizován (viz Baumbach & Bär, 2007, 17)

²⁹ Paschal poznamenává, že měl k Římu minimálně sympatie (chválí Aenea a město u Tiberu (13.334) (Paschal, 1904, 11-12).

Přídomek „ze Smyrny“³⁰ je také předmětem debat – autor jím byl opatřen na základě možná autobiografické zmínky v textu (12. 306-313), kde Quintus říká:

1. ὑμεῖς γὰρ πᾶσάν μοι ἐνὶ φρεσὶ θήκατ' ἀοιδίην,
... σμύρνης ἐν δαπέδοισι περικλυτὰ μῆλα νέμοντι
τρις τόσον Ἑρμοῦ ἄπωθεν, ὅσον βοόωντος ἀκοῦσαι,
Ἀρτέμιδος περὶ νηὸν Ἐλευθερίῳ ἐνὶ κήπῳ,
οὔρεϊ τ' οὔτε λίην χθαμαλῶ οὔθ' ὑψόθι πολλῶ. (PH. 12. 308-313)
*to vy (múzy) jste mi vložili do srdce celou píseň,
... když jsem pásl své vznešené ovce na kopcích Smyrny
tříkrát tak daleko od Hermu, který je slyšet řvoucí,
blízko Artemidina chrámu v zahradě Eleutherie,
na kopci ani ne nízkém, ani zvlášť vysokém.*

Smyrna byla často označována jako rodiště Homéra. Zdá se, že jde o literární stylizaci inspirovanou Hésiodem,³¹ ale James a Lee (2000, 4) trvají na tom, že se jedná o fakt, protože jinak lze jen těžko vysvětlit podrobné informace o kraji ve verších 309-313; oba autoři zmiňují i úvahu o možnosti interpretovat zmínku o „ani nízkém, ani zvlášť vysokém kopci“ jako metaforu pro to, že Posthomerika jsou psána ve středním stylu – ani vysokém, ani nízkém.

Nemáme téměř žádné jmenovité reference k autorovi. Quintus je několikrát zmíněn jako Κόϊντος u Eustathia z Thessaloniky (2. polovina 12. století), autora scholií k Iliadě a Odysseii. Johannes Tzetzes (2. polovina 12. století) ve svém převyprávění trojské války uvádí Quinta několikrát jako zdroj také pod jménem Κόϊντος nebo Κόϊντος ὁ Σμυρναῖος (James & Lee, 2000, 3-4). Dále je Quintus jmenován ve scholiích k Iliadě z Ženevy ze 13. století jako Κόϊντος ὁ ποιητής (Baumbach & Bär, 2007, 15).

Vzhledem k nejistotě ohledně samotné postavy autora není ani jasné, kdy *Posthomerika* přesně vznikla. *Posthomerika* měla vzniknout ve 3. století, ale ohledně data jsou stále vedeny rozsáhlé diskuse. Existují názory, které zařazují *Posthomerika* mezi texty epického cyklu nebo které se naopak snaží obhájit, že epos vznikl v pozdní antice nebo v pátém století (Maciver, 2012, 3). Ke zmiňovanému 3. století dospěli badatelé na základě /1./ drobných historických reálií: v textu se objevuje jednak Kalchantova věštba o Aeneovi jakožto budoucímu zakladateli Říma (13.

³⁰ Smyrna – město v Turecku, dnešní Izmir.

³¹ Hes. *Theo.* 22-23.

336-341) (Baumbach & Bär, 2007, 2), naopak v Posthomerikách nenalézáme narážky na Byzanc nebo na Konstantinopol, takže by báseň měla vzniknout ještě před tím, než se Konstantinopol stala hlavním městem (Gärtner, 2010, IX). V textu se objevuje ještě akce podobná gladiátorským hrám – souboje otroků a zvířat pro pobavení (6. 531-537). Dle soudu Rhodomanna, prvního editora Posthomerik, musel tedy autor žít „za doby římského impéria“ (Baumbach & Bär, 2007, 2). Gladiátorské zápasy se na řecký východ dostaly až za Augustova císařství (Keydel, 1852, s.v. Quintus von Smyrna). Zakládat ale dataci textu jen na zmínkách (nebo absenci zmínek) v textu není možné.³²

Stáří Posthomerik může být odhadnuto /2./ i na základě některých prvků v textu: Rhodomann posuzoval kromě reálií i text samotný a na základě analýzy ho označil za „pozdní“. G. Hermman toto řazení ještě zúžil skrze analýzu slovní zásoby, syntaxe a metriky na období císařství – Quintův text se nezdá ovlivněn Nonnovými metrickými reformami (James & Lee, 2000, 5). Fakt, že nepozorujeme Nonnův vliv, ale nemusí nutně znamenat, že by Quintus žil psal před ním.

Jako hlavní způsob určování data vzniku *Posthomerik* lze užít i /3./ srovnávání s jinými díly, jejíž dataci známe: Jako *terminus post quem* je označeno Oppianovo dílo *Halieutica*. Datace této technické básně o rybaření je jistá díky věnování císařovi Marku Aureliovi a jeho synu Commodovi. Zdá se, že Quintus se inspiroval částmi textu *Heliautik*, protože jeho text obsahuje na dvou místech zmínky o rybaření s detaily zmíněnými právě v *Halieutikách* a je nepravděpodobné, že by Oppianus převzal tyto přesné informace z *Posthomerik*, bylo tomu spíše naopak (Maciver, 2012, 3). *Terminus ante quem* je polovina 4. století. Badatelé totiž prokázali vliv *Posthomerik* na Triphiodorovo krátké dílo *O dobytí Tróje*, jehož dataci známe skrze fragment papyru (Pap. Oxy. 2946) (James & Lee, 2000, 5). Je pravděpodobné, že Quintus žil tedy před Triphiodorem a Nonnem. Jako další literární prostředek datace *Posthomerik* může pomoci *Visio Dorothei* (poprvé publikováno 1984 Maciver, 2012, 4). Tento křesťanský text je datován na přelom 4. a 5. Básník se na dvou místech označuje za Dorothea, syna Quinta. Někteří badatelé spojují tohoto Quinta s Quintem ze Smyrny³³ – teoreticky lze přídomek Κωντιάδης,

³² Gärtner k tomuto tématu dodává, že ani u Nonna, který žil v 5. století, nejsou zmínky o Byzanci, ale jen o Římu, ačkoli centrum říše se dávno přesunulo.

³³ Baumbach a Bär zmiňují dokonce i možnou interpretaci závěrečného úseku „τέλος τῆς ὀράσεως Δωροθέου Κυίντου ποιητοῦ,“ že Dorotheos, autor *Visio Dorothei*, a Quintus ze Smyrny by byli tatáž osoba, tedy „toto je závěr vidění básníka Dorothea Quinta. Taková možnost je ale velmi nepravděpodobná,

jímž se na jednom místě Dorotheus označuje, rozumět jako „Quintův vnuk,“ nebo i Quintův žák. Lze tedy zmínku ve *Visio Dorothei* považovat za další *terminus ante quem* (Baumabach & Bär, 2012). Na druhou stranu třeba Keydell (1852, s. v. Quintus von Smyrna) poznamenává (v trochu jiném kontextu), že jméno Κόϊντος bylo za císařství na území Malé Asie silně rozšířeno a vzhledem k tomu, že nemáme ve *Visio Dorothei* jiné určení než vlastní jméno, není v podstatě důvod Quinta ze Smyrny a Quinta z *Visio Dorothei* spojovat. James & Lee ale ve svém komentáři dodávají, že vzhledem k tomu, že neznáme jiné autory tohoto jména, musí být Dorotheovým otcem právě Quintus.³⁴ Svůj názor podkládají ještě dalšími textovými paralelami mezi *Posthomeriky* a *Visio Dorothei* (viz James & Lee, 2000, 8).

2.4 Posthomerika jako dílo

2.4.1 Obsah

Posthomerika se skládají z celkem 14 knih a z téměř 9000 veršů. Na některých rukopisech se objevuje název „τὰ μεθ’ Ὀμηρον“, tedy „události po Homérovi“. Quintus popisuje dobytí Tróje od smrti Hektora po vyvrácení samotného města a odjezd hrdinů. V následujících bodech popíši obsah všech knih a detailněji rozeberu obsah knihy 5.:

1. Kniha: Penthesileia přichází na pomoc Trójanům, střetne se s Achileem a umírá.
2. Kniha: Na trojskou stranu se tentokrát přidává Memnón, který také padne za oběť Achilleovi.
3. Kniha: Achilleova smrt a jeho pohřeb
4. Kniha: Pohřební hry za Achillea
5. Kniha: Začíná dlouho ekfrasí Achilleova štítu a zbroje. Thétis je nabídne Řekům a vyzve je, aby je dali tomu, kdo získal Achilleovo tělo a kdo je z Řeků nejsilnější. Strhne se velká hádka mezi Odysseem a Aiantem. Aby se řečtí vůdci vyhnuli problémům, vyzvou trojské zajatce, aby vybrali, komu se zbroj dá. Odysseus a Aiás k Trójanům promlouvají. Zajatci rozhodnou pro Odyssea. Aianta zachvátí neskutečný hněv a chce se pomstít hlavně Odysseovi. Athéna ovšem na Aianta sešle šílenství, ve kterém pozabíjí ovce. Když z něj Athéna šílenství sejme, vidí Aiás, že selhal a spáchá sebevraždu. Závěr knihy tvoří řeči postav, které na Aianta vzpomínají jako na bojovníka a smutní pro něj.

vezmeme-li v potaz relativně neobratný jazyk, jakým je *Visio Dorothei* napsáno, a to, že v jiném úseku Dorotheos užívá spojení „ὁ Κωντιάδης Δωρόθεος,“ což vylučuje ztotožnění Quinta a Dorothea (Baumbach & Bär, 2007, 4-6).

³⁴ In the absence of rival candidates and of any historical difficulty it is reasonable to assume that the father in question is none other than our poet (James & Lee, 2000, 8).

6. Kniha: Porada Řeků po smrti Achilea a Aianta. Eurypylův příchod a bitva.
7. Kniha: Neoptolemův příchod
8. Kniha: Eurypylova smrt
9. Kniha: Filoktétův příchod
10. Kniha: Paridova smrt
11. Kniha: Neúspěšný útok na Tróju
12. Kniha: Stavba dřevěného koně a jeho vtažení do města
13. Kniha: Vyvrácení Tróji
14. Kniha: Odjezd Řeků

Podíváme-li se na jen zběžný výskyt událostí v předkládané tabulce, je zřejmé, proč jsou *Posthomerika* spojována s epickým cyklem – zpracovávají totiž jeho kompletní látku. Jsou vedeny debaty, zda měl Quintus k dispozici texty epického cyklu (Maciver, 2012, 9). Vian (1963, XXVIII) např. tuto myšlenku vyvrací – dle něj je jasné, že Quintus texty epického cyklu ani neznal, což dokazuje rozdíly v chronologii mezi jednotlivými básněmi a *Posthomeriky*.

2.4.2 Jazyk *Posthomerik* ve vztahu k Homérovi

Vztah homérských textů a *Posthomerik* je pro tuto práci velmi důležité správně uchopit. Z toho důvodu je nutné uvést několik základních detailů o *Iliadě* a *Odyseii*: eposy byly známy už někdy okolo poloviny sedmého století (Kirk, 1985, 4)³⁵ s tím, že *Ilias* je pokládána za starší. Oba eposy vznikly velmi specifickým způsobem, o němž stále panují debaty.³⁶ Jako nyní nejvíce uznávaná se jeví tzv. formulová teorie, kterou vyslovil M. Parry. Ta spočívá v tom, že autor užívá výrazy se stejným metrickým schématem (tzv. formule) např. epiteta bohů a hroů, okolo kterých buduje zbytek textu. (Fischerová, 2012, 432). Formule se pak objevují napříč jak *Iliadou*, tak *Odyseiou* a tvoří tak základ homérského jazyka a je jasné, že „(h)omérský styl se svým vysoce formulovým charakterem, tvořícím ucelený systém, nemůže být dílem sebegeniálnějšího jedince, ale může být pouze tradiční“ (Fischerová, 2012, 432-3). homérský styl a pravděpodobně ani písně tedy nejsou dílem jednoho autora, ale vytvořily je generace pěvců.³⁷ Kromě homérského stylu je i homérský jazyk silně specifický: jazyk Homéra také není přirozeným jazykem, ale „umělým amalgámem slov, konstrukcí, dialektických forem různých regionů a různých stádií vývoje jazyka“ (Kirk, 1985, 5). Bakker tak hovoří o principu

³⁵ Předávaly se orální formou, zapsány byly až později.

³⁶ Viz Fischerová in: *Odyseia*

³⁷ Mluvíme-li tedy v práci o Homérovi, není tím myšlen jediný autor, ale několik století dlouhá tradice vývoje jazyka.

„vrstvení“, kdy se na sebe vrstvily jednotlivé, časově odlišné jazykové vrstvy, které obsahují historicky odlišné jazykové postupy (Bakker, 1999, 52).³⁸

Základním rozdílem mezi homérskými texty a *Posthomeriky* je tedy jednak období, kdy texty vznikly, a pak způsob, jakým byly vytvořeny. Jak bylo řečeno výše (viz kap. 2.3), *Posthomerika* byla napsána někdy ve třetím století n. l. Od zapsání homérských textů je tedy dělí víc jak tisíc let. *Posthomerika* jsou dále dílem pravděpodobně jednoho autora, zatímco *Ilias* a *Odyseia* mají dále složitý a dlouholetý proces vzniku.

Oba texty, homérské písně a *Posthomerika*, se navíc liší i výstavbou. *Ilias* a *Odyseia* jsou z velké části tvořeny formulemi (viz výše), ale *Posthomerika* nikoli, a ačkoli se v nich formule užívají, není jejich výskyt natolik častý, aby byly hlavním stavebním prvkem. Quintovy Formule bývají navíc jen krátké, např. opakující se adjektiva, ale lze uvést i několik delších (viz příklad 1). Delší formule se objevují vzácně – dva řádky se v celých *Posthomerikách* opakují jen jednou (3.465-6 = 5.538-9) (James & Lee, 25).

1. Ὠς φάμενον προσέειπεν ἑυμμελῆς Ἀγαμέμνων· (PH 5. 165)

Ὠς φάμενον προσέειπεν ἑυμμελῆς Ἀγαμέμνων·(PH 5. 462)

A tak prý pravil Agamemnón, s jasanovým kopím.

Jak již bylo výše několikrát řečeno, jazyk *Posthomerik* se silně zakládá na homérské řeči, což badatelé dlouhou dobu vnímali jako významné negativum díla (viz kapitola 2.2). Skutečně, zanalyzujeme-li text, zjišťujeme, že vysoké procento slov se objevuje už i v Homérovi. Výskyt slov z homérských děl je natolik častý, že jej nelze považovat za náhodný. Easterling & Knox v *Cambridge History of classical literature* srovnávají slovní zásobu ze vzorku textu *Posthomerik* (PH. 6.513-18) s homérským korpusem a poznamenávají, že: „Každé slovo v těchto verších může být nalezeno v homérském korpusu. Všechna kromě tří mohou být nalezena v téže gramatické formě a většina z nich stojí ve stejné pozici ve verši u obou básníků. Quintovy verše jsou naprosto předvídatelné; to, na co hledíme, je homérské cento ve velkém měřítku“ (Easterling & Knox, 2008, 715). Vian (1959, 182-192) vytvořil statistiku³⁹ pro adjektiva: z 940 adjektiv objevujících se v *Posthomerikách* se 720 objevuje i v Homérovi, zatímco jen 220 se vyskytuje pouze v *Posthomerikách*. Navíc na každé desáté slovo v Quintově textu průměrně vychází jedno homérské *hapax legomenon* (Maciver, 2012, 7).⁴⁰ Přírozeně

³⁸ Viz kap. 3.4.4

³⁹ Kterou cituje i James & Lee, 2000, 21

⁴⁰ K tomu viz např. Appel, 1994

mohou tyto výsledky svádět k závěrům, že *Posthomerika* jsou „neinovativním dílem postrádajícím ducha“ (Vian, 1959, 250) nebo že se skutečně jedná o druh centonu. Quintova práce s homérským jazykem je ale ve skutečnosti mnohem promyšlenější a rafinovanější, než vnímali např. Easterling & Knox (2008).

To, jak Quintus s Homérem pracuje, lze demonstrovat na následujícím příkladu přirovnání (2) z *Posthomerik*.

2. σεῖο καταπτώσσοντος; Ἐπεὶ νύ σε γείνατο μήτηρ
 δείλαιον καὶ ἄναλκιν, ἀφαιρότερόν περ ἐμεῖο,
 ὄσσον τίς τε κύων μεγαλοβρύχοιο λέοντος. (PH. 5. 186-8)
 – – / – U U / – U U / – – / – U U / – U
 ... *Když tě matka zrodila*
slabého a zbabělého, podřazeného mě,
jako je nějaký pes podřazený statečnému lvovi

Značné množství tvarů z př. 2 nalezneme v homérském korpusu. Hned jádro první věty (v. 186) je převzato z Homéra (viz př. 3, zvýrazněno tučně). Jak Quintův, tak Homérův text mají navíc totožné to, že slova „σε γείνατο μήτηρ“ stojí na konci verše.

3. εἰ δὲ σὺ καρτερός ἐσσι θεὰ δέ σε γείνατο μήτηρ. (Il. 1.280)
 Ty-li máš velkou sílu – vždyť božská tě zrodila matka...

Adjektivum δείλαιον se ovšem v homérských textech neobjevuje, a to ani žádný jeho tvar, tvar ἄναλκιν (zvýrazněno tučně) nalezneme jednou v *Odyseii* na pomezí čtvrté a páté stopy (viz ukázka 4). Za povšimnutí stojí, že i zde se ἄναλκιν objevuje jako druhý člen dvojice a že je v podobném metrickém okolí: v obou případech je slovo rozděleno na stejném místě, v obou případech mu předchází totéž -ὄν και a na obou místech je následováno krátkým vokálem (ἔ- v Homérovi, ἄ- v *Posthomerikách*), který je navíc na konci stopy.

4. ὦ φίλος, οὗ σε ἔολπα κακὸν καὶ ἄναλκιν ἔσεσθαι (*Od.* 3. 375).

Slova κύων a λέοντος najdeme v Homérovi dokonce v přirovnání (viz příklad 5):

5. ὡς δ' ὅτε τίς τε κύων συὸς ἀγρίου ἢ ἐ λέοντος
 – U U / – U U / – U U / – U U / – U U / – U
 ἄπτηται κατόπισθε ποσὶν ταχέεσσι διώκων (Il. 8. 338-9)
jako když lovecký pes bud' divého kance neb lvici

rychlýma nohama honí a snaží se vzadu je lapnout

Z přirovnání v *Iliadě* (viz příklad 5),⁴¹ je na první pohled vidět, že oba úseky si jsou velmi podobné slovní zásobou. Tvary κύων a λέωντος (zvýrazněno tučně s podtržením) se jednak objevují v obou ukázkách, jednak v té samé metrické poloze (κύων mezi 2. a 3. stopou a λέωντος mezi 5. a 6). Tvary κύων navíc v obou ukázkách předchází tatáž slova τίς τε. Smysl Quintova přirovnání je ale převrácený: Zatímco u Homéra pes útočí na lva a vítězí, v Quintově přirovnání je pes lvu podřazený. Podobně, vrátíme-li se k ukázce 3, kde Nestór promlouvá k Achilleovi a říká: „vždyť božská tě zrodila matka“, je vidět, že i zde Quintus upravuje smysl Homérova výrazu. Zatímco v *Iliadě* je oslovení pozitivní, v *Posthomerikách* je veskrze negativní.

Takto bychom mohli analyzovat celý text *Posthomerik*.⁴² Na tomto místě jsem ale chtěla alespoň částečně demonstrovat způsob, jakým Quintus s homérskými texty zachází, a ukázat, že se nejedná o mechanické vybrání slov z díla jednoho a jejich aplikace do díla druhého. Ve skutečnosti je totiž text *Posthomerik* důmyslně propracovaný – *Posthomerika* totiž vykazují značný počet inovativních stylistických odchylek – Quintus Homérův text mění, užívá elementy z jeho textů, ale málokdy je kopíruje do detailu (Greensmith, 2020, 95).

Důležitým závěrem předchozích odstavců je to, že *Posthomerika* jsou silně intertextuálním dílem, a nacházíme-li shodný tvar jak u Quinta, tak v Homérovi, může to znamenat:

/1./ že Quintus vědomě užil slovní tvar z určité části homérských textů, protože chtěl na tuto část nějakým způsobem vytvořit aluzi (viz př. 2),

/2./ že tvar vytvořil pod homérským vlivem, tzn. že nechtěl odkázat na konkrétní místo v *Iliadě* nebo *Odysseie*, ale jednoduše daný tvar užil, protože to tak učinil Homér (např. tvar ἔζοντο (PH. 5.86) dohledáme v Homérovi jen augmentovaný,⁴³ ale mezi výskyty u Quinta a u Homéra jsem nenalezla žádnou aluzi či spojitost),

/3./ že se jedná o shodu okolností, nikoli o Quintův záměr nebo homérský vliv.

⁴¹ Tato dvě přirovnání dávají do souvislosti James & Lee, 2000, 83.

⁴² K tomu neposkytuje práce prostor. Provedla jsem ale podrobnou podobnou analýzu výskytu tokenů v 5. knize *Posthomerik* ve srovnání s homérským korpusem (viz dále).

⁴³ např. Il. 2.211

Zatímco 1. možnost lze identifikovat snadno skrze homérskou aluzi, mezi 2. a 3. možnostmi lze v některých případech jen těžko rozhodnout. V práci rozlišuji mezi tvary převzatými z Homéra (tedy mezi tvary zmiňovanými v bodu 1., 2. a 3. výše) a tvary, které jsem v homérském korpusu nedohledala.

Velmi často zmiňovaným rysem *Posthomerik* je výskyt homérských *hapax legomena*. Quintus ovšem užívá tyto homérské rarity nejen jako další prostředek přiblížení k Homérovi, ale navíc téměř vždy tato slova užívá v jiném syntaktickém nebo gramatickém kontextu (Appel, 1994). Greensmith (2020, 98) poznamenává, že homérské varianty v Quintově textu mohou být někdy spojeny s Aristarchovými *variae lectiones*. Vedle hapaxů Quintus (i další helénističtí a pozdnější básníci) užíval i jiné homérské rarity (Giagrande, 43). Takový přístup velmi silně připomíná alexandrijskou poezii a je zřejmé, že Quintovi byla blízká homérská studia alexandrijských vzdělavců.⁴⁴

Vztah *Posthomerik* a homérských textů je velmi komplikovaný a v literatuře se na něj objevují různé názory. Určitou nelibost vůči *Posthomerikám* lze vidět hlavně ve starších studiích (viz Vian, 1959, 250, popř. kap. 2.2). Ty (Vian, 1959, Paschal, 1904 apod.) mají totiž tendenci nahlížet *Posthomerika* spíše z analytického hlediska a nesledují jejich problematiku z hlediska hlubší intertextuality, která je ale pro takové dílo zásadní. Naopak mladší studie (Greensmith, 2020, Maciver, 2012) vykazují snahu pracovat s *Posthomeriky* jinak, vnímat jednotlivé sledované prvky v širším kontextu a nezavrhnout dílo jako „naprosto předvídatelné“ (viz výše).

Pokud bychom chtěli charakterizovat jazyk *Posthomerik* jako takový, lze říct jen málo, protože většina jazykových prvků se vztahuje k Homérovi. Velmi často zmiňovanou vlastností *Posthomerik* bez vztahu k Homérovi je ta, že Quintus vytváří své novotvary, užitě jen v jeho díle, tedy svá vlastní *hapax legomena*. Především se jedná o složeniny (např. ἀμφιμέμηλε (*PH* 5. 190)⁴⁵ nebo ἀμφετέτυκτο (*PH*. 5. 14, 103)).⁴⁶ Celkový počet Quintovských *hapax legomena* se pohybuje okolo 150.⁴⁷ Srovnáme-li ale tento počet s počtem u Triphiodora, který užil celkem 115 *hapax legomena* na zhruba 690 veršů, je zřejmé, že Quintus není nijak extrémní

⁴⁴ Quintus is deemed to show his critical dexterity and selfdifferentiation by means of clever philological twists and ‘corrections’ derived from the tradition of Homeric scholarship (Greensmith, 2020, 98).

⁴⁵ 3. sg. pf. ind. LSJ s. v. ἀμφιμέλω

⁴⁶ Příklady uvádí Vian (1959, 168-74). Podrobný seznam uvádí Paschal (1904, 26-7) s tím, že v jeho seznamu se objevují nepřesnosti (např. Paschal uvádí, že slovo κωνοπλοκάμοις (Paschal, 1904, 26) bylo poprvé užito u Quinta (*PH*. 5. 345), ačkoli se objevuje už u Bakchylida (*Od*. 5. 33. atd).

⁴⁷ 150 uvádí Greensmith (98), 164 uvádí Paschal (1904, 25-6) (viz pozn. 46).

(Greensmith, 2020, 97). Quintus je také proslulý nadužíváním vlastních jmen (Paschal (1904, 22) uvádí počet okolo 380 vlastních jmen).

3 Augment

3.1 Augment úvod

Augment je doplňkový prvek pro jasnější označení minulého času. Tento prvek se objevuje v různých indoevropských jazycích (např. vedle řečtiny v indo-iránské, arménské či ve frýžské větvi (Chantraine, 1948, 479). Bakker tvrdí, že jde o inovaci v řečtině a dalších jazycích (Bakker, 2001, 3). Augment v PIE. má tvar *é- a klade se jako prefix před kmen slovesa se sekundární koncovkou (Rix, 1992, 226) a navozuje minulý kontext podobně jako časová příslovečná určení typu *včera, kdysi* apod.“ (Bičovský, 2017, 291).

Je kladen na začátek slovesného kmene a v případě, že kmen začíná samohláskou, má podobu vokálu é- (παιδεύω - ἐπαίδευον) (augment sylabický), v případě, že kmen začíná vokálem či diftongem, projevuje se augment jako dlouhý vokál na počátku tohoto kmene (ἄγω - ἤγαγον) (augment temporální)⁴⁸ (CGCG, 121). V klasické řečtině je obligatorním prvkem indikativu sloves v sekundárním čase (imperfektum, aorist a plusquamperfektum), ale v epickém jazyce se často vyskytují neaugmentované formy, které byly v eposech užívány jako préterita a mají tvar původního injunktivu.⁴⁹ Ačkoli injunktiv později zaniká, existoval podle Rixe ještě v době vzniku eposů, z čehož vznikla možnost záměnného používání augmentovaných a neaugmentovaných forem, tj. injunktivu (Rix, 1976, 228). Nepravidelný výskyt augmentu v homérských textech poskytl podnět pro řadu studií. Pro potřeby práce byly vybrány jen Bakkerovy a De Deckerovy studie (Bakker, 1999, 2001 a De Decker 2020), protože ty svým zaměřením poskytují dobrý základ pro další analýzu výskytu augmentu v textu *Posthomerik*.

3.2 Augment v Homérovi

Augment je v homérském jazyce nepravidelně rozložen a nejsou stanovena jasná pravidla, podle kterých by bylo možné přesně popsat jeho výskyt (viz příklad 1).

1. ... ἀνὰ δὲ κρείων Ἀγαμέμνων

ἔστι σκῆπτρον ἔχων τὸ μὲν Ἥφαιστος κάμε τεύχων.

Ἥφαιστος μὲν **δῶκε** Διὶ Κρονίῳ ἀνακτι,

αὐτὰρ ἄρα Ζεὺς **δῶκε** διακτόρῳ ἀργεῖφόντῃ: (Il. 2.100-103)

⁴⁸ Jinde kvantitativní (Bakker, 2).

⁴⁹ Tvar injunktivu se skládá z kmene a sekundární koncovky (Rix, 226).

*V tom přemocný vládyka mužstva
povstal v pravici žezlo, jež Héfaistos uměle zrobil.
Héfaistos Diovi vládci je daroval, Argovu vrah.*

Podíváme-li se na příklad 1 (Bakker, 2001, 10), zdálo by se na první pohled, že užití augmentu je arbitrární nebo motivované metricky. Na druhou stranu nelze tvrdit, že by se augment v homérských textech objevoval ad hoc, protože v tom případě bychom ho nalézali ve všech kategoriích, což se neshoduje s realitou. Byla-li by augmentace sloves nahodilá, nebylo by možné vysvětlit, proč augment u některých tvarů nenalzááme vůbec a proč jsou jiné tvary augmentovány vždy (viz níže např. -σκ-slovesa). Z toho samého důvodu je možné zavrhnout i možnost, že by za nepravidelným výskytem augmentu stála metrika, že by tedy byl augment užíván jen jako prostředek pro vyplnění stop (De Decker, 2018, 449). Není také možné říct, jaké tvary (zda augmentované či neaugmentované) jsou základní – zda tedy můžeme hovořit o ztrátě augmentu (v případě, že by augmentované tvary byly ty základní)⁵⁰ nebo o přidání augmentu (v případě, že by základní byly tvary bez augmentu) (Bakker, 2001, 3). Z posledních studií ale vyplývá, že původnější jsou tvary neaugmentované a že augment byl přidáván jako inovace v rámci řečtiny a indo-iránských jazyků (Bakker, similies, 3) právě v době vzniku homérských eposů.

Pokud tedy v době vzniku homérských básní existovaly oba tvary slovesa, jak augmentovaný, tak neaugmentovaný,⁵¹ homérský mluvčí si mohl vybrat, který tvar použije. V tomto případě by pak bylo možné uvažovat o tom, že augment měl v homérské době širší význam, než má později v době klasické (Bakker, 1999, 54).

Podle Bakkerera tento širší význam spočívá v rozlišování tzv. bezprostřednosti (*immediacy*) (Bakker, 2001, 14). Jde o to, že skrze augment může autor zdůraznit to, že se jedná o skutečnost. Naopak neaugmentované tvary (injunktivy) popisují události, které se prostě jen staly (*what has happend*) (De Decker, 2020, 450).

Augment by měl text zpřítomňovat, Bakker doslova píše *here and now* (Bakker, 2001, 14), přičemž *now* je nejdůležitějším aspektem. Augment tedy podle Bakkerera představuje deiktický sufix, který zdůrazňuje blízkost události vůči mluvčímu (Bakker, 2001, 15).

⁵⁰ Na tomto místě by se dalo hovořit o tom, který tvar je příznakový – zda augmentovaný tvar, či ten bez augmentu.

⁵¹ Podle nejnovějších výzkumů fungoval v době vzniku homérských textů ještě injunktiv (Bakker, 1999, 53-54) (viz 3).

V příkladu 2 (Bakker, 2001, 5) tak Bakker ukazuje, že tvar ἐχώσατο zpřítomňuje právě skrze augment posluchačovi či čtenáři děj: řecké vojsko je zachváčeno morem, který na ně přinesl rozhněvaný Apollón, a Achilles žádá, aby se obrátili na věštce pro radu. Dle Bakkerova augment v tvaru ἐχώσατο zprostředkovává právě tyto informace: 1. Apollonův hněv je nedávnou událostí a 2. hněv ovlivňuje i přítomnost – mor, jímž trpí vojsko.

2. ὅς κ' εἴποι ὅ τι τόσσον ἐχώσατο Φοῖβος Ἀπόλλων, (Il. 1.64.)
aby nám (věštce) děl, proč takový hněv bůh Apollón pojal:

Skrze tento přístup lze vysvětlit dva známé fenomény homérských textů: části narativní, zasahující dávnoú minulost jsou augmentovány málo, zatímco v promluvách postav se vyskytuje augmentů více (Bakker, 1999, 52).

Při přístupu popsaném výše (viz příklad 2) se zdá logické, že více augmentovaných tvarů se objevuje v promluvách postav, protože ty jsou mluvčímu časově bližší (De Decker, 2020, 450) a obsahují prvky z blízké minulosti (De Decker, 2020, 451). Podle stejné logiky lze odůvodnit i to, že ve vyprávění z mýtických dob nalézáme augmentů méně. Ty jsou totiž od mluvčího i recipienta časově vzdálené (De Decker, 2020, 450).⁵²

De Decker na základě těchto úvah srovnává *Iliadu* a *Odyseiu*. V *Iliadě* nalézáme méně augmentovaných tvarů, zatímco v *Odyseii* se jich vyskytuje více. Podle De Deckera je to způsobeno tím, že *Iliada* má především narativní charakter, zatímco *Odyseia* obsahuje řadu popisů událostí z pohledu postav (De Decker, 2020, 454).

Augment tedy můžeme považovat za deiktický prefix, který událost, již sloveso popisuje, směřuje k přítomnosti, přidává k ní implicitně *nyňi* (Bakker, 2001, 15). Skrze augment může pak „vypravěč manipulovat relativní vzdálenost událostí a přizpůsobovat různé pohledy s ohledem na k epické realitě, jíž zprostředkovává“ (Bakker, 1999, 59).

Na druhou stranu Bakkerova teorie o augmentu, jakožto prostředku „zpřítomnění“ děje recipientovi, vzbuzuje řadu otázek nejen co se týká homérských přirovnání: hlavním problémem principu Bakkerovy teorie je to, že má-li augment být zdůrazněním bezprostřednosti (*immediacy*) (Bakker, 2001) či přítomnosti, proč se vyvinul jen u minulého času, a nikoli u času přítomného. Dále je třeba si položit otázku, jak je možné, že se z augmentu jakožto ukazatele bezprostřednosti u Homéra, jak tvrdí Bakker, mohl v klasické řečtině

⁵² De Decker ještě dodává, že vyprávění z mýtické historie augment mohou mít, mají-li nějaký efekt *nyňi* (De Decker, 2020, 151) – *nyňi* ve smyslu přítomnosti mluvčího a recipienta.

vyvinout obligatorní indikátor sekundárního času, tedy času, který je naopak recipientovi vzdálenější (Allan, 2016, 85).

Dalším vysvětlením nepravidelného výskytu augmentovaných tvarů v homérských textech může být tzv. *conjunction reduction* (Bakker, 1999, 54). Za *conjunction reduction*⁵³ považujeme situaci, kdy se jeden jazykový prvek objevuje v první větě a projevuje se i ve větách dalších, aniž by v nich byl povrchově realizován (Luraghi s.v. *cojunction reduction*).⁵⁴ V příkladu 3 ((Luraghi s. v. *conjunction reduction*) tak dochází 1. k redukci podmětu, který je v první větě realizován duálem τώ a není explicitně vyjádřen v druhé větě, a 2. k redukci gramatické kategorie, zatímco první tvar (ἀνστήτην) je duál, druhý tvar je plurál (λῦσαν).

3. ὡς τώ γ' ἀντιβίοισι μαχεσσαμένω ἐπέεσσιν
ἀνστήτην, λῦσαν δ' ἀγορήν παρὰ νηυσὶν Ἀχαιῶν: (Il. 1.304-305)
*Když tak vzdornou řečí se dost již napřeli spolu,
povstali, čímž též sněm byl rozpuštěn u lodí rychlých.*

O *conjunction reduction* jakožto možném pravidlu augmentace mluví Kiparsky (1968) ve svém článku, kde se primárně věnuje času a způsobu v indoevropštině a uvádí možné příklady (viz př. 4) (Kiparsky, 1968, 39). Podle Kiparskeho by tedy augment stačil u prvního tvaru větného celku (v příkladu 4 (tvar ἔλιπεν), a ačkoli není uveden u dalších tvarů aoristu a imperfekta (v příkladu 4 tvar λείπε, tvary by měly fungovat stejně, jako by byly augmentované.

4. Ἄτρεὺς δὲ θνήσκων ἔλιπεν πολύαρνι Θυέστη,
αὐτὰρ ὃ αὖτε Θυέστ' Ἀγαμέμνονι λείπε φορῆναι, (Il. 2. 106-107)
*Átreus je při smrti své dal Thyestu, boháči bravem,
Thyestés Agamemnonu je zanechal, aby je nosil,*

Podle Kiparskeho neaugmentované tvary fungují jako injunktiv a vysoký počet neaugmentovaných tvarů v narativních textech je dán jednoduše tím, že v takovém typu textu dochází ke *conjunction reduction* častěji, zatímco např. přirovnání jsou vydělena z diskurzu, a proto augmentována. (Kiparsky, 1968, 39).⁵⁵

⁵³ *Conjunction reduction* nemá český překlad

⁵⁴ „occurs when some common feature of two coordinated sentences or clauses, which is overtly encoded in the first, is not repeated in the second“ (Luraghi s.v. *cojunction reduction*)

⁵⁵ frequent use of unaugmented forms in narrative is thus due simply to the fact that this is the type of text in which sentence conjunction is most frequently found, and on the other hand proverbs and maxims owe their stable augment to their isolated position in discourse (Kiparsky, 1968, 39).

Bakker ve svém článku (Bakker, 1999) zmiňuje Kiparskeho teorii a uvádí jeho příklad (viz příklad 4) v širším kontextu (viz příklad 5 (Bakker, 1999, 56)).⁵⁶

5. ἀνὰ δὲ κρείων Ἀγαμέμνων

ἔσση σκῆπτρον ἔχων τὸ μὲν Ἥφαιστος κάμε τεύχων.

Ἥφαιστος μὲν δῶκε Διὶ Κρονίῳνι ἄνακτι,

αὐτὰρ ἄρα Ζεὺς δῶκε διακτόρῳ ἀργεῖφόντη:

Ἑρμείας δὲ ἄναξ δῶκεν Πέλοπι πληξίπῳ,

105αὐτὰρ ὁ αὖτε Πέλοψ δῶκ' Ἀτρείῃ ποιμένι λαῶν,

Ἄτρεὺς δὲ θνήσκων ἔλιπεν πολύαρνι Θυέστῃ,

αὐτὰρ ὁ αὖτε Θυέστ' Ἀγαμέμνονι λείπε φορῆναι,

πολλῆσιν νήσοισι καὶ Ἄργεϊ παντὶ ἀνάσσειν. (Il. 2.100 – 107)

V tom přemocný vládyka mužstva

povstal, v pravici žezlo, jež Héfaistos uměle zrobil.

Héfaistos Diovi vládci je daroval, Kronovu synu,

Kronovec průvodci Hermu je daroval, Argovu vrahu,

Pelopu, zdatnému jezdcu, je věnoval Hermeiás vládce,

Átreu, vladaři lidu, je opět daroval Pelops,

Átreus je při smrti své dal Thyestu, boháči bravem,

Thyestés Agamemnonu je zanechal, aby je nosil,

četným ostrovům mořským a celému Argolsku vládna.

Podíváme-li se na Bakkerem rozšířenou Kiparskeho ukázkou (příklad 5), vidíme, že augmentovanému tvaru předchází série neaugmentovaných tvarů (δῶκε) a předtím ještě jeden tvar augmentovaný (ἔσση). Podle Bakker (1999, 56) zde neplatí syntaktické pravidlo, ale narativní situace: Poté, co Agamemnon povstane, následuje výčet držitelů žezla, který se odehrává podle Bakker jakoby mimo příběh *Iliady* (Bakker, 1999, 56).⁵⁷ Bakker ovšem nevysvětluje, proč je augmentováno ἔλιπεν ve verši 2. 106.

Dle jiných názorů byl augment naopak projevem novějších tendencí v jazyce. Vzhledem k tomu, že homérské texty nevznikaly najednou a nebyly pravděpodobně tvořeny jedním autorem, mohly být části s častějším výskytem augmentu pokládány za novější (Bakker, 1999,

⁵⁶ V příkladu 5 je citace užita u Kiparskeho (1968) zvýrazněna tučně.

⁵⁷ V češtině si Bakkerovu představu o situaci můžeme představit nejlépe tak, že bychom úryvek přeložili takto: Agamemnon povstává máje žezlo

5)2).⁵⁸ Tato úvaha se týká především homérských přirovnání, která obsahují s několika výjimkami pouze augmentované tvary (viz příklad 6 např. ἐξεχέοντο). Pokud bychom totiž nepohlíželi na augment jako na prvek ranné řečtiny, ale jako na pro některé tvary obligatorní prvek až klasické řečtiny,⁵⁹ mohlo by se zdát, že části homérského textu, které augment obsahují, jsou klasické řečtině bližší a tudíž mladší (Bakker, 2001, 4).⁶⁰

6. αὐτίκα δὲ σφῆκεσσιν ἐοικότες ἐξεχέοντο
εἰνοδίους, οὓς παῖδες ἐριδμαίνωσιν ἔθοντες
αἰεὶ κερτομέοντες ὀδῶ ἐπι οἰκί' ἔχοντας
νηπίαχοι: ξυνὸν δὲ κακὸν πολέεσσι τιθεῖσι. ... (Il. 16. 259-262)
Rázem, podobni vosám, se rojili vojíni jeho,
vosám, jež u cesty hnízdí, a chlapci je ze zvyku dráždí –
škádlí je každý den – vždýť hnízdí u samé cesty –
z chlapectví – společnou strast však mnohým připraví lidem ...

Bakker ale navrhuje, že by na výskyt augmentu v přirovnání měly vliv diachronní vrstvy. Podle něj je přirovnání živý obraz, který se přibližuje čtenáři, podobně jako promluva postav, čímž vysvětluje přítomnost augmentu (Bakker, 2001, 22). Výjevy jsou posluchači blízké a „vyvolávají představu spíše domácké než heroické reality“ (Bakker, 2001, 1). Přirovnání skrze augment tedy jednak vystupuje z příběhu, a pak se augmentem a domáckými tématy má přibližovat recipientovi a naopak dodává, že augment v přirovnání je jakožto deiktický prvek pro bezprostřednost archaický (Bakker, 2001, 22).

Aorist v přirovnání bývá často zmiňován v souvislosti s tzv. gnómickým aoristem (viz příklad **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**)⁶¹ Gnómický aorist popisuje totiž stále opakovanou skutečnost (viz pozn. 61), která se odehrála někdy v minulosti a děje se stále dokola (De Decker, 2020, 452). Podle některých badatelů lze aoristy v přirovnáních označit jako gnómické (Allan, 2016, 86),⁶² ale Bakker je rozlišuje a dodává, že „takové výrazy nejsou narozdíl od přirovnání připojeny k diskurzu mluvčího“ (Bakker, 2001, 19). Jak gnómický aorist, tak přirovnání jsou užita v konkrétní situaci, která je stejně důležitá jako sdělení aforismu či přirovnání, a mají

⁵⁸ Bakker hovoří o tzv. „layering“ (Bakker, 1999, 52).

⁵⁹ Neaugmentované tvary by tak byly vnímány jako starší.

⁶⁰ Podobně se dá uvažovat o výše zmíněném nevyrovnaném poměru augmentů v Iliadě a Odysseii. Odysseia obsahuje více augmentů, tudíž by měla být mladší (De Decker, 2020, 454).

⁶¹ Aorist, který nemá význam minulý, ale který vyjadřuje obecné tendence, zvyky apod. Např. καὶ σόφρων ἤμαρτε (Hes. *Theog.* 665) *Even a wise man makes mistakes.* (CGCG, 419).

⁶² Allan označuje aoristy v přirovnáních za podtyp gnómického aoristu (Allan, 2016, 86).

vztah k recipientově přítomnosti (Bakker, 2001, 20), což vysvětluje přítomnost augmentu: „Často bylo považováno za problematické to, že tyhle instance (tj. gnómický aorist a přirovnání), které nemají souvislost s minulostí, jsou ve vysokém počtu augmentovány, ale pokud interpretujeme augment jako deiktický prvek odkazující k přítomnosti či téměř deiktický, tento problém zmizí“ (De Decker, 2020, 453). Allan ale na Bakkerovu teorii ohledně přirovnání namítá, že není důvod si myslet, že gnómický aorist by měl nějaký speciální vztah k vizualizaci narativu (viz pozn. 62), nebo že by měl nějakým způsobem zprostředkovávat bezprostřednost (Allan, 2016, 86).

Kromě výše zmíněných tendencí augmentu vyskytovat se v promluvách postav a přirovnáních, a naopak chybět ve vyprávění, je nutné zmínit ještě další případy, kdy se augment závazně ne/vyskytuje.

Augment chybí téměř vždy u tzv. -σκ- kmenů (De Decker, 2020, 451). Toto označení zahrnuje tvary, k jejichž prezentnímu kmeni je přidán sufix -(ι)σκ- např. γηράσκω (stárnu), εύρίσκω (objevuji). Slovesa s -σκ- kmeny se označují jako počínavá (inceptive, inchoative), protože některé kmeny mají význam počínání či začínání činnosti (stárnu – počínám stárnout; γινώσκω – poznávám), ale zdaleka ne všechny (βλώσκω – jdu, kráčím; πάσχω – trpím) (Smyth, 1974. 168–9). Bakker (Bakker, 2001, 15) i De Decker vysvětlují absenci augmentu u tohoto kmenu iterativním, tedy opakovacím významem sufixu -σκ-⁶³ a vzhledem k tomu, že augment by měl mít význam deiktického prefixu, který vypovídá o konkrétní (pozitivní) činnosti, bylo by nelogické, aby byly tyto tvary augmentované (Bakker, 2001, 15).

Podobně Bakker zdůvodňuje i často chybějící augment u tvarů, které se objevují v negovaném kontextu (Bakker, 2001, 16), protože negace odsouvá děj slovesa dále od přítomnosti, ruší spojení mezi ním a přítomností (De Decker, 2020, 453), které naopak augment zajišťuje. Na druhou stranu sama negace by užití augmentu nebránila, protože jsou mnohá místa, kde je negace užita u augmentovaných tvarů (Bakker, 2001, 16). Bakker uvádí pro svou argumentaci příklad (Bakker, 2001, 17):

7. οὐ γάρ πώ ποτέ μ' ὦδε θεᾶς ἔρος οὐδὲ γυναικὸς
θυμὸν ἐνὶ στήθεσσι περιπροχυθεὶς ἐδάμασσεν, (Il. 14. 315)

⁶³ Navíc -σκ- kmeny nalzáme hojněji v narativních pasážích textu (De Decker, 2020, 451).

Na tomto místě promlouvá Zeus o své touze. Negovaná událost se sice stala v minulosti, ale přítomnost, tedy nynější Diova touha je v kontrastu k události minulé – *Zeus nikdy netoužil tak, jako touží nyní* (Bakker, 2001, 16). Augment zde tedy podle Bakkeru funguje zřejmě jako prostředek kontrastu, protože v jeho studiích je augment nahlížen jako deiktický prostředek ukazující do přítomnosti a tvar z příkladu 7 je s přítomností spojen skrze zmíněný kontrast.

De Decker podobně jako absenci augmentu v negovaných větách vysvětluje i fakt, že augment často chybí v podřazených větách, protože i ty jsou od přítomnosti mluvčího více oddělené a protože „podřazené věty jsou (téměř podle definice) pozadím, a ne hlavní dějovou linií“ (De Decker, 2020, 453).

Je zřejmé, že téma o motivaci ne/užití augmentu je značně rozsáhlé a nemá jednotný závěr. Dosavadní nálezy rozhodující pro tuto práci lze shrnout takto: Zápis augmentu může být ovlivněn buď /1./ typem narativu a vztahem k přítomnosti vypravěče, nebo /2./ syntaktickým vlivem tzv. *conjunction reduction*, nebo /3./ vlivem stáří různých jazykových vrstev homérského textu.⁶⁴

Vzhledem k tomu, že naše práce se zabývá textem *Posthomerik*, která vznikala naprosto odlišným způsobem než homérské texty a jsou dílem jednoho autora, lze z této analýzy vypustit možnost vliv diachronie.

Shrneme-li výsledky zmíněných studií, můžeme vytvořit přehled výskytu augmentu v homérských textech, který bude tvořit základ dalšího postupu v této práci. Dále budeme také zkoumat potenciální vliv *conjunction reduction* v textu.

Augment se nejčastěji vyskytuje:

- I) V promluvách postav (tedy podle Bakkeru a De Deckera v kontextu, který se týká přítomnosti)
- II) V přirovnáních + uvozovací věty
- III) Všeobecná tvrzení⁶⁵

Augment často chybí:

- I. V narativních částech textu, které nijak nemají efekt pro přítomnost mluvčího.

⁶⁴ Samozřejmě je třeba zvážit i to, že v *Posthomerikách* bylo užito úplně jiné „pravidlo“ (nakolik můžeme v tomto kontextu mluvit o pravidlu), nebo že je užití augmentu motivováno metrickými důvody.

⁶⁵ Bakker, 2001, 14

- II. U -σκ- kmenů
- III. V negovaném kontextu
- IV. Ve vedlejších větách

3.3 Augment v koiné

V úvodu bylo řečeno, že Quintus mohl žít někdy ve 3. století (viz kap. 2.3). V každodenním životě tak, mluvil-li řecky (viz kap. 2.4.2), neužíval už řečtinu klasickou, ale koiné. Ta se aktivně používala ve všech úrovních jazyka od těch nejvyšších až po nejnižší (Torallas, s. v. koiné). Je třeba si tedy uvědomit, že Quintův jazyk mohl být koiné ovlivněn.

Co se týká augmentu, jeho časté vynechání je důležitým rysem koiné (Torallas, s. v. koiné). Velmi brzy se přestal užívat augment temporální (Horrocks, 2010, 319) a augment u složených sloves (Papanastassiou, 2007, 616). V pozdější době⁶⁶ můžeme sledovat nahrazení tohoto „vnitřního“ augment augmentem „vnějším“. Augment tedy místo mezi předponou a kmenem slovesa, stojí před předponou, což by klasické řečtině bylo považováno za chybu (Horrocks, 2010, 319). Podobně v koiné pozorujeme často i augment na místech, kde by v klasické řečtině nebyl (augment byl např. zaměňován s reduplikací a naopak) (Radermacher, 43).

Důležitým poznatkem tohoto zběžného přehledu je to, že augment nebyl Quintovi úplně neznámý ani z řečtiny, kterou užíval. Můžeme také předpokládat, že Quintus byl vzdělaný nejen v Homérovi, ale a četl i literaturu v klasické řečtině, kde je augment obligatorním prvkem u indikativu sloves v sekundárním čase. Rozhodně tedy augment znal jak ze své doby, tak i z literatury, ale užíval ho nejspíš jinak než homérský mluvčí nebo už nevnímal některé rysy augmentu, které homérský mluvčí znal.

3.4 Augment v Posthomerikách

3.4.1 Úvod k augmentu v *Posthomerikách*

Stejně jako v homérských textech ani v *Posthomerikách* se augment nevyskytuje obligatorně a na mnohých místech chybí. Jeho studiu v Quintově díle se nikdo zatím nevěnoval kromě Viana, který augment ale rozebírá pouze z metrického hlediska v rámci několika stránek své studie (Vian, 1959, 220-6). Některé důležité závěry Vianovy kapitoly týkající se metriky lze shrnout takto:

⁶⁶ „From late antiquity onwards“ (Horrocks, 2010, 319).

/1./ augment je téměř vždy použit v arzi jako prodloužení dvou konsonantů v 2., 4. a 5. stopě (ἄλλους δ' ἔκτανε PH. 9.195) – výjimkou jsou některá homérská slova.

/2./ augment je zapsán téměř vždy v arzi ve slabice zakončené dvěma konsonanty v 1., 2. a 4. stopě (Vian, 1959, 220-6).

/3./ Augment se neobjevuje proti koncovkám -οισι a -ησι, a obzvláště ne proti koncovkám -οιο a -αο (Vian, 1959, 221).

V této práci se chci zaměřit spíše na jazykové vlastnosti textu, a proto se budeme metrice věnovat minimálně.

Posthomerika vznikla někdy ve 3. století n.l. značně odlišným způsobem než homérské texty. Proces jejich vzniku byl vysvětlen výše (viz 0). Důležitým momentem, pokud jde o napsání *Posthomerik*, je jejich závislost na homérských textech. Jak jsem ukázala výše (kap. 2.4.2), slovní zásoba Quintova textu a textů homérských se do vysoké míry překrývá. Přirozeně se nabízí úvaha, že by bylo bezpředmětné zabývat se Quintovým jazykem, pokud jen přebíral slova z Homéra a tvořil z nich nový text, aniž by je nějak upravil. Provedla jsem podrobnou analýzu všech slovesných tvarů v 5. knize *Posthomerik* a srovnala je s výskyty totožných jednotek v homérských textech. Zajímalo mě jednak, zda se v textu vůbec objeví TYP⁶⁷ konkrétních sloves nalezených v 5. knize *Posthomerik*, a pak kolikrát je tento TYP v homérských textech realizován, tj. kolik tokenů⁶⁸ se objeví.

V této analýze jsem zjistila, že pro řadu tvarů, které se vyskytují v 5. knize *Posthomerik*, vůbec v homérském korpusu nedohledáme lemma, např. pro ἀμφιτεύχω (PH 5.14 - ἀμφετέυκτο) u Homéra nedohledáme žádný tvar. Pokud tedy nastane taková situace, znamená to, že Quintus tvar vytvořil nezávisle na Homérovi.⁶⁹ Vedle těchto „autentických“ tvarů (tj. tvarů pravděpodobně neovlivněných Homérem) lze dohledat ještě další, u kterých buď můžeme říct,

⁶⁷ V práci jsem se rozhodla užívat pojmy TYP, token a lemma v případech, kdy je třeba přesné vyjadřování, majoritně se jedná o místa, kde srovnávám výskyty tvarů v textu 5. knihy *Posthomerik* a homérském korpusu. Pod pojmem **TYP** (jednotka abstrakce (Cvrček, 2017)) rozumíme „prostý výčet tvarů bez opakování, ve kterém je každá forma (TYP) uvedena jen jednou“ (Čermák, 232). Vzhledem ke snadné záměně s obecným substantivem „typ“, jsem se přiklonila k zápisu „TYP“, je-li myšlena jednotka abstrakce. Pod pojmem **token** (výskyt) nebo konkrétní výskyt slova bez ohledu na jeho opakování (Čermák, 232). Jedná se o konkrétní realizaci jednotky (konkrétní výskyt formy) (Cvrček, 2017). **Lemma** je zastřešující pojem, který pod sebe zahrnuje všechny TYPY (známé jakožto neutrální tvar či slovníkový, resp. kánonický tvar lexému. Za lemma můžeme označit např. slovníkový tvar εἶμι, jeho TYPY jsou tvary ἔσων, ἔσσκων, ἔσσεται atd., jejichž reálné výskyty v textu (ἔσων v PH. 5.29, ἔσσκων v PH. 5.38.) označujeme za tokeny.

⁶⁸ Viz pozn. 67.

⁶⁹ Možnost, že se některé tvary možná vyskytovaly v jiných verzích Homérova textu, které byly přístupné Quintovi a nám už ne, nechávám stranou, protože takovou možnost nelze ani dokázat, ale ani vyvrátit.

že Homérem ovlivněny nebyly, nebo si homérským vlivem nemůžeme být jisti: V Quintově textu je totiž řada augmentovaných nebo neaugmentovaných tvarů, které konkrétně v *Iliadě* nebo v *Odyseii* sice nenajdeme, ale dohledáme tvary jiné, které augmentovány být nemohou (např. tvar μαρμαίρεσκεν, který se objevuje v *Posthomerikách* (PH. 5.4), v Homérovi nenajdeme, ale dohledáme v něm jiné tvary, a to jen participia tohoto slovesa). To s sebou přináší sice to, že Quintus mohl konkrétní lemma s významovým aparátem převzít, ale musel tvar ať augmentovaný, nebo neaugmentovaný realizovat opět nezávisle na Homérovi. V 5. knize se vyskytují i tvary, pro něž v Homérovi nedohledáme totožné, ale variantní (tj. že pro augmentované tvary najdeme v Homérovi jen tvary neaugmentované a pro neaugmentované jen augmentované, např. token θῆκας (PH. 5.198) v Homérovi dohledáme jen augmentované tvary,⁷⁰ nebo nalézáme u Quinta tvary, které se u Homéra objevují jako augmentované, tak i neaugmentované (např. pro ποίησε (PH. 5.5.) najdeme v Homérovi tvary augmentované i neaugmentované.⁷¹ U obou skupin se musel Quintus opět rozhodnout, zda augment užije, nebo ne. Z výše zmíněných informací vyplývá, že řadu tokenů musel Quintus vytvořit sám nezávisle na Homérovi a má tedy cenu se jim věnovat i z jazykového hlediska.

V textu *Posthomerik* nacházíme velmi mnoho jak augmentovaných, tak neaugmentovaných tvarů, které Quintus z Homéra převzal. Takové tvary v *Posthomerikách* se tedy neliší od tvarů v Homérovi - např. ἐξεχέοντο se objevuje na jednom místě v *Iliadě* (16. 259) a také v *Posthomerikách* ho najdeme v tomto konkrétním augmentovaném slovesném tvaru (PH. 5. 15). Vycházíme-li z předpokladu, že Quintus znal homérské texty velmi dobře, můžeme předpokládat, že pokud najdeme slovo v *Posthomerikách* v tomtéž tvaru jako v *Iliadě* nebo v *Odyseii*, jedná se o Quintův záměr.⁷² Nabízelo by se tedy takové slovesné tvary z morfologické analýzy vypustit. Na druhou stranu, pokud bychom vynechali všechny tyto převzaté tvary, přišli bychom o podstatnou část materiálu – celkem 79,8 % tvarů lze dohledat v Homérovi (viz kap. 4), což znamená, že u více než tři čtvrtin Quintus užil slovesný tvar v závislosti na homérských textech. Pokud bychom úplně ignorovali tolik tvarů, zůstalo by nám jen torzo textu a slovesa vytržená z kontextu, který je důležitý i např. právě pro augment. Jak bylo totiž řečeno výše, Quintus, zachází s homérskými texty velmi sofistikovaně. Byl-li by si

⁷⁰ Např. Il. 17.37.

⁷¹ Např. ἐποίει (Od. 19.34), ἐποίησαν (Il. 6.316) ποίησαν (Il. 23.164), ποίεον (Il. 20.147)

⁷² U některých frekventovaných sloves logicky ovšem nelze vyloučit, že se jedná o náhodu. Sloveso πέλω (PH. 5. 19, 41, 66) má v řeckém korpusu víc jak 6000 tokenů, a proto by bylo přehnané snažit se každý jeho výskyt v *Posthomerikách* odůvodnit v Homérovi, protože jak tato práce ukazuje (viz např. kap. 4) Quintus nečerpá slova pouze z Homéra, ale vkládá je i nezávisle na něm.

vědom nějaké pravidelnosti (viz např. *conjunction reduction* (viz kap. 3.2 a 3.4.3), nebo toho, že augment může mít nějaký význam), pravděpodobně by ho dodržoval i se slovy převzatými z Homéra – např. pokud by Quintus na nějakém místě užil *conjunction reduction*, mohl některé tvary, v rámci ní se vyskytující převzít z Homéra a jiné ne.⁷³ V případě, že bychom ovšem z analýzy vypustili tvary shodné mezi *Posthomeriky* a homérickými texty, zmiňovanou *conjunction reduction* bychom nemohli logicky nalézt. Z toho důvodu jsem do rozboru textu zahrнула i typy sloves, které se objevují jak v Quintovi, tak v Homérovi.

Ve zkoumaném textu je tvar indikativu sekundární tvaru augmentován ve 162 případech z 370 tokenů, které by augment v klasické řečtině vyžadovaly.⁷⁴ Jak ale upozorňuje Vian (1959, 220), v některých případech mohlo dojít ke ztrátě augmentu až vlivem editorských zásahů. Abych tedy co nejvíce eliminovala možné chyby, rozhodla jsme se jednak vzít v úvahu různocnění a pak rozlišovat případy, kdy je augment (či jeho absence) garantován metrem, a kdy ne. Pod pojmem garance rozumíme situaci, kdy metrum potvrzuje přítomnost nebo absenci augmentu. Tak je tomu v případě 8, kde je plpf. ὀρώρει (U/--) neaugmentováno, což potvrzuje i metrum – omikron musí být krátké. V případě, že by tento tvar augmentován byl (ὀρώρει), neodpovídal by metru, protože dlouhý vokál by narušil daktyl v 5. stopě. V případě 9, kde je sloveso ὄρνυτο augmentováno, ovšem nemůžeme považovat metrum jako jasné potvrzení augmentu, protože by nebylo porušeno ani v případě, že by augment použit nebyl, tedy že by sloveso mělo tvar ὄρνυτο (–UU). Daktyl by vznikl i tak, ačkoli by nebyl dán přirozenou délkou vokálu, ale tím, že jde o slabiku zavřenou (za vokálem následují dva konsonanty), za nímž následuje konsonant další. Augment je tedy v tomto případě negarantovaný.

8. Absence augmentu garantována metrem:

(Ως ὄφελον τόδε νῶϊν ἐνὶ πτολέμῳ τις ἄεθλον)

θῆκεν, ὄ/τ' ἄμφ' Ἀχι/λῆϊ δε/δουπότι/ δῆρις ὀ/ρῶρει, (PH. 5. 218-219)

– U U/– U U/– UU/– U U/– U U/– –

Kéž by nám dvěma někdo ve válce určil cenu,

když vzplanul boj nad mrtvým Achileem,

⁷³ Vzhledem k tomu, že i nyní jen stěží rekonstruujeme možný význam augmentu, je nepravděpodobné, že by Quintus byl schopný formulovat takové pravidlo. Pravděpodobnější je, že pokud nějaké pravidlo ohledně fungovalo, Quintus je následoval intuitivně jazykovým citem. V obou případech ale nic nebrání tomu text analyzovat.

⁷⁴ Jedná se o tvary ind. impf., aor. a pq.

9. Augment metrem garantován není:

οὐρανός/θεν· Ζη/νός γὰρ ἀ/άσπετον/ ὄρνυτο /κάρτος· (PH. 5. 108)

– U U/ – –/– U U/– U U/ – U U/ – U

... z nebes. Diova nevyslovitelná síla se pozvedla.

Pro orientační přehled počtu augmentů jsem vytvořila následující tabulku (viz Tabulka 1), kde uvádím přehled analýzy výskytu augmentu v 5. knize i s ohledem na garanci jak augmentovaných, tak neaugmentovaných tvarů.⁷⁵ V *Posthomerikách* dohledáme celkem 370 tokenů v indikativu sekundárního času. Více tokenů se vyskytuje bez augmentu (209) než s augmentem (161). Nejhojněji se pak vyskytují jak augmentované, tak neaugmentované tvary aoristu.

⁷⁵ Pro detailní přehled konkrétních tvarů a jejich určení viz příloha 1.

Bez augmentu	Garantováno.	Negarantováno.
Aor.	88	9
Impf.	88	5
Plusquamf.	18	1
Celkem neaugmentováno	209	56,5 %
S augmentem	Garantováno	Negarantováno
Aor.	72	19
Impf	37	21
Plusquamf.	6	6
Celkem augmentováno	161	43,5 %

Tabulka 1 - poměr augmentovaných a neaugmentovaných tvarů

De Decker vytvořil podobnou analýzu pro *Iliadu* a *Odysseiu* s tím, že nezohledňoval augmenty garantované či negarantované metrem (De Decker, 2017, 465). Podle De Deckera je v *Iliadě* augmentováno celkem 36 % tvarů a v *Odysseii* 40 %. Je zřejmé, že procentuální poměr výskytu augmentu u Homéra přibližně odpovídá výskytu augmentu v *Posthomerikách* – v 5. knize *Posthomerik* je augmentováno 43 % tvarů.

Ilias		Augmentováno	Neaugmentováno	% augment
Aorist		1419	2405	37
Imperfektum		747	1462	34
Plusquamperfektum		45	148	23
Celkem		2211	4015	36
Odysseia		Augmentováno	Neaugmentováno	% augment
Aorist		1198	1595	43
Imperfektum		749	1211	38
Plusquamperfektum		33	112	23
Celkem		1980	2918	40

Tabulka 2 Poměr augmentovaných a neaugmentovaných tvarů v homérských textech (De Decker, 2018, 465)

3.4.2 Augment v promluvěch a narativu

3.4.2.1 Augmentované tvary v promluvěch a v narativu v Posthomerikách

Augmentované tvary, jak bylo řečeno v předchozí kapitole (kap. 3.2), mají v homérských textech tendenci vyskytovat se spíše v promluvěch, zatímco v narativech často chybí. V této práci je vedle narativu a řeči vydělen ještě popis štítu, protože ten lze považovat za mytologickou ekfrasis, která se mírně odlišuje vyprávěcím postupem. V popisu štítu⁷⁶ celkem je augmentováno 41 % tvarů,⁷⁷ v narativních pasážích 38 % a v řečech 52 %, ⁷⁸ což znamená,

⁷⁶ 114 veršů (PH. 5. 6-120)

⁷⁷ Teoreticky bychom i popis štítu mohli vnímat jako narativ. I v takovém případě by situace odpovídala předpokladům – výskyt augmentu je nižší než v řečech.

⁷⁸ Řeči celkem 281 veršů: PH. 5. 123-7 Thetis, 141-164 Nestór, 166-174 Agamemnón, 181-236 Aiás, 239-290 Odysseus, 292-305 Aiás, 307-316 Odysseus, 342-346 Kymothoe, 415-426 Menelaos, 428-431 Agamemnón, 441-448 Aiás, 465-481 Aiás, 509-520 Teukros, 532-558 Tekméša, 560-567 Agamemnón, 574-597, 601-611 Nestór
Narativ: 268 veršů, připočetli-li bychom i popis štítu, pak by narativ čítal 382 veršů

že výsledky analýzy 5. knihy *Posthomerik* odpovídají zhruba i výsledkům De Deckerovy analýzy *Iliady* a *Odyseie*,⁷⁹ i když srovnání homérských textů a *Posthomerik* je pouze orientační, protože se jde o nestejně dlouhé texty. I v De Deckerově analýze totiž vidíme drobný rozdíl v míře augmentace tvarů v *Iliadě* a *Odyseii* (viz Tabulka 2), protože se liší vypravovacím postupem a délkou. Zatímco *Ilias* je více narativní, *Odyseia* obsahuje více řeči (viz pozn. 79) (De Decker, 2018, 454). Rozdíly mezi výskytem augmentu v narativu a řečech v *Posthomerikách* a v homérských textech ale nejsou veliké a výsledek je stejný (viz Tabulka 3):⁸⁰ V popisu štítu je augmentováno jen 38, 8 % tvarů, stejně tak v narativu je augmentována méně jak polovina tvarů (40, 1 %). V promluvách postav je augmentována polovina tvarů. Výsledek tabulky níže je podobný De Deckerovým závěrům: řeči jsou augmentovány více než narativy, což platí jak v *Iliadě* a *Odyseii*, tak v *Posthomerikách*.

	Augmentováno		Neaugmentováno		Augmentováno
	Garantováno	Negarantováno	Garantováno	Negarantováno	
Popis štítu	14	17	45	4	38,8 %
Narativ	51	18	93	10	40,1 %
Řeči	50	11	56	1	51,7 %

Tabulka 3 Srovnání výskytu augmentu v narativu a v řečech v 5. knize PH

Ačkoli data z 5. knihy *Posthomerik* odpovídají De Deckerovým (viz výše) a Bakkerovým (2001, 8) předpokladům, je třeba provést bližší analýzu textu, abychom ověřili, zda teorie o augmentu jakožto deiktickém prvku funguje i v tomto textu, nebo zda je toto rozvrstvení augmentu dáno něčím jiným.

3.4.2.2 Augment v narativu

Příklad 10. představuje část narativu, který popisuje počátek Aiantova šílenství. Ačkoli se tedy jedná o souvislé vyprávění text, kde bychom očekávali značně vyšší počet neaugmentovaných

⁷⁹Ilias: řeči augmentovány 49 %, narativ 29 %; Odyseia řeči 50 %, Narativ 30 % (De Decker, 466).

⁸⁰ V Tabulka 3 jsou sečteny všechny výskyty slovesných tvarů indikativu sekundárního času. Vzhledem k tomu, že narativ a řeči jsou nestejně dlouhé v 5. knize *Posthomerik*, přepočítala jsem výskyt augmentovaných tvarů v daném úseku (popis štítu, narativ, řeči) na procenta.

tvary, užití augmentu je vyrovnané (pětkrát je augment realizován⁸¹ a šestkrát není).⁸² V první části narativu se vyskytují jen neaugmentované tvary, ale v okamžiku, kdy se vyprávění otočí k popisu vzniku šílenství, začne být užíván i augment. U řady tvarů z ukázky můžeme popřít vliv Homéra. Tři lemmata z příkladu 10 se v homérském korpusu nevyskytují totiž vůbec: περικαταπίπτω (pro περικάππεσε), ὑπερβλύζω (pro ὑπερέβλυσεν) a ἐγκαταμείγνῶμι (pro ἐγκατέμικτο). Pro tvary φάτο, δῶκαν a ἴξεν se v Homérovi objevují jak augmentované, tak neaugmentované paralely.⁸³ Tvary στονάχησε a παχνώθη se v homérských textech neobjevují ani augmentované ani bez augmentu. Stejně tak nedohledáme v Homérovi tvar ἔξεσε, ale najdeme jeho jiné tvary, které ovšem nejsou nikdy augmentovány.⁸⁴ Tvary γήθησε a ἀμφήλυθεν jsou zřejmě inspirovány Homérem: ἀμφήλυθεν se v Homérovi realizuje dvakrát⁸⁵ a lze tedy zvažovat, že Quintus převzal tento tvar s augmentem právě z Homéra. γήθησε se objevuje na více místech⁸⁶ vždy bez augmentu.⁸⁷

Tři tvary můžeme tedy považovat za převzaté z Homéra. Zbytek tvarů musel Quintus vytvořit sám. Jak ale vysvětlit přítomnost či absenci augmentu u těchto tvarů, které Quintus užil bez vlivu Homéra? Na tomto místě nemůžeme uvažovat o působení *conjunction reduction* ze dvou důvodů:

1. Ukázce totiž předchází přímá řeč, kterou zakončuje v. 317 (ᾠς φάτο ...), text je tedy tematicky oddělen a před neaugmentovanými tokeny není žádný token s augmentem, které by dovolilo augment zredukovat u nadcházejících tokenů (viz kap. 3.2).

2. Nedává smysl, proč by se v druhé části augment najednou začal objevovat u všech sloves. Pokud by Quintus augment užíval tak, jak koncept *conjunction reduction* předpokládá, a pokud by pocíťoval potřebu augment připomenout, stačilo by přeci augment zmínit jen u jednoho tokenu. Působení *conjunction reduction* tedy můžeme na tomto místě zavrhnout.

Dle Bakkerera slouží augment jako prostředek aktualizace děje (viz výše). Augment se v ukázce 10 objevuje skutečně tam, kde se mění scéna. Tokeny φάτο, δῶκαν, γήθησε, στονάχησε

⁸¹ Slovo ἐγκατέμικτο nemá augment garantovaný metrem: ἦπατι δ' ἐγκατέμικτο· περὶ κραδίην δ' ἀλεγεινὸν (V. 325) --U/-UU/-UU/-UU/-UU/-U: změna na ἐγκαταμικτο by neovlivnila metrickou délku daktylu.

⁸² I dále v rámci popisu Aiantova počínajícího šílenství (do verše 333) je užití augmentu nekonzistentní (viz příloha 1).

⁸³ φάτο (II.1.188), ἔφατο (II.16.548); δῶκαν (Od. 6.215), ἔδωκαν (II. 13.303) a ἴξεν (II.2.667), ἴξεν (II.24.160)

⁸⁴ Např. ζέσσειν (II. 18. 349, Od. 10. 360) a ζέει (II. 21. 365)

⁸⁵ Od. 6. 122, 12. 369

⁸⁶ Např. II. 7. 189, Od. 5. 486

⁸⁷ V textu lze ale dohledat i jiné tvary, které jsou augmentované např. ἐγήθεν II. 7. 127

a παχνώθη⁸⁸ – popisují nejprve rozhodnutí o tom, komu dát zbroj, pak Aiantovy pocity. V okamžiku, kdy autor začíná popisovat proces vzniku šílenství, začne užívat i augment. Autor by se tak, pokud by platila Bakkerova teorie, snažil divákovi zpřítomnit (*tady a ted' vře krev a právě se vlévá žluč do jater*) (Bakker, 2001, 14-15). Na druhou stranu se lze ptát, proč by nebyly augmentovány tokeny vztahující se k Aiantovi (παχνώθη a περικάππεσε) a proč by je chtěl autor upozadit oproti následujícímu ději. Možná oba tokeny (παχνώθη i περικάππεσε) ještě patří k vyprávění, ale od *ἔζεσε φοίνιον αἷμα* jde už o popis Aiantových pocitů, což se děje skrze augmentované tokeny.

10. Ὡς φάτο Λαέρταο κλυτὸς πάϊς ἀντιθέοιο.

Καὶ τότε Τρώιοι υἷες ἔριν δικάσαντ' ἀλεγεινὴν
αἰζηῶν· νίκην δὲ καὶ ἄμβροτα τεύχεα δῶκαν
πάντες ὁμοφρονέοντες ἐπτολέμφῳ Ὀδυσῆϊ·
τοῦ δ' ἄμοτον γήθησε νόος, **στονάχησε** δὲ λαός.
Παχνώθη δ' Αἴαντος ἐν σθένοσ· αἷσα δ' ἄρ' αὐτῶ
ἄτη ἀνηρῆ **περικάππεσε**· πᾶν δέ οἱ εἴσω
ἔζεσε φοίνιον αἷμα, χολὴ δ' **ὑπερέβλυσεν** αἰνὴ,
ἥπατι δ' **ἐγκατέμικτο**· περὶ κραδίην δ' ἀλεγεινὸν
ἔξεν ἄχος, καὶ δριμύδι' ἐγκεφάλαιο θεμέθλων
ἐσσύμενον μῆνιγγας ἄδην **ἀμφήλυθεν** ἄλγος,
σὺν δ' ἔχεεν νόον ἀνδρός. ...

(PH. 5. 317-328)

Takto promluvil slavný syn božského Laerta.

Tehdy synové Trojští⁸⁹ vydali svůj soud v tomto bolestném zápase

hrdinů; vítězství a božskou zbroj dali

všichni jednomyslně statečnému Odysseovi;

jeho duch se zaradoval, lid zavzdychal.

Aiantova síla zmrzla; a náhle ho

přepadla ničivá zášť; všechna rudá krev v něm

počala vřít a trpká žluč zabublala

a vlila se do jater; okolo srdce se strašná

⁸⁸ Jak ale bylo řečeno výše, δικάσαντ' a γήθησε jsou pravděpodobně silně ovlivněna Homérem.

⁸⁹ Protože Agamemnón a Menelaos věděli, že by Řeky rozzlobili, ať by už brnění přirklí Odysseovi, nebo Aiantovi, rozhodli, aby vítěze vybrali trójští zajatci.

*bolest **usadila**; a rychle se po nejhlubších základech mozku
ostrá bolest rozběhla a naplnila membrány mozku,
a ovládla i mysl toho muže.*

Argumentace pokračování úryvku (viz příklad 11), se nese v podobném duchu: zatímco u tvarů ἔσθη i ἄγεσκον nelze potvrdit vliv Homéra (od ἔσθη se objevují tvary jak augmentované, tak neaugmentované,⁹⁰ ἄγεσκον v homérském korpusu obsaženo není a jiné tvary tohoto slovesa se objevují jak v augmentované, tak v neaugmentované podobě),⁹¹ tvary ἦμεν a ἔσπετο můžeme považovat za převzaté z Homéra (tyto tvary se v Homérovi objevují vždy pouze augmentované).⁹²

První token, ἔσθη, je augmentován a stále se týká Aiantova chování. Následující token, ἄγεσκον, už augmentován není. Jednak je velmi nízká pravděpodobnost, že by byl augmentován na jakémkoli místě, protože se jedná o σκ-sloveso (viz kap. 3.4.5), a pak se týká Aiantových přátel a jejich konání, nikoli Aianta. V okamžiku, kdy se vyprávění opět stáčí k činnosti Aianta (ἦμεν), objevují se opět augmentované tokeny. Zdá se tedy, že v okamžiku, kdy se děj Aianta netýká, tokeny augmentovány nejsou.

Pokud bychom aplikovali Bakkerovu teorii, vyvstal by nám následující obraz: vyprávění o Aiantovi je pro čtenáře živé, bližší, zatímco ostatní dění je v pozadí, a proto zde augmenty chybí. Na druhou stranu je ale nutné podotknout, že takováto interpretace je poněkud subjektivní (viz kap. 3.5).

11. ... Ἐπὶ χθόνα δ' ὄμματα πήξας

ἔσθη ἀκινήτῳ ἐναλίγκιος. Ἀμφὶ δ' ἑταῖροι

ἀχνύμενοί μιν **ἄγεσκον** ἐυπρόρους ἐπὶ νῆας

πολλὰ παρηγορέοντες· ὃ δ' ὑστατὴν ποσὶν οἶμον

ἦμεν οὐκ ἐθέλων σχεδόθεν δέ οἱ **ἔσπετο** Μοῖρα. (PH. 5. 328-332)

S očima upřenýma do země

tam stál jakoby neschopný pohybu. Okolo přátelé

ve smutku ho vedli k lodím s krásnými příděmi,

⁹⁰ ἔσθη (např. Il. 2.279), στή (např. Il. 1.197)

⁹¹ např. ἄγαγον (Il. 24.577), ἦγαγον (Il. 11.663)

⁹² ἦμεν např. Il. 13. 214 a ἔσπετο Il. např. 3.376

*mnoho ho těšili, který poslední cestou šel stejně,
nechtě, zblízka ho následoval osud.*

V ukázce 0, která přímo navazuje na př. 0, vidíme první dva tokeny augmentované, zatímco pět následujících tokenů augment postrádá: tvar *κατεδύσετο* se v Homérovi objevuje jen augmentovaný⁹³ a tvar *ἀγόρευεν* jen neaugmentovaný,⁹⁴ takže výskyty těchto tvarů v *Posthomerikách* můžeme považovat za ovlivněné Homérem. Tvary *ἴσαν*, *νήχeto* i *σκύζοντο* v Homérovi nedohledáme ani augmentované, ani neaugmentované a můžeme je považovat za autentické, tj. neovlivněné Homérem. Naopak tvar *τρέφει*⁹⁵ dohledáme u Homéra jen několikrát bez augmentu, s augmentem ani jednou. Tvar *δῶκε* se objevuje v homérských textech augmentovaný i neaugmentovaný.⁹⁶

Token *ἔβαν* je augmentován, ačkoli se nevztahuje k Aiantovi. Důvodem toho může být fakt, že se změnila scéna a společně s ní se i změnilo to, co autor považuje za důležité zdůraznit – už nejde o Aianta. Augment jakožto prostředek zpřítomnění by tu mohl právě zdůrazňovat změnu scény.⁹⁷

Při pohledu na umístění augmentovaných tokenů se zdá, že by v textu mohla působit *conjunction reduction* – dá se tedy uvažovat o tom, že se efekt augmentu z prvních dvou tvarů⁹⁸ vztahuje i na slovesa následující. V rozmístění augmentu by mohla být viditelná i Bakkerova logika, podle které by augmentované výskyty děj sloves aktualizovaly – *Ted' se Řekové odebírají k spánku, zatímco Thetis sestupuje do moře*. Další události ustupují do pozadí, protože se týkají spíše minulosti – Quintus tu odbočuje od příběhu a v několika větách líčí úděl Thétidy, který ale není pro aktuální děj příběhu důležitý.

12. Ἄλλ' ὅτε δὴ μετὰ νῆας **ἔβαν** καὶ ἀπείρονα πόντον

Ἀργεῖοι δόρποιο μεμαότες ἠδὲ καὶ ὕπνου,

δὴ τότε ἔσω μεγάλοιο Θέτις **κατεδύσετο** πόντου·

σὺν δέ οἱ ἄλλαι **ἴσαν** Νηρηίδες· ἀμφὶ δ' ἄρά σφι

νήχeto κήτεα πολλὰ τὰ τε **τρέφει** ἀλμυρὸν οἶδμα.

Αἱ δὲ μέγα **σκύζοντο** Προμηθεὶ μητιόωντι

⁹³ Např. Il. 7.103

⁹⁴ Např. Il. 21.121, v homérském korpusu není ani jeden tvar lemmatu *ἀγορεύω* augmentovaný

⁹⁵ Např. Il. 5.52

⁹⁶ *δῶκε* např. Il. 1.347, *ἔδωκεν* Il. 1.96

⁹⁷ Takovou funkci augmentu ale Bakker přímo nezmiňuje.

⁹⁸ Tvar *κατεδύσετο* je augmentováno hlavně z toho důvodu, že mu předchází předpona (3.5).

μνώμεναι ὡς κείνοιο θεοπροπίησι Κρονίων
δῶκε Θέτιν Πηληϊ και οὐκ ἐθέλουσαν ἄγεσθαι.
 Κυμοθόη δ' ἐν τῆσι μέγ' ἀσχαλόωσ' **ἀγόρευεν**. (PH. 5. 333-341)
Když pak šli ke svým lodím a nekonečnému moři
Argejici dychtící po jídle a spánku,
ponořila se tehdy Thetis do velkého rozlehlého moře;
s ní šly ostatní Néreevny; okolo nich
plulo množství tvorů, které živily vzdouvající se vody.
Ty (Néreevny) stále chovaly zášť vůči vychytralému Prométheovi,
když si vzpomněly, jak kvůli jeho proroctví Kronovec
dal Thétidu Péleovi proti její vůli k sňatku.
Kymochoé pravila ve velkém rozhořčení:

Ukázky 10-0 představují ukázkou souvislého narativu. V některých případech, jak bylo ukázáno, je možné uvažovat o působení augmentu jakožto deiktického prvku nebo o působení *conjunction reduction*.

3.4.2.3 Augment v promluvách postav

Příklad 13 představuje ukázkou z Aiantovy promluvy k Odysseovi. Podobně jako v ukázkách pro narativ jsem vybrala úsek řeči dějově ohraničený (tzn. začátek promluvy), abychom nepřišli o případný kontext. V příkladu 13 jsou augmentovány všechny tokeny s výjimkou posledního.

Tvary ἦπαφε i ἐφέηκα se v Homérovi objevují každý jen jednou a pokaždé jsou augmentované⁹⁹ a nemůže je tudíž považovat za autentické. Tvar ἔβησαν se v Homérovi objevuje augmentovaný i neaugmentovaný¹⁰⁰ a stejně tak i tvar γείνατο.¹⁰¹ U těchto dvou tvarů nejsme schopni homérský vliv potvrdit ani vyvrátit.

To, že jsou augmentovány téměř všechny tokeny, potvrzuje předpoklad, že tvary v promluvách postav jsou augmentována hojněji (srov. např. př. 12 (3 augmentované tokeny, 4 neaugmentované tokeny a př. 13 3 tokeny augmentované, 1 bez augmentu).

⁹⁹ ἦπαφε Od. 14.448, ἐφέηκα Il. 20.346

¹⁰⁰ ἔβησαν (např. Il. 6.74), βῆσαν (např. Il. 1.438)

¹⁰¹ ἐγείνατο (např. Il. 15.526), γείνατο (Il. 1.280) – viz kap. 2.4.2 př. 2.

Vzhledem k rozložení augmentovaných a neaugmentovaných tokenů v př. 13 nemůžeme uvažovat o *conjunction reduction*.¹⁰²

Augmentované tvary mají vztah k aktuálním událostem – zápas o Achilleovo tělo a jeho zbroj, o kterou se nyní oba hrdinové přou. Token γείνατο augment nemá, ale také postrádá vztah k aktuální události. Aíás osočuje Odysseia, říká, že ho „matka zrodila slabého a zbabělého“. Absenci augmentu lze tedy vysvětlit podle Bakkerovy teorie tak, že autor neměl potřebu zdůrazňovat tento tvar, nebo jeho propojenost s přítomností. Jak jsem ale uváděla v kap. 2.4.2, věta „Ἐπεὶ νύ σε γείνατο μήτηρ“ se objevuje v úplně stejné podobě v Homérovi. Je tedy dost pravděpodobné, že ji Quintus převzal tak, jak byla.

13. «ἜΩ Ὀδυσσεῦ φρένας αἰνέ, τί τοι νόον **ἦπαφε** δαίμων
ἶσον ἐμοὶ φρονέειν περὶ κάρτεος ἀκμήτοιο;
ἼΗ φῆς αἰνὸν ὄμιλον ἐρυκακέειν Ἀχιλλῆος
βλημένου ἐν κονίησιν, ὅτ' ἀμφὶ ἐ Τρῶες **ἔβησαν**,
ὀππὸτ' ἐγὼ κείνοισι φόνον στονόεντ' **ἐφέηκα**
σεῖο καταπτώσσοντος; Ἐπεὶ νύ σε **γείνατο** μήτηρ
δειλαῖον καὶ ἀναλκιν, ἀφαιρότερόν περ ἐμεῖο,
ὅσσον τίς τε κύων μεγαλοβρύχοιο λέοντος· (PH. 5. 181-188)
*„Odysee, ty zvrhlí člověče, jaký bůh tě zbavil rozumu,
že si myslíš, že se vyrovnáš mé nepokořitelné síle;
Ty říkáš, že jsi odvrátil ten hrozný dav od Achilea,
ležícího v prachu, když ho obklopili Trójané,
zatímco já mezi ně rozséval strašnou smrt,
a ty jsi se zbaběle krčil. Vždyť matka tě zrodila
jako slabocha a zbabělce, podřazeného mně,
jako je nějaký pes podřazený lvovi.*

V příkladu 14 jsou dva výskyty augmentované (ἐξελάθου a ἦγαγον) a jeden nikoli (ἀλέεινες). Zatímco v homérských textech nenajdeme žádné tvary ἐξελάθου ani ἀλέεινες, nacházíme řadu tvarů ἦγαγον.¹⁰³ Můžeme tedy říct, že tvary ἐξελάθου i ἀλέεινες jsou vytvořeny Quintem nezávisle na Homérovi.

¹⁰² Ačkoli Bakker (1999) i Kiparsky (1968) mluví o *conjunction reduction* jen v kontextu narativu, lze zkusit zjistit, zda Quintus *conjunction reduction* v promluvách nevyužívá.

¹⁰³ Např. Il. 11.663, 24.547., dohledáme ale i tvar ἦγαγον (Il. 24.577).

Pokud bychom se snažili uplatnit Bakkerovu teorii, mohli bychom argumentovat tak, že zatímco ἐξελάθου stojí spíše v přítomnosti (*už teď jsi zapomněl*), děj slovesa ἀλέεινες se odehrál v minulosti (*Odysseius se zdráhal vydat se do Tróje*) a ἦγαγον, ačkoli jsme výše řekli, že je nejspíše ovlivněno Homérem, by mohlo mít přesah do přítomnosti (*přivedli tě a jsi tady*), a proto by mělo být podle Bakkeru augmentované.

14. οὐ γάρ τοι στέρνοισι πέλει μενεδήιον ἦτορ,
ἀλλὰ σοὶ ἀμφιμέμηλε δόλος καὶ ἀτάσθαλα ἔργα.
Ἦὲ τόδ' ἐξελάθου, ὅτ' ἐς Ἰλίου ἱερὸν ἄστν
ἐλθέμεναι ἀλέεινες ἄμ' ἀγρομένοισιν Ἀχαιοῖς,
καὶ σε καταπτώσσοντα καὶ οὐκ ἐθέλοντ' ἐφέπεσθαι
ἦγαγον Ἀτρεΐδαι; (PH. 5. 189-94)
*Ty nemáš v hrudi statečné srdce,
ale staráš se jen o šalby a podvodné skutky.
Nebo jsi snad zapomněl, jak jsi se do svaté Tróji
zdráhal vydat se shromážděnými Achajci,
a ačkoli jsi se tomu vyhýbal a nechtěl jsi jít,
Átrovci tě přivedli;*

Jak bylo řečeno již několikrát, zdá se, že na některých místech Bakkerova teorie funguje a augment text zpřítomňuje, ale argumentace za těmito místy je dost subjektivní a nelze ji podepřít fakty. V ukázkách ale lze spatřovat i jinou motivaci autora pro ne/užití augmentu (viz dále).

3.4.3 Conjunction reduction v Posthomerikách

Hned první token v př. 15 ἀπηνύσθησαν je augmentován – v Homérovi tento tvar nenalezneme, ale v Odysseie se vyskytuje augmentovaný tvar ἀπήνυσαν.¹⁰⁴ Můžeme tedy uvažovat, že z tohoto důvodu se Quintus rozhodl pro užití augmentu i v uvedeném případě. U ostatních tvarů z př. 0 ovšem už nemůžeme z Homéra vyvodit žádný jasný závěr, protože θῆκεν nacházíme u Homéra jak v augmentovaném, tak neaugmentovaném tvaru¹⁰⁵ a μαρμαίρεσκεν naopak nedohledáme v tvaru, který by augment vyžadoval.¹⁰⁶

¹⁰⁴ (Od. 7. 326)

¹⁰⁵ Např. θῆκεν (Il. 2.319), ἔθηκε (Il. 3.336)

¹⁰⁶ μαρμαίροντα (např. Il. 3.397), μαρμαίροντας (Il.16.279), μαρμαίροντες (Il.13.801)

Na tomto místě můžeme uvažovat o *conjunction reduction*, což spočívá augmentu v tom, že postačuje, aby se augment vyskytl u prvního tvaru, a ačkoli u následujících tvarů není realizován, následující tvary jsou jím ovlivněny (viz kap. 3.2). V ukázce 0 by tak stačil augmentovaný tvar ἀπηνύσθησαν,¹⁰⁷ který je následován neaugmentovanými tvary θῆκεν a μαρμαίρεσκεν.

15. Ἄλλ' ὅτε δὴ πολλοὶ μὲν **ἀπηνύσθησαν** ἄεθλοι,
δὴ τότε Ἀχιλλῆος μεγαλήτορος ἄμβροτα τεύχη
θῆκεν ἐνὶ μέσσοισι θεὰ Θέτις. Ἀμφὶ δὲ πάντη
δαίδαλα **μαρμαίρεσκεν** ὄσα σθένος Ἥφαίστιο
ἀμφὶ σάκος ποίησε θρασύφρονος Αἰακίδαο. (PH. 5. 1-5)
*Ale když byly skončeny mnohé boje,
položila do středu bohyně Thetis věčnou zbroj
statečného Achilea. Okolo všeho
se leskla ozdobná práce, kterou vytvořilo Héfaistovo umění
po stranách štítu statečného potomka Aiakidaova.*

Podíváme-li se na první verše popisu štítu (viz př. 16), vidíme, že jde o souvislý děj, narativ, obsahující sérii přísudků v indikativu sekundárního času, přičemž první z tokenů (ἦσκητο) je augmentovaný, další dva po něm následující jsou neaugmentované (κεῖτο, τέτυκτο a κέχυτ') a poslední token je opět augmentovaný (ἀμφεποτῶντο).

Tvar ἦσκητο se sice nikde v Homérovi nevyskytuje, ale objevují se tvary jiné, vždy augmentované.¹⁰⁸ Je tedy možné, že Quintus byl při tvorbě tohoto tvaru ovlivněn Homérem. Následující neaugmentované tvary (κεῖτο, τέτυκτο) se v Homérovi objevují jak augmentované, tak bez augmentu.¹⁰⁹ Tvar κέχυτ' nalezneme v Homérovi jen neaugmentovaný.¹¹⁰ Podobně tvar ἀμφεποτῶντο v homérských textech nenajdeme, ale objevuje se jeden výskyt jiného tvaru, rovněž augmentovaného (II. 2. 315 - ἀμφεποτᾶτο).

¹⁰⁷ To, že je tvar ἀπηνύσθησαν pravděpodobně ovlivněný Homérem (viz výše), není na překážku. Quintus mohl i tak tento tvar zapojit do *conjunction reduction*

¹⁰⁸ ἦσκειν (II.3.388), ἦσκησαν (II.23.743), ἦσκησεν (II.18.592), ἦσκηται (II.10.438). Ostatní tvary nejsou v indikativu sekundárního času – nevyžadují tedy augment (ἀσκήσας (např. II.4.110), ἀσκήσασα (např. II.14.179).

¹⁰⁹ κεῖτο (např. II. 2.688), ἔκειτο (II. 3.327); τέτυκτο (II. 5.402), ἐτέτυκτο (II. 5.78)

¹¹⁰ Např. II. 5. 696

Na tomto místě by se mohlo jednat o *conjunction reduction*. Její schéma ale porušuje augmentované sloveso ἀμφεποτῶντο. To nemůžeme obsahově oddělit od předcházejícího textu s tím, že by ἀμφεποτῶντο připomínalo přítomnost augmentu jako první článek dalšího řetězce *conjunction reduction*. Bylo by možné opět zvažovat odůvodnění, že token ἤσκητο se vztahuje k přítomnosti 5. knihy, protože hlavním tématem 5. knihy je souboj o zbroj (θεοκμήτω ... ἔργω), zatímco tvary κεῖτο, τέτυκτο a κέχυτ' už popisují události na štítě, a stojí tedy v pozadí.

16. Πρῶτα μὲν εὖ ἤσκητο θεοκμήτω ἐπὶ ἔργω

οὐρανὸς ἦδ' αἰθήρ· γαίη δ' ἅμα κεῖτο θάλασσα.

Ἐν δ' ἄνεμοι νεφέλαι τε σελήνη τ' ἡέλιός τε
κεκριμέν' ἄλλυδις ἄλλα· τέτυκτο δὲ τεῖρεα πάντα
ὀππόσα δινήεντα κατ' οὐρανὸν ἀμφιφέρονται.

Τῶν δ' ἄρ' ὁμῶς ὑπένερθεν ἀπειρέσιος κέχυτ' ἀήρ·
ἐν τῷ δ' ὄρνιθες τανυχειλέες ἀμφεποτῶντο·

φαίης κε ζῶοντας ἅμα πνοιῆσι φέρεσθαι. (PH. 6-13)

*Nejprve na božském díle byla dobře ukovaná
nebesa a aithér; zároveň tam země ležela s nebem.
Byly tam vánky i mraky a měsíc i slunce,
každé na svém místě; byly tam vytvořeny všechny všechny konstalace
které se otáčí s nebem.*

Na ukázkou 16 hned navazuje ukázkou 17 a z ní je zřejmé, že token ἀμφεποτῶντο nezačíná další řetězec *conjunction reduction*, jak by se mohlo zdát: následují po něm totiž dva augmentované tokeny ἀμφετέτυκτο a ἐξεχέοντο, přičemž lemma prvního tvaru (ἀμφετέτυκτο) není v Homérovi vůbec dohledatelné. Ani tvar ἐξεχέοντο se v homérských textech neobjevuje (nacházíme jen tvary jiné jak augmentované (ἐξεκέχοντο Od. 8. 279), tak i neaugmentované (ἐκχεύατ' Od. 22. 3)).

17. Τηθὺς δ' ἀμφετέτυκτο καὶ Ὠκεανοῦ βαθὺ χεῦμα·

τῶν δ' ἄφαρ ἐξεχέοντο ῥοαὶ ποταμῶν ἀλεγεινῶν
κυκλόθεν ἄλλυδις ἄλλη ἐλισσομένων διὰ γαίης. (PH. 5. 13-16)

*Téthys vše obklopovala i hluboký proud Okeanu;
z těch proudily potoky šumějících řek,
které proudí dokola po celé zemi.*

Ačkoli se zatím zdá, že *conjunction reduction* v *Posthomerikách* nefunguje, přesto se v textu objevují úseky, kde by se dal vliv *conjunction reduction* zvažovat. Takto je v příkladu 18 augmentován první token ἔστενε, zatímco další indikativy minulých časů augmentovány nejsou.

Na druhou stranu by se dalo uvažovat, že token ἔστενε je augmentován, protože se vztahuje k nynější situaci – nyní *Tekméssa sténá*, a že následující tokeny nejsou augmentovány, protože popisují příchod Tekméssy k Aiantovi, události dávno minulé. Podobně by šlo obhájit i absenci augmentu u tvaru λέλειπτο, protože to se týká malého dítěte ležícího mimo dění. To, že augment chybí u tokenu ἄυσε, ale tuto teorii narušuje, protože i tento token se vztahuje k nynější situaci, podobně jako ἔστενε. V úvahu tu tedy připadá opravdu spíše *conjunction reduction*, která se na tomto místě zdá funkční.

ἔστενε u Homéra dohledáme jen v tomto tvaru (tzn. augmentované),¹¹¹ tvar θέτο se v Homérovi vyskytuje jen bez augmentu (tzn. jen ve stejném tvaru jako v ukázce 18),¹¹² τεῦξεν v Homérovi dohledáme vždy s augmentem (tedy v tvaru variantním k tomu v ukázce).¹¹³ Pro tvar τέκεθ' dohledáme u Homéra jen tvary totožné, bez augmentu¹¹⁴ a tvar λέλειπτο lze dohledat jak augmentovaný, tak neaugmentovaný.¹¹⁵ Lemma pro περικάππεσε v homérském korpusu nelze dohledat a tvar ἄυσε najdeme v homérských textech jak augmentovaný, tak neaugmentovaný.¹¹⁶ Tvary ἔστενε, θέτο a τέκεθ' můžeme považovat za ovlivněné Homérem, neautentické a u tvarů λέλειπτο a ἄυσε nemůžeme o vlivu rozhodnout. Ostatní tvary (τεῦξεν a περικάππεσε) Quintus vytvořil sám – není možné tedy říct, že by augment byl v tomto příkladu distribuován jen podle toho, jak jsou tvary augmentovány v homérském korpusu.

18. ... Ἐπὶ δ' ἔστενε διὰ Τέκμησσα,

Αἴαντος παράκοιτις ἀμόμονος, ἦν περ ἑοῦσαν

ληϊδίην σφετέρην ἄλοχον **θέτο**, καὶ μιν ἀπάντων

τεῦξεν¹¹⁷ ἄνασσαν ἔμμεν ὀπόσων ἀνὰ δῶμα γυναῖκες

ἔδνωται μεδέουσι παρ' ἀνδράσι κουριδίοισιν·

ἦ δέ οἱ ἀκαμάτοισιν ὑπ' ἀγκοίνησι δαμεῖσα

¹¹¹ Např. Il. 10.16

¹¹² Např. Il. 3.310

¹¹³ Např. Il. 14.166

¹¹⁴ Např. Il. 6.154

¹¹⁵ ἔλελειπτο (např. Il. 2.700), λέλειπτο (Il. 10.256)

¹¹⁶ ἄυσε (např. Il. 5.101), ἦυσ' (Il. 18.217)

¹¹⁷ V edici (S. Way 1913): πάντων ἔμμεν ἔτευξεν, ὄσων ἀνὰ δῶμα γυναῖκες

Εὐρυσάκην τέκεθ' υἷὸν εἰκότα πάντα τοκῆι.

Ἄλλ' ὁ μὲν οὖν ἔτι τυτθὸς ἐνὶ λεχέεσσι λέλειπτο:

ἦ δὲ μέγα στενάχουσα φίλῳ περικόππεσε νεκρῷ

ἐντυπὰς <ἐν> κονίησι καλὸν δέμας αἰσχύνουσα,

καὶ ῥ' ὀλοφυδνὸν ἄυσε μέγ' ἀχθυμένη κέαρ ἔνδον· (PH. 5.521-531)

Vedle zasténala božská Tekméssa, manželka vznešeného Aianta, kterou ačkoli

byla zajatkyně, učinil svou manželkou a ustanovil ji

paní všeho, co obstarávají provdané ženy

v domech svých zákonných manželů.

Ta z lásky toho mocného muže porodila

syna, Eurysaka, který byl tolik podobný otci.

Ale protože byl ještě příliš malý, zůstal v kolébce.

Ona mocně zavzdychala a padla na zem k milovanému tělu

ležící v prachu si jím pokrývala krásné tělo,

a její bolavé srdce zevnitř vydalo bolestný nářek:

3.4.4 Augmentované tvary v homérském přirovnání v Posthomerikách

Vzhledem k tomu, že *Posthomerika* užívají *Iliadu* a *Odyseiu* jako svůj hlavní zdroj, Quintus z nich převzal i útvar homérského přirovnání, a jak bylo řečeno v kapitole 3.2, tvary v homérských přirovnáních v homérských textech jsou téměř vždy augmentovány. Logicky bychom tedy očekávali, že i tvary indikativů sekundárního času v přirovnání v *Posthomerikách* budou augmentovány.

V 5. knize *Posthomerik* se vyskytuje 20¹¹⁸ přirovnání homérského typu, z čehož ale jen minimum obsahuje tvar vhodný pro analýzu, tj. tvar v indikativu sekundárního času (přirovnání obsahující odpovídající tvary jsou uvedena v Tabulka 4).

Když se podíváme na nejdelší přirovnání v 5. knize 47 příklad 19), kde se popisuje hořící hranice, na níž je položeno Aiantova tělo, je zřejmé, že zde se *Posthomerika* od homérských textů liší. Tvary se objevují jak augmentované (ἔτλη, ἐνεκρίνθη, ἀμφέστενευ), tak neaugmentované (δῶκε, μίγη, χάδε), přičemž rozložení těchto tvarů je nepravidelné.

¹¹⁸ V páté knize *Posthomerik* se objevuje celkem 20 přirovnání homérského charakteru (James & Lee, 20). Při své analýze textu jsem dospěla ke stejnému závěru.

Tvary δῶκε,¹¹⁹ ἔτλη,¹²⁰ μίγη¹²¹ a χάδε¹²² dohledáme v Homérovi, jak augmentované, tak ne, což znamená, že je Quintus mohl převzít, ale lemma tvarů ἐνεκρίνθη, ἀμφέστενεν se v homérském korpusu vůbec nevyskytuje a Quintus je musel vytvořit sám. V Homérovi navíc nedohledáme ani podobné téma přirovnání.

Vzhledem k rozložení augmentovaných a neaugmentovaných tokenů v přirovnání nemůžeme uvažovat o *conjunction reduction*. U tohoto jevu bychom totiž očekávali jeden augmentovaný tvar následovaný tvary neaugmentovanými. Podobně na tomto místě lze zavrhnout, že by augment fungoval jako deiktický prvek. V celém přirovnání je popisována následující situace: *Héraklés se poddává ohni, sténá, duch opouští tělo, přidává se k bohům a jeho tělo pohlcuje země*. Jedná se tedy o události postupně se odvíjející a nedává smysl, proč by některá tvary měly být augmentovány, a jiná ne.

19. ἢ οἷος ζῶοντα μέλη πυρὶ **δῶκε** θέρεσθαι

Ἡρακλῆς Νέσσοιο δολοφροσύνησι χαλεφθεῖς,
ὀππότε' ἔτλη μέγα ἔργον, ὅλη δ' ἀμφέστενεν Οἴτη
ζωοῦ καιομένοιο, **μίγη** δέ οἱ αἰθέρι θυμὸς
ἄνδρα λιπὼν ἀρίδηλον, ἐνεκρίνθη δὲ θεοῖσιν
αὐτός, ἐπεὶ οἱ σῶμα πολύκμητος **χάδε** γαῖα· (PH. 5. 644-649)
nebo jako když dal své vlastní údy pohltil ohni
Héraklés drcen Nessovými pastmi,
když vykonal velký čin a celou Oitou se rozlehl křik,
jak hořel zaživa, jeho duch se smísil se vzduchem
a opustil slavného muže, aby se přidal sám k bohům,
když země obdržela jeho těžce zkoušené tělo.

V podobném duchu se nese i zbytek přirovnání. V příkladu 20 je Aiás, který v šílenství vyrazí ze stanu povraždit Řeky, přirovnán k běsnící bouři. Objevuje se tu neaugmentovaný token δύεθ', přičemž v Homérovi tento tvar nenajdeme, vyskytují se ovšem jiné tvary indikativu sekundárního času, a to jak augmentované, tak ne.¹²³ Není tedy úplně jisté, zda se Quintus pro tvorbu tohoto tvaru inspiroval u Homéra, nebo jej vytvořil nezávisle na něm.

¹¹⁹ δῶκε (např. Il. 1.347), ἔδωκε (např. Il. 8.216).

¹²⁰ ἔτλη (např. Il. 1.534), τλή (např. Il. 5.385).

¹²¹ μίγη (např. Il. 5.143), ἐμίγη (např. Od. 7.61).

¹²² χάδε (Il. 14.34), ἔχαδε (např. 8.461).

¹²³ např. δύνε (např. Il. 15.219), ἔδυνε (např. Il. 8.43)

I v tomto příkladu je zřejmé, že Quintus nedodržuje homérskou zásadu užívání augmentovaných tvarů v přirovnání.

20. ... Ὅ δ' ἄρ' ἦε λαίλαπι ἴσος

...

ἢ τε φέρει ναύτησι τέρας κρυεροῖο φόβοιο,
Πληιάς εὖτ' ἀκάμαντος ἐς Ὠκεανοῖο ῥέεθρα
δύεθ' ὑποπτώσσουσα περικλυτὸν Ὠρίωνα

... (PH. 5. 364-8)

... *vyrázil jako bouře,*

kteřá přináší námořníkům znamení mrazivé hrůzy

kdy se Pléiady noří do nikdy vírů neutišitelného oceánu

krčící se ve strachu před slavným Oriónem

V příkladu 21 je Teukros oplakávající Aianta přirovnán k osiřelému dítěti oplakávajícímu své rodiče. I zde se token slovesa objevuje bez augmentu proti homérskému úzu a stejně jako v předchozích případech není možné rozhodnout, zda Quintus tvar převzal od Homéra, protože v *Iliadě* i *Odyseie* dohledáme jak augmentované, tak neaugmentované tvary.

21. ... Ὅ δ' ἀσχαλόων περικάππεσε τεθνεῖῶτι

δάκρυα πολλὰ χέων ἀδινώτερα νηπιάχοιο,

...

μητρὸς ἀποφθιμένης ἢ μιν **τρέφε** νήϊδα πατρός· (PH. 5. 502-6)

... *Ve smutku se vrhl k tělu*

a proléval mnohé slzy, více než dítě,

...

když zemřela matka, která je neznající otce/pohrobka krmila.

Příklad 22 ukazuje přirovnání, kde je tělo mrtvého Aianta přirovnáno k Tyfónovu tělu, s augmentovaným tvarem ἐνεπρήσαντο, který u Homéra nedohledáme ani augmentovaný ani bez augmentu.

22. Ὅ δ' ἐν κονίησι τανύσθη,

Τυφῶν ὡς τὸν Ζηνὸς ἐνεπρήσαντο κεραυνοί· (PH. 5. 484-5)

Ležel natažený v prachu,

jako byl Tyfón zasažený Dionými blesky.

Zbytek tvarů vyskytujících se v přirovnáních je uveden v **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.** V tabulce Jsou uvedeny verše (sloupec: *verš*), všechny augmentované a neaugmentované tokeny vyskytující se v rámci přirovnání (sloupec: *token*),¹²⁴ čas, rod (sloupec: *čas* a *rod*), informaci o tom, zda je token augmentován, nebo ne (sloupec: *aug.*),¹²⁵ základní lemma (sloupec: *lemma*), číslo přirovnání (sloupec ?), informaci o tom, zda se tvar objevuje v Homérovi (sloupec: *token v Hom.*),¹²⁶ a zda je ten tvar augmentovaný, je-li tvar dohledatelný u Homéra.¹²⁷

Z **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.** vyplývá, že počet augmentovaných a neaugmentovaných tvarů je vyrovnaný. Ani z příkladů uvedených v této kapitole nevyplývá jasný závěr, který by nepravidelný výskyt augmentovaných tvarů v přirovnáních vysvětloval.

Podíváme-li se ale na tabulku, vyplývá z ní jeden poznatek, který se úplně netýká přirovnání: 4 z 5 augmentovaných tvarů jsou tvary s předponou (ἐνεπρήσαντο, ὑπετύφετο, ἀμφέστενευ a ἐνεκρίνθη).

Verš	Token	Čas	Rod	Aug.	Lemma		Tvar v Hom.	A/N
368	δύεθ'	impf.	mp.	N	δύω	Sim 6	x	X
485	ἐνεπρήσαντο	aor.	mp.	A	ἐπίμπρημι	Sim 15	passim	X
506	τρέφε	impf.	act.	N	τρέφω	Sim 18	passim	A i N
643	ὑπετύφετο	impf.	mp.	A	ὑποτύφομαι	Sim 19	X	X
644	δῶκε	aor.	act.	N	δίδωμι	Sim 20	passim	A i N
646	ἔτλη	impf.	act.	A	τλάω	Sim 20	passim	A i N
646	ἀμφέστενευ	impf.	act.	A	ἀφιστένω	Sim 20	X	X
647	μίγη	aor.	pass.	N	μίγνυμι	Sim 20	passim	a i N

¹²⁴ V přirovnání se vyskytuje mnohem více tokenů, ale jen ty zmíněné v Tabulka 4 jsou augmentované, nebo ne. Ostatní jsou buď v přítomnosti, nebo nejsou v indikativu.

¹²⁵ A = augmentován, N = neaugmentován

¹²⁶ X = nevyskytuje se, passim = vyskytuje se na více než 2 místech, citace konkrétního místa nebo míst = 1, nebo 2 výskyty

¹²⁷ A = tvar se objevuje jen augmentovaný, N = tvar se objevuje jen neaugmentovaný, A i N = tvar se objevuje augmentovaný i neaugmentovaný, X = tvar se u Homéra nevyskytuje.

648	ἐνεκρίνθη	aor.	pass.	A	ἐγκρίνω	Sim 20	X	X
649	χάδε	aor.	act.	N	χανδάνω	výklad	passim	a i N

Tabulka 4 Augment v přirovnání

3.4.5 Augment u kmenů končících na -σκ-

Jak bylo řečeno v úvodní kapitole k užití augmentu v homérských textech (3.2), tvary, jejichž kmen končí na -σκ-, v homérských textech téměř vždy postrádají augment. V 5. knize *Posthomerik* se tvary, jejichž kmen končí na -σκ-, objevují celkem devětkrát a ani jeden z těchto výskytů není augmentován (viz tabulka Tabulka 5).

Quintus vytvořil řadu tvarů -σκ- kmenů, které u Homéra nedohledáme (dohledáme ovšem jejich jiné tvary bez -σκ- kmenu). Pro tvary ἀροτρεύεσκον a περιμαρμαίρεσκε rovněž vytvořené Quintem v homérském korpusu dokonce vůbec nenajdeme lemma.

Ani jeden z tvarů sloves s -σκ- kmeny v 5. knize *Posthomerik* není augmentován, a to ani ty, které Quintus vytvořil sám. Znamená to tedy, že Quintus vnímal absenci augmentu u -σκ- kmenů jako závaznou.

V Tabulka 5 je uveden verš (sloupec verš), ve kterém se konkrétní token z 5. knihy vyskytuje, konkrétní token (sloupec token), způsob, čas a rod (stejnýmenné sloupce). Ve sloupci augment je uvedeno, zda je token augmentován, ve sloupci Lemma je uveden slovníkový tvar tokenu a v posledním sloupci je uvedeno, zda se v Homérovi vyskytuje konkrétní tvar s σκ-kmenem.¹²⁸

Verš	Token	Způsob	Čas	Rod	Augment	Lemma	Token V Homérovi
4	μαρμαίρεσκειν	ind.	impf.	act.	N	μαρμαίρω	
62	ἀροτρεύεσκον	ind.	impf.	act.	N	ἀροτρεύω	
90	φέρεσκον	ind.	impf.	act.	N	φέρω	Od. 10.108
109	ἀμπνείεσκον	ind.	impf.	act.	N	ἀναπνέω	
114	περιμαρμαίρεσκε	ind.	impf.	act.	N	περιμαρμαίρω	

¹²⁸ Proškrtnutá buňka: V Homérovi nelze dohledat tvar, jehož kmen končí na -σκ (mohou se vyskytovat jiné tvary), X – vůbec: v Homérovi se nevyskytuje žádný tvar (nevyskytuje se lemma), citace konkrétního místa: tvary lze v Homérovi dohledat.

330	ἄγεσκον	ind.	impf.	act.	N	ἄγω	
351	φέρεσκον	ind.	impf.	act.	N	φέρω	Od. 10.108
355	πορφύρεσκειν	ind.	impf.	act.	N	πορφύρω	
394	ὑποτρομέεσκον	ind.	impf.	act.	N	ὑποτρομέω	Il. 20.28
443	δηριάσκειν	ind.	impf.	act.	N	δηρίαομαι	
507	κωκύεσκε	ind.	impf.	act.	N	κωκύω	

Tabulka 5 Augment u -σκ- sloves

3.4.6 Augment v uvozovacích větách

Podobně jako v homérských textech jsou i promluvy postav uváděny tzv. uvozovacími větami. Pod tímto pojmem rozumíme frázi, která uvádí přímou řeč (viz př. 23 a 24).

23. Ὡς φάμενον προσέειπεν... (PH. 427)

A oslovil ho, když ten pravil

24. Αἴας δ' ἐν μέσσοισι μέγ' ἀσχαλόων φάτο μῦθον (PH. 5. 180)

Aiás uprostřed shromáždění v zápalu vzteku promluvil takto:

Slovesné tvary v uvozovacích větách bývají v homérských textech augmentovány, protože by měly být vytrhnuty z kontinua příběhu a měl by se jimi ozývat hlas vypravěče (Bakker, 1999, 60).¹²⁹ V *Posthomerikách* je situace odlišnější (viz Tabulka 6): v 5. knize *Posthomerik* je celkem 9 ΤΥΡῶ sloves, které fungují jako přísudek uvozovací věty:¹³⁰ (φάτο (4 tokeny), προσέειπεν (1 token), ἀμείβετο (2 tokeny), ἀγόρευεν (1 token), ὀλοφύρετο (2 tokeny), ἔειπε¹³¹ (2 tokeny), ἄυσε (1 token), προσέειπε (1 token), μετέειπεν (1 token)) uvozující řeči. Z toho je 5 tvarů je augmentovaných a 10 je užito bez augmentu (viz Tabulka 6).

¹²⁹ Augmentováno je 45 % vět uvozujících řeči v homérských textech (Bakker, 2001, 9).

¹³⁰ Tokeny výše uvedených ΤΥΡῶ se objevují i na jiných místech, ale nefungují už jako přísudky uvozovacích vět. Např. tokeny φάτο najdeme v 5. knize celkem desetkrát, ale jen 4 tyto výskyty uvádí promluvu postavy.

¹³¹ Jedná se o nekontražovaný tvar slovesa εἶπον (Rix, 227).

Verš	Token	Způsob	Čas	Rod	Augment	Lemma
122	φάτο	ind.	aor.	mp.	N	φημί
140	φάτο	ind.	aor.	mp.	N	φημί
165	προσέειπεν	ind.	aor.	act.	A	προσεῖπον
180	φάτο	ind.	aor.	mp.	N	φημί
237	φάτο	ind.	aor.	mp.	N	φημί
291	ἀμείβετο	ind.	impf.	mp.	N	ἀμείβω
306	ἀμείβετο	ind.	impf.	mp.	N	ἀμείβω
341	ἀγόρευεν	ind.	impf.	act.	N	ἀγορεύω
414	ἔειπε	ind.	aor.	act.	A	εἶπον
440	ἔειπε	ind.	aor.	act.	A	εἶπον
464	ὀλοφύρετο	ind.	impf.	mp.	N	ὀλοφύρομαι
508	ὀλοφύρετο	ind.	impf.	mp.	N	ὀλοφύρομαι
531	ἄυσε	ind.	aor.	act.	N	αὔω
559	προσέειπε	ind.	aor.	act.	A	προσεῖπον
573	μετέειπεν	ind.	aor.	act.	A	μετεῖπον

Tabulka 6 Augment v úvodu řečí

Z tabulky (viz Tabulka 6) je zřejmé, že augmentovány jsou jen tvary slovesa εἶπον nebo jeho složenin (viz příklad 26). Zbytek tvarů, které se jako úvody řečí vyskytují v 5. knize *Posthomerik* jsou neaugmentované.

Z Tabulka 6 je také patrné, že žádný tvar se 5. knize *Posthomerik*, který funguje jako přísudek uvozovací věty, neobjevuje variantně, tedy že v 5. knize nedohledáme i augmentovaný i neaugmentovaný tvar.

Pro ὀλοφύρετο dohledáme v Homérovi pouze tvary jiné, vždy neaugmentované (např. ὀλοφύραο (Od. 11.418, ὀλοφύρατο (Il. 8.245)), které navíc nikdy nefungují jako uvození řeči, což dokazuje, že někdy se Quintus snažil homérický text variovat.

25. ὡς ὃ γε κωκύεσκε κασιγνήτιο δαμέντος
ἐρπύζων περὶ νεκρόν, ἔπος δ' ὀλοφύρετο τοῖον· (PH. 5. 507-508)
Takto oplakával (Teukros) poraženého bratra
skloněný nad mrtvým a promluvil takovou řeč:

V celých *Posthomerikách* nejsou nikdy augmentované tvary φάτο, ἀγόρευεν a ὀλοφύρετο. Podobně προσέειπεν a μετέειπεν najdeme u Quinta jen augmentované. Pro ἔειπε ovšem dohledáme v *Posthomerikách* variantní tvar εἶπέ (PH. 8. 145). Ten se v celém díle objevuje jen jednou, zatímco ἔειπε dohledáme dvanáctkrát.

26. Ὡς φάμενον προσέειπεν ἐνυμελῆς Ἀγαμέμνων. (PH. 5.165)
A na to odpověděl Agamemnón s jasanovým kopím.

Z výše zmíněných poznatků by se dal vyvodit závěr, že Quintus uvozovací věty nijak nevyděloval (alespoň ne takovým způsobem, jak to myslí Bakker), ale užíval v nich augment podle toho, jaký tvar (zda augmentovaný, nebo neaugmentovaný) převládá v Homérovi. Tvary indikativu sekundárního času lemmatu ὀλοφύρομαι nejsou v Homérovi nikdy augmentované. U Quinta také nedohledáme žádný augmentovaný tvar tohoto lemmatu. Z toho důvodu je možné si myslet, že Quintus neužíval augmentované tvary nikde, protože to tak dělal Homér. Podobně tvar φάτο u Homéra dohledáme celkem dvě stě třicetkrát a tvar ἔφατο jen dvanáctkrát. Jak jsem psala výše, v celých *Posthomerikách* dohledáme jen tvar φάτο (ἔφατο se nevyskytuje ani jednou) a je tedy dost možné, že Quintus dává přednost tomuto tvaru před augmentovaným, protože u Homéra je tvar bez augmentu jednoduše častější.

3.4.7 Augment a vův

De Decker ve svém článku poznamenává, že augmentované tvary mají tendenci se vyskytovat v kontextu, který pojednává o nedávných činech nebo který má efekt na aktuální dění v příběhu, proto proto bývají augmentované tvary minulého času doplňovány adverbiem vův/ vύ (De Decker, 2020, 450).

V Quintově textu se $\nu\tilde{\nu}$ ve spojení s indikativem sekundárního času vyskytuje jedenáctkrát,¹³² z čehož jen 6 výskytů se vztahuje k neaugmentovaným tvarům,¹³³ zbytek výskytů $\nu\tilde{\nu}$ doplňuje tvary s augmentem (pro jejich přehled viz Tabulka 7). Tyto tokeny buď pojednávají o nedávných činech, nebo jejich tvrzení platí do aktuální doby a potvrzují tak De Deckerovo mínění (viz výše). V případě 27 tak $\nu\tilde{\nu}$ doplňuje augmentovaný token ἐνόησα, jehož tvar v Homérovi najdeme jak v augmentované, tak neaugmentované variantě (Quintus se tedy mohl rozhodnout, jakou užije).¹³⁴ Token ἐνόησα se vztahuje k blízké minulosti, kdy Řekové bojovali o Achileovo tělo. Teoreticky by se tedy o tomto místě dalo tvrdit, že tu funguje Bakkerova a De Deckerova teorie.

27. «ὦ Ὀδυσσεῦ δολομῆτα καὶ ἀργαλεώτατε πάντων,
οὐ νόσ' ἐκεῖσ' ἐνόησα πονεύμενον οὐδέ τις ἄλλος
Ἀργείων... (PH. 5. 292-4)
Odysee, ty neprohnanější z lidí, ty tvůrce problémů,
nevšiml jsem si ani teď, že by ses ty nebo někdo jiný
z Řeků podílel, ...

Na druhou stranu se $\nu\tilde{\nu}$ v Quintově textu vyskytuje i u sloves bez augmentu, jako tomu je v příkladu 28, kde $\nu\tilde{\nu}$ rozvíjí token ἐξορόθουνεν, jehož lemma v homérském korpusu nedohledáme. Ačkoli je token doplněn o adverbium $\nu\tilde{\nu}$ a nabízí se ho interpretovat spíše do přítomnosti (*a které právě nyní pohání Aianta ...*), Quintus toto sloveso augmentem z nějakého důvodu nedoplnil. Jak ale De Decker poznamenává, nemusí $\nu\tilde{\nu}$ rozvíjet striktně jen slovesa augmentovaná ani v Homérovi (De Decker, 2020, 450).

28. «ὦ φίλοι, ὡς οὐ πά τι κακώτερον ἄλλο χόλοιο
γίνεται, ὅς τε βροτοῖσι κακὴν ἐπὶ δῆριν ἀέξει·
ὅς καὶ $\nu\tilde{\nu}$ Αἴαντα πελώριον ἐξορόθουνεν
ἀμφ' ἐμοὶ ἐν φρεσὶν ἦσι χολούμενον ... (PH. 5. 574-7)
Přátelé, že není horšího zla, které se se hněvem
šíří mezi smrtelníky

¹³² Post. V. 123, 186, 200, 214, 285 (286 ($\nu\tilde{\nu}$ na tomto místě se vztahuje k oběma slovesům), 293, 422, 509, 551, 543, 576

¹³³ Post. 5. 123, 186, 285, 422, 551, 576

¹³⁴ ἐνόησα (např. Il. 17.486), νόησα (Il. 10.550)

*a které nyní podnítilo velkého Ajanta
rozhněvaného v srdci vůči mně.*

V tabulce níže (viz Tabulka 7) jsou uvedeny tokeny z 5. knihy *Posthomerik*, k nimž je připojeno adverbium *vũv*. Kromě tvaru *ἐξορόθουνεν*, jehož lemma se u Homéra nevyskytuje vůbec, řada tvarů (např. *τελέσθη*, *ἀσάμεσθα*) určitě není ovlivněna Homérem (tvar *τελέσθη* najdeme u Homéra jen augmentovaný,¹³⁵ tvar *ἀσάμεσθα* u Homéra nenalezneme ani augmentovaný, ani neaugmentovaný).¹³⁶ U některých tvarů (*γείνατο*, *κτάνων* a *ἐνόησα*) uvedených v tabulce níže homérský vliv nemůžeme vyvrátit ani potvrdit, protože je u Homéra dohledáme jak augmentované, tak neaugmentované.

Verš	Token	Čas	Rod	Aug.	Lemma		Tvar v Hom.	Hom A/N
123	τελέσθη	aor.	pass.	N	τελέω	Řeč	passim	jinak vždy A
186	γείνατο	aor.	mp.	N	γείνομαι	Řeč	passim	jen A i N
200	ἔτλης	aor.	act.	A	τλάω	Řeč	passim	jen A
214	ἐπήιεν	impf.	act.	A	ἔπειμι	Řeč	17.741	jen A
285	κτάνων	aor.	act.	N	κτείνω	Řeč	passim	A i N
293	ἐνόησα	aor.	act.	A	νοέω	Řeč	passim	A i N
422	ἀσάμεσθα	aor.	mp.	N	ἀάω	Řeč	passim	x
509	ἔβλαβεν	aor.	pass.	A	βλάπτω	Řeč	passim	N ¹³⁷
543	ἐπήιε	impf.	act.	A	ἔπειμι	Řeč	Il. 17.741	jen A
551	μέμβλετ'	pq.	mp.	N	μέλω	Řeč	passim	Jen N
576	ἐξορόθουνεν	impf.	act.	N	ἐξοροθύνω	Řeč	x	x

¹³⁵ Např. Il. 15.228, v Od. 10.470 dohledáme i *τελέσθη*, na tomto místě se ale jedná o zrekonstruovaný text.

¹³⁶

¹³⁷ Jen 1 výskyt (Il. 23.545)

3.4.8 Augment v záporu

V homérských textech jsou augmentované tvary v negovaném kontextu vzácnější, což někteří badatelé vysvětlují tak, že negovaná věta „je vzdálenější od přítomnosti“ (De Decker, 453), a deiktická povaha augmentu, kterou obhájí Bakker (viz Bakker, 2001, 1999), tvar naopak posouvá k přítomnosti blíže. Zápor totiž přirozeně popírá realitu. Bakker poznamenává, že ale v některých případech je výskyt augmentovaného tvaru v negovaném kontextu naopak vyžadován (Bakker, 2001, 16).

V 5. knize jsem vyhledala tokeny, jejichž tvar by v klasické řečtině vyžadoval augment, v negovaném kontextu (viz Tabulka 8). Z přehledu pak vyplývá, že se většina záporů vyskytuje v promluvách postav (zvýrazněno tučně). Ty totiž narozdíl od narativu logicky vyjadřují negaci častěji – popis a podobné postupy uplatňované v narativu nemají takovou potřebu popírat realitu či nějaký svůj předchozí výrok.

Vzhledem k tomu, že se tedy většina záporů objevuje v řečech, dala by se přítomnost augmentu alespoň v 5. knize vysvětlit i tímto faktem.

V 5. knize jsem našla celkem 16 negovaných tokenů, přičemž 9 je augmentovaných a 7 ne, což neodpovídá předpokladům vytvořených na základě Homéra. V tabulce (viz Tabulka 8) jsou uvedeny jednak slovesa objevující se s augmentem, jednak slovesa neaugmentovaná.

1. Καὶ τὰ μὲν ὡς ὄρμαινε, τὰ δὴ τάχα πάντ' ἐτέλεσσεν,
εἰ μὴ οἱ Τριτωνὶς ἀάσχετον ἔμβαλε Λύσσαν· (PH. 5.359-60)
*Takto uvažoval, a brzy by všechno dovedl ke konci,
kdyby na něj Tritónis nepohnala nezkrotné šílenství*

Z tabulky je ale zřejmé, že Quintus většinu sloves, která jsem našla pro analýzu, převzal z Homéra a ani jeden tvar s výjimkou ἔθηκε nevytvořil sám. Tvar ἔσθεεν se v homérských textech sice objevuje, ale vždy jen v neaugmentované podobě. Sloveso τέλεσσεν nacházíme v tomto tvaru jako v augmentované formě v tomto tvaru, tak v neaugmentované formě. Vzhledem k tomuto i k souměrnému počtu augmentovaných a neaugmentovaných tvarů se zdá, že Quintus nerozeznával užití augmentu v záporné větě nebo v kladu.

Verš	Token	Čas	Rod	Aug.	Lemma		Konkrétní tvar	Hom A/N	Lemma	Lema A/N
194	ὄφελλες	impf.	act.	A	ὀφέλλω	Řeč	passim	jen A	passim	A i N
209	μενοίνας	impf.	act.	N	μενοινάω	Řeč	X	X	passim	Jen N
213	ἔτλης	aor.	act.	A	τλάω	Řeč	passim	jen A	passim	A i N
215	ἀπάλαλκες	impf.	act.	N	ἀπάλαλκε	Řeč	X	x	passim	X
269	φύγον	aor.	act.	N	φεύγω	Řeč	passim	jen N	passim	A i N
273	ἐπάμυνας	aor.	act.	A	ἐπαμύνω	Řeč	x	x	passim	jen N
302	ἐπήλυθεν	aor.	act.	A	ἐπέρχομαι	Řeč	passim	jen A	passim	A i N
360	ἔμβαλε	aor.	act.	N	ἐμβάλλω	Nar.	passim	jen N	passim	Jen N
419	ἔθηκε	aor.	act.	A	τίθημι	Řeč	passim	A i N	passim	A i N
442	ἐρύσατο	aor.	mp.	N	ἐρύω	Řeč	passim	jen A	passim	A i N
460	ἔσθενεν	impf.	act.	A	σθένω	Nar.	X	X	Il. 13.678, 20.361 σθένει	jen N
488	ἴκανεν	impf.	act.	A	ικάνω	Nar.	passim	A i N	passim	A i N
534	ἐώλπειν	pq.	act.	N	ἔλπω	Řeč	passim	x	passim	
537	ὄφελον	aor.	act.	N	ὀφείλω	Řeč	passim	x	passim	A i N
579	ἀμφεβάλοντ'	aor.	mp.	A	ἀμφιβάλλω	Řeč	passim	x	passim	x

Tabulka 8 Přehled výskytu augmentu v negovaném kontextu

Ukázka 29 představuje jeden ze dvou tokenů v záporu užitých v narativu, a to augmentovaný token ἔσθενεν. Tento typ v homérských textech nenalezneme, a ačkoli se v nich vyskytují typy jiné, jsou tokeny tohoto slovesa u Homéra vždy bez augmentu. Quintus tu tedy užil augment sám od sebe. ἔσθενεν v tomto případě popisuje Aiantův aktuální pocit – ze vzteku je úplně ochablý a nemůže nic. Tato ukázka silně připomíná příklad uvedený Bakkerem v jeho článku

(2001, 16) (viz příklad 30), kdy Pandaros mluví o svém pokusu zabít Dioméda. Podle Bakkera je nezdařený pokus o zabití Dioméda natolik anticipovanou událostí, že ji měl mluvčí potřebovat uvést zdůrazněnou, a proto užil augment.¹³⁸ Podobně v ukázce 29 můžeme pocítovat snahu autora zdůraznit aktuálnost Aiantovy slabosti. Příklad 29 ovšem pochází z narativu, zatímco Bakker (30) čerpá z promluvy postavy.

29. ... οὐδ' ἄρα πρόσσω

ἔσθενεν ἀσχαλώων ἐπιβήμεναι οὔτ' ἄρ' ὀπίσσω, (PH. 5. 459-460)

Dopředu

ani zpět neměl ve smutku sílu vykročit ...

30. καί μιν ἔγωγ' ἐφάμην Αἰδωνῆϊ προΐάψειν,

ἔμπηξ δ' οὐκ ἐδάμασσα: θεός νύ τίς ἐστι κοτήεις. (Il. 5. 190-1)

Příklad 31 pochází z Aiantovy promluvy, kdy vyčítá Odysseovy údajnou zbabělost. Negace se tu vztahuje k tokenu ἀπάλαλκες. Ten se v celém řeckém korpusu objevuje pouze jednou, a to na tomto místě. Quintus ho tedy nepřevzal z Homéra a z nějakého důvodu se rozhodl nevyužít augment. Pokud bychom se snažili vysvětlit absenci augmentu podle Bakkera, mohli bychom říct, že token ἀπάλαλκες tu odkazuje k situaci, která se v Aiantových očích nikdy nestala, a proto je třeba ji negovat – Odysseus podle něj lodě neochránil, a tak hořely.

31. ... Οὐδὲ μὲν αἰνὸν

πῦρ νηῶν ἀπάλαλκες· ἐγὼ δ' ὑπ' ἀταρβεί θυμῷ

ἔστην καὶ πυρὸς ἄντα καὶ Ἴκτορος, ὅς μ' ὑπόεικε

πάσῃ ἐν ὑσμίνῃ: ... (PH. 5. 214-7)

Ty jsi nedokázal

ani zadržet ničivý oheň od lodí. Já za to se svým statečným duchem

jsem stanul proti požáru i Hektorovi, který přede mnou

utekl v tom vším boji.

Argumentace u předchozích dvou ukázek je ale opět dost subjektivní a nelze ji aplikovat všude. V příkladu 32 vidíme token ἔθηκε, pro který najdeme v Homérovi jak augmentované paralely, tak neaugmentované tokeny. Ukázka 32 se objevuje v Menelaově promluvě a vyjadřuje postesk nad tím, jaké problémy sporem o brnění Řekům vznikly. Podle mého názoru se jedná o podobný

¹³⁸ The non-occurrence of something strongly anticipated is *as such* an event that attracts attention. In other words, the situation in which Pandaros could have shouted ἐδάμασσα“ I've killed him! unexpectedly did not occur (Bakker, 2001, 16-7).

příklad jako byl ukázce 31. Menelaos mluví o události, která se nemůže stát (jedná se o nesplnitelné přání). Na druhou stranu lze namítnout, že situace (vyhlášení zápasu) má přesah do přítomnosti a silně ji ovlivňuje. Z toho důvodu se možná autor rozhodl augment využít. Opět se jedná ale pouze o dohad.

32. Ὡς ὄφελον μὴ τῶνδε Θετίς περὶ δῆριν ἔθηκε, ... (PH. 5. 419)

Kéž by Thétis nebyla nevyhlásila zápas o to ...

Podobně v příkladu 33 token *μενοίνας* ve spojení s ἄν vyjadřuje irealitu. Aiás na tomto místě vyčítá Odysseovi jeho troufalost. Podobně jako u výše uvedených příkladů ani tento typ (*μενοίνας*) nenajdeme nikde realizovaný v Homérovi, a ačkoli tu jde o podobný případ jako v ukázce 32, Quintus užil token neaugmentovaný.

33. ... καὶ οὐκ ἄν ἐμεῖο **μενοίνας**

ἐλθέμεναι κατέναντα δολοφροσύνησι πεποιθώς.

(PH. 209-210)

a nebyl bys plánoval vyrazit proti mně spoléhající se na svoji vychytralost.

Je zřejmé, že negace v Posthomerikách funguje odlišně než v Homérovi, u kterého můžeme předpokládat, že funguje tak, jak Bakker a další popisuje.

3.4.9 Augment ve vedlejších větách

Augment chybí často ve vedlejších větách v homérských textech. De Decker tento jev vysvětluje tak, že vedlejší věty jsou odsunuty od recipienta do pozadí (viz výše) (De Decker, 2020, 453).

Vzhledem k problematice řecké syntaxe a pro přehlednost této práce jsem se rozhodla omezit svoji sondu jen na věty vztažné uvozené spojkou ὅς a jejími gramatickými tvary.¹³⁹

Z 5. knihy *Posthomerik* jsem našla celkem 18 vztažných vět, které obsahují tvar slovesa, který by v klasické řečtině vyžadoval augment (viz tabulka Tabulka 9). Podobně jako v jiných kapitolách je v tabulce zaznamenáno, zda se daný tvar nachází v Homérovi jen augmentovaný (A), jen neaugmentovaný (N) nebo augmentovaný i neaugmentovaný (A i N). Z 18 vztažných vět 11 obsahuje augmentovaný token a a jen 6 neaugmentovaný. Je zřejmé, že situace neodpovídá Bakkerovým ani De Deckerovým představám.

¹³⁹ Bakker udělal podobnou sondu na věty s ἐπεὶ (Bakker,), ale v 5. knize jsem našla jen 3 případy, kdy ve větě s ἐπεὶ byla slovesa vyžadující augment (399, 469, 520, 532, 542).

Verš	Věta	Sloveso	Augment	Augmentace v Homérovi	Jiná lemmata
116	ὧ ἔπι κόπη ἀρηρεμένη ἐλέφαντος θεσπεσίους τεύχεσσι μετέπρεπε παμφανόωσα.	μετέπρεπε	A	A	A
125	(X) ὅς τ' ἐσάωσε νέκυν καὶ ἄριστος Ἀχαιῶν	ἐσάωσε	A	A i N	A i N
130	ὅς μέγα πάντας ὑπείρεχεν ἐν Δαναοῖσιν	ὑπείρεχεν	A	A	A
159	ὅ τις ἐξεσάωσε νέκυν Πηληιάδαο ἐξ ὀλοοῦ πολέμοιο·	ἐξεσάωσε	A	Jen A	Jen A
202	ὅς <σ'> ἐνὶ χάρμη ἐξεσάωσα πάροιθεν ὑποτρομέοντα κυδοιμόν	ἐξεσάωσα	A	X	Jen A
216	ὅς μ' ὑπόεικε πάσῃ ἐν ὑσμίνῃ	ὑπόεικε	A	?	
366	ἐξ οἷ οἱ Κρονίωνα κατεύνασεν ἐν λεχέεσσιν	κατεύνασεν	A	x	A
558	(οἰχομένου σέο) ὃ μοι θεὸς ὦς ἐτέτυξο	ἐτέτυξο	A	A (1) N (1)	A i N
564	ὅς ἔπλετο κάρτος Ἀχαιῶν.	ἔπλετο	A	Jen A	A i N
582	(τις Αἴσα πολύστονος) ἦ μιν ἐδάμνα	ἐδάμνα	A	A i N (1)	x

127	ἄ καὶ μακάρεσσι μέγ' εὐαδεν ἀθανάτοισιν	εὐαδεν	N	N	A i N
199	ὄς σέο φέρτερος ἔσκε βίη καὶ εὐφροني βουλῇ	ἔσκε	N		
402	ὄς δ' ἐπὶ λέκτρα Πασιθέης οἴμησεν·	οἴμησεν	N	jen N	x
443	ῶν ἔνεκ' ἀφραδέως μέγ' ἀμείνονι δηριάασκες.	δηριάασκες	N	x	jen N
506	(μητρὸς ἀποφθιμένης) ἦ μιν τρέφε νήϊδα πατρός·	τρέφε	N	A i N	A i N
522	ἦν περ εὐῶσαν ληιδ<ί>ην σφετέρην ἄλοχον θέτο,	θέτο	N	N	A i N
616	ὄ οἱ βριαροῖς μελέεσσι τερσόμενον περὶκειτο σὺν ἔντεσιν <έν> κονίησι	περὶκειτο	N	N 1	X
638	(πνοιῆ) ἦν προέηκε θεὰ Θέτις	προέηκε	N	A i N	A i N

Tabulka 9 Augment ve vedlejších větách uvozené ὄς

V příkladu 34 jsou uvedeny 2 vztažné věty (ὄς τε παρ' ... (v. 504), ἦ μιν τρέφε ... (v. 506)), ale první věta obsahuje token ὀδύρεται, který je ovšem v přítomnosti. V druhé větě nacházíme neaugmentované token τρέφε, pro něž v Homérovi můžeme dohledat další neaugmentované tokeny nebo augmentované varianty.¹⁴⁰ Na tomto místě by bylo možné neaugmentovaný token opravdu vysvětlit tím, že události ze zmíněné vedlejší věty jsou v pozadí oproti větě hlavní. V té se Aiantův bratr vrhá k jeho tělu a oplakává ho a τρέφε funguje až ve vedlejší větě v přirovnání.

¹⁴⁰ ἔτρεφε: Il. 5. 70, 6. 82, 8. 283, 16. 203, 22. 421, 22. 480, Od. 1. 435, 11. 67, 23. 325). τρέφε: 23. 142, 7. 12, 24. 389.

34. ... Ὅ δ' ἀσχαλόων περικάππεσε τεθνεϊῶτι
δάκρυα πολλὰ χέων ἀδινώτερα νηπιάχοιο,
ὅς τε παρ' ἐσχαρεῶνι τέφρην περιειμένος ὤμοις
κάκ κεφαλῆς μάλα πάμπαν ὀδύρεται ὄρφανὸν ἦμαρ
μητρὸς ἀποφθιμένης ἧ μιν **τρέφε** νήϊδα πατρός· (PH. 5. 502-6)

... *Ve smutku se vrhl k tělu*

a proléval mnohé slzy, více než dítě,

které sedí u hranice a sype si na hlavu i ramena popel,

oplakává hořce den, kdy osiřelo,

když zemřela matka, která pohrobka neznajícího otce krmila.

V příkladu 35 ovšem token augmentován je. V Homérovi ho opět najdeme jak augmentované, tak ne, takže můžeme vyloučit vliv některého z jeho textů. Vztažná věta na tomto místě mluví o centrální události – získání Achileova těla a s tím jeho zbroje. Lze tedy zvažovat, že augment tu má efekt zpřítomnění.

Sloveso εὔαδεν v Homérovi najdeme v tomto tvaru na dvou místech¹⁴¹

35. Ἄλλ' ἴτω ὅς τ' **ἐσάωσε** νέκυν καὶ ἄριστος Ἀχαιῶν, ...
καὶ νύ κέ οἱ θηητὰ καὶ ἄμβροτα τεύχε' ἔσασθαι
δώσω, ἃ καὶ μακάρεσσι μέγ' **εὔαδεν** ἀθανάτοισιν.» (PH. 125-7)
Ale ten, kdo zachránil tělo a je nejlepší z Achaiů,
a já mu dám k nošení nesmrtelnou a nádhernou zbroj,
kterou obdivují i nesmrtelní bozi.

V příkladu 36 se objevuje token ἐτέτυξο, pro nějž jsou opět dohledatelné u Homéra jak další tokeny s augmentem, tak bez. Na tomto místě odkazuje token ἐτέτυξο do minulosti, kdy Aiás ještě žil a Tekméa byla jeho ženou. Přítomnost augmentu lze jen těžko vysvětlit skrze pohled Bakkeru. Teoreticky by bylo možné augment vysvětlit tím, že sloveso se objevuje v promluvě. Augmentovaný je totiž i token ἴξεται.

36. Καὶ δ' ἐμὲ δειλαίην τάχα δούλιον ἴξεται ἦμαρ
οἰχομένου σέο πρόσθεν, ὃ μοι θεὸς ὧς **ἐτέτυξο**. (PH. 5. 557-8)

¹⁴¹ Il. 14. 340, 17. 647.

*A ke mně, nešťastné, brzy přijdou dny otročiny,
když ty jsi zemřel, kterého jsem měla na místě boha.*

Podíváme-li se na tabulku (Tabulka 9), je vidět, že tokeny, které Quintus vyloženě nepřevzal z Homéra (tj. nemůžeme je dohledat v konkrétním tvaru v homérských textech),¹⁴² jsou převážně augmentovaná.

3.5 Závěr Augment

Z přechozích kapitol o augmentu (kap. 3) se zdá, že na některých místech 5. knihy *Posthomerik* Bakkerova teorie o augmentu jakožto prostředku *immediacy* funguje. Jak už jsem ale v těchto kapitolách zmiňovala, argumentaci u ukázek nelze podložit jasnými důkazy, na které by se dalo ukázat. Hlavním problémem tohoto přístupu je totiž to, že se snažíme aplikovat teorii vytvořenou pro úplně jiný text. Ačkoli jsou si *Posthomerika* s homérskými texty velmi podobná, stále se jedná o odlišné texty¹⁴³ a mnohem lepší přístup by byl, chtěli-li bychom se věnovat funkci augmentu v *Posthomerikách* nezávisle na Homérovi, vyjít z Quintova celého textu, a ne se snažit aplikovat teorii určenou pro jiný text. To ovšem nebylo úkolem této práce.

Hlavním závěrem, který vyplývá z kapitoly 3.4.2, je tento, že poměr výskytu augmentu v narativu a v řečech odpovídá Homérovi. V *Posthomerikách* nacházíme, pokud vynecháme ekfrasis o štítu, v narativních pasážích 38 % tokenů augmentovaných a v řečech 52 %. V *Posthomerikách* je ale třeba přihlédnout k tomu, že Quintus některá slova mohl převzít z Homéra a augment u nich užít podle něj: např. v narativních pasážích (celkem 165 tokenů) může být až 58 % převzato z Homéra (96 tokenů – pro 51 tokenů najdeme alespoň 1 totožný v Homérovi a u 45 tokenů nelze rozhodnout).¹⁴⁴ Pokud vytvoříme analyzujeme jen tokeny v *Posthomerikách*, jejichž lemmata vůbec nenajdeme v Homérovi, vypadá situace následovně: 22 tokenů, jejichž tvary by v klasické řečtině augment vyžadovaly, se vyskytuje v narativu (z toho je 8 augmentovaných, 14 nikoli) a 4 v řeči (2 augmentované, 2 ne) a 11 v popisu štítu (5 neaugmentovaných a 6 ano). U tohoto vzorku tedy tvrzení o tom, že augment převažuje v řečech a v narativu je méně často, platí jen částečně. Zatímco v narativu se skutečně vyskytuje méně augmentovaných tokenů, v promluvách je jejich počet vyrovnaný.

¹⁴² Augmentováno: ἐσάωσε, ἐξεσάωσα, κατεύνασεν, ἐτέτυξο, ἐδάμνα, προέηκε; neaugmentováno: τρέφε

¹⁴³ rozdíl mezi *Posthomeriky* a homérskými texty byly zmíněny výše (kap. 2.4.2)

¹⁴⁴ V tabulce ve sloupci X označeny A i N

Vliv *conjunction reduction* na celý text můžeme vyloučit. Podíváme-li se na příklady v kap. 3.4.3 a tabulku (viz Tabulka 10), která ukazuje rozvrstvení augmentu v uceleném narativním úseku mezi dvěma řečmi, je jasné, že *conjunction reduction* tu nefunguje. V případě, že by fungovala, viděli bychom úplně jiné rozvrstvení augmentovaných a neaugmentovaných tvarů. Tabulka (viz Tabulka 10) představuje ucelený úsek narativu mezi dvěma řečmi, na kterém chci demonstrovat nefunkčnost *conjunction reduction*, jak jsem ukazovala i v kap. 3.4.3. Fungovala-li by *conjunction reduction*, bylo by např. slovo *δικάσαντ'* augmentováno a následující slovesa nikoli. Takový vzorec by se pak opakoval celým textem.

Verš	Sloveso	Augment	Zp.	Čas	Rod	Slov. tvar
317	φάτο	bez	ind.	aor.	mp.	φημί
318	δικάσαντ'	bez	ind.	aor.	act.	δικάζω
319	δῶκαν	bez	ind.	aor.	act.	δίδωμι
321	γήθησε	bez	ind.	aor.	act.	γηθέω
321	στονάχησε	bez	ind.	aor.	act.	στοναχέω
322	Παχνώθη	bez	ind.	aor.	pass.	παχνόω
323	περικάππεσε	bez	ind.	aor.	act.	καταπίπτω
324	ἔξεσε	Augment	ind.	aor.	act.	ζέω
324	ὑπερέβλυσεν	Augment	ind.	aor.	act.	ὑπερβλύζω
325	ἐγκατέμικτο	Augment	ind.	aor.	mp.	ἐγκαταμείγνυμι
326	ἴξεν	Augment	ind.	aor.	act.	?
327	ἀμφήλυθεν	Augment	ind.	aor.	act.	ἀμφέρχομαι
329	ἔστη	Augment	ind.	aor.	act.	ἴστημι
330	ἄγεσκον	bez	ind.	impf.	act.	ἄγω
332	ἦμεν	Augment	ind.	impf.	act.	εἶμι

332	ἔσπετο	bez	ind.	aor.	mp.	ἔπομαι
333	ἔβαν	Augment	ind.	aor.	act.	βαίνω
335	κατεδύσετο	Augment	ind.	aor.	mp.	καταδύω
336	ἴσαν	Augment	ind.	impf.	act.	εἶμι
337	νήχετο	bez	ind.	impf.	mp.	νήχω
338	σκύζοντο	bez	ind.	impf.	mp.	σκύζομαι
340	δῶκε	bez	ind.	aor.	act.	δίδωμι
341	ἄγορευεν	bez	ind.	impf.	act.	ἄγορεύω

Tabulka 10 Ukázka rozvrstvení augmentu

Toto tvrzení ale nijak nevylučuje, že by *conjunction reduction* nemohla fungovat v některých úsecích textu *Posthomerik* (např. ukázka 18 v kap. 3.4.3). Na druhou stranu je možné, že na místa, kde se zdá, že by *conjunction reduction* mohla fungovat, působí jiné vlivy, které vytváří dojem fungující *conjunction reduction*.

Lze potvrdit, že Quintus zachovával homérský úzus a neužíval augment u -σκ- sloves (viz Tabulka 5). Zda to činil, protože to převzal z homérských textů, nebo zda mu nedával augment ve spojení s -σκ- slovesem smysl kvůli nějaké, nám neznáme funkci augmentu nelze říct.

Naopak Quintus nedodržuje homérskou zásadu o užívání augmentovaných tvarů v přirovnání.

Stále je ale třeba zodpovědět, podle čeho Quintus augment ne/užíval. K práci je přiložená tabulka (příloha 1) s podrobnou analýzou všech sloves v 5. knize *Posthomerik* a jejich výskytu v Homérovi.¹⁴⁵

V *Posthomerikách* je celkem 370 tokenů, které by v klasické řečtině byly augmentované. Z tohoto počtu jsem 37 (10,3 %) tokenů vůbec nedohledala v homérských textech: 11 těchto tokenů není augmentováno (5 v narativu, 4 v popisu štítu a 2 v řeči), zbylých 18 augment má (5 v popisu štítu, 12 v narativu a jen 1 v řeči). Vzhledem k tomu, že Quintus nerozlišoval slovesa přejatá od Homéra a svá vlastní, nepředstavují výše zmíněná čísla reálný přehled o

¹⁴⁵ Její části byly v upravené formě použité v kapitolách.

poměru augmentovaných a neaugmentovaných sloves (tato ucelená analýza je v kap. 3.4.1 a 3.4.2). Ukazují ale to, že Quintus používal jak augmentované, tak neaugmentované tvary.

Některá slova z *Posthomerik* lze nalézt v Homérovi, jak augmentovaná, tak neaugmentovaná. I s těmito slovesy jsme zacházeli tak, jako by se Quintus musel rozhodnout, který tvar využije. Teoreticky lze ale uvažovat, že by vliv měl poměr výskytů augmentovaných a neaugmentovaných sloves – že by Quintus užíval augment u sloves, u nichž v Homérovi převažuje augmentovaná varianta, nebo naopak. Např. ἔφερον najdeme v homérských textech jen čtyřikrát,¹⁴⁶ zatímco neaugmentovanou formu najdeme jen v *Odyseii* patnáctkrát.¹⁴⁷ Z toho důvodu by pak bylo pochopitelné, že ἔφερον v textu *Posthomerik* nenacházíme vůbec na žádném místě, vždy se objevuje jen tvar φερον.¹⁴⁸ Sloveso τρέφε, které se v *Posthomerikách* objevuje jen jednou,¹⁴⁹ se v Homérovi objevuje čtyřikrát,¹⁵⁰ ale ἔτρεφε devětkrát.¹⁵¹ Znamená to, že Quintus se nemusel vždy přiklonit k formě upřednostňované Homérem.

Jak bylo řečeno v kap. 3.3, v koiné, tedy v řečtině, kterou Quintus pravděpodobně mluvil, bylo výrazným rysem odpadávání augmentu v plusquamperfektu. Tuto tendenci vidíme i v *Posthomerikách*: plusquamperfektum nacházíme v 5. knize celkem dvacet osmkrát, z toho je osmnáct výskytů neaugmentovaných a deset augmentovaných. Zajímavé je, že 9 tvarů nelze dohledat v Homérovi (z toho 6 augmentovaných a 3 augmentované).¹⁵²

V 5. knize je také zřetelná tendence augmentovat slovesa s předponou (viz kap. 3.3). Ze 76 sloves (28 se nevyskytuje vůbec u Homéra) je augmentováno 55 (17 těchto augmentovaných sloves se neobjevuje u Homéra). Řada z těchto složenin jsou navíc Quintova hapax legomena.

5. kniha *Posthomerik* obsahuje celkem 208 lemmat.¹⁵³ Sloveso s nejvíce výskyty je εἰμί (nacházíme celkem 4 TYPY: ἔσαν (12 tokenů), ἔσκον (2 tokeny), ἔην (1 token),¹⁵⁴ ἦσθα (1 token). Z předcházejícího výčtu je zřejmé, že Quintus dával přednost neaugmentovaným tvarům (ἔσαν, ἔσκον) před tvary augmentovanými (ἦσθα). Sloveso s druhým nejvyšším počtem

¹⁴⁶ Il. 11.533, 23.849, 24.270, Od. 18.303

¹⁴⁷ Např. Od. 1.97, 4.622, 5.45, 5.330, 6.83, 8.418, 9.212, 9.349, 9.380, 9.431, 12.18, 13.19, 15.555, 16.327, 21.61

¹⁴⁸ Celkem třináctkrát (PH. 1.280, 2. 554, 3.339, 3.368, 4.555, 5.47, 5.618, 6.526, 7.345, 10.440, 13.352, 13.463)

¹⁴⁹ PH. 5.506

¹⁵⁰ τρέφε: 23. 142, 7. 12, 24. 389.

¹⁵¹ Il. 5. 70, 6. 82, 8. 283, 16. 203, 22. 421, 22. 480, Od. 1. 435, 11. 67, 23. 325

¹⁵² U některých sloves lze nalézt ale jiné tvary, které jsou jen augmentované (viz příloha 1) a je možné, že z toho důvodu jsou tato slovesa augmentovaná.

¹⁵³ Následující výsledky se týkají výskytů v indikativu sekundárního času, tj. výskyty, které by v klasické řečtině byly augmentovány. Pro celkovou analýzu viz kap. 5.

¹⁵⁴ ἔην je epický tvar 3. sg. a 1. sg. (LSJ. s. v. εἰμί).

výskytů a s nejvyšším poměrem počtu tokenů k počtu tvarů je τίθημι (celkem 7 typů: θῆκεν (4 tokeny), θῆκας (2 tokeny), ἔθηκε (1 token), ἔθεντο (2 tokeny), θέτο (1 token), θήκατο (1 token), θῆκαν (2 tokeny)).¹⁵⁵ V Homérovi pro toto sloveso najdeme variantní tvary, a to θῆκεν a ἔθηκε, přičemž jak pro θῆκεν, tak ἔθηκε nalezneme hojný počet tokenů (θηκε: *Il.* 1.55, 2.318, 2.482 atd.; ἔθηκε: *Il.* 1.2, 2.319, 3.293 atd.). Podobný případ, kdy v 5. knize *Posthomerik* najdeme tokeny variantních typů, je sloveso βάλλω: Pro toto sloveso najdeme 3 typy, a to ἐβάλοντο (1 token) (PH. 5.602), βάλοντο (1 token) (PH. 5.631) a ἔβαλον (1 token) (PH. 5.637). Zajímavé je, že tvar ἐβάλλοντο v Homérovi nenajdeme, ale ἐβάλοντο ano (*Il.* 12.337, 15.566, 23.352 atd.).

4 Stahování sloves

V této kapitole je mým primárním zájmem zjistit, jakým způsobem Quintus nakládá se staženými homérickými slovesy – budu sledovat tedy hlavně to, zda ke stahování dochází, za jakých podmínek k němu dochází a případně jakým způsobem probíhá s ohledem na Homérické texty.

4.1 Stahování sloves v klasické řečtině

Ke stahování dochází při styku dvou vokálů na hranici slabik. K tomuto styku nejčastěji došlo po ztrátě intervokálního * F , * y a * σ (Sihler, 1995, 80). Čím jsou si hlásky podobnější, tím spíše kontrakce proběhne (Sihler, 1995, 523).

V této kapitole se budu zabývat tzv. staženými slovesy, tj. slovesy, v jejichž tvarech přezentu a imperfekta v klasické attičtině dochází právě ke kontaktu vokálů¹⁵⁶ a následnému stažení do jednoho vokálu či diftongu. Většina stažených sloves vznikla z denominativ z IE sufixu *-ye/o- (Papanastasiou, s. v. contract verbs). Tradičně jsou rozeznávány 3 skupiny stažených sloves podle zakončení jejich prezentního kmene: $-\alpha$ (τιμάω), $-\epsilon$ (ποιέω) nebo $-ο$ (δηλόω). Tyto kmenové vokály se dostávají do kontaktu s počátečními vokály osobních přípon a dochází ke stažení.

V práci je pozornost věnována především tvarům, jejichž kmen končí na $-\epsilon$ a na $-\alpha$, protože o-kmen je v 5. knize *Posthomerik* jen 1.

¹⁵⁵ PH. 5. 3. 198. 219, 233, 316, 419, 466, 523, 547, 565, 620, 633, 655.

¹⁵⁶ Konkrétně kdy se tématický vokál setkává s vokálem koncovky (Papanastasiou s. v. contract verbs)

Stahování se děje v jednotlivých dialektech v různé míře a s rozdílnými výsledky (Rix, 1976, 52). V attičtině je stahování, jsou-li kmenový vokál a vokál osobní přípony v kontaktu, až na výjimky (πλέω) obligatorní.

4.2 Stahování sloves v Homérovi

4.2.1 Stahování sloves se zakončením přítentního kmene na -α, -ε a -ο v Homérovi

Zatímco v attičtině ke stahování sloves se zakončením přítentního kmene na -α, -ε a -ο dochází téměř vždy, prakticky obligatorně, v homérských textech se často setkáváme i s nestaženými tvary zmíněných sloves. Tyto nestažené tvary lze považovat za archaismy (Chantraine, 1948, 66). Ke kontrakci dochází v Homérovi různé míře¹⁵⁷ a situace není zcela přehledná – řada tvarů se nestahuje nikdy (např. zatímco tvar φοβέοντο se vyskytuje v Homérovi čtyřikrát,¹⁵⁸ jeho staženou variantu „φοβοῦντο“¹⁵⁹ nedohledáme), některé tvary naopak nalezneme jak stažené, tak nestažené (např. φιλέειν (Il. 9.614) a φιλεῖν (Od. 15.74)). Nejvíce se stahují tvary, kde se setkává εε, οο, αε, οε, méně častěji dochází ke kontrakci při kontaktu εα, αω, αο a ještě méně častěji při kontaktu εω, εο (Chantraine, 1948, 38) – jak bylo řečeno v předchozí kapitole (4.1), podobnější vokály mají tendenci ke stažení spíše než vokály odlišné. Zdá se, že stahování různých tvarů je ale také silně ovlivněno potřebami verše (Kühner, 1892, 142), i Chantraine (1948, 38) totiž poznamenává, že ke kontrakci často dochází, vynucuje-li si to metrická struktura slova. Logicky totiž bude mít tvar, kde ke stahování nedošlo, jiné metrické vlastnosti (srov. φιλέει (Il. 9. 342) x φιλεῖ (Il. 2. 197)). Z toho důvodu se někdy setkáváme jen se staženými formami, protože některé tvary nelze v hexametru realizovat (Chantraine, 1948, 39).

Z pravidel pro stahování vyplývá i to, že některé koncovky budou staženy téměř vždy, zatímco jiné téměř nikdy, a to hlavně z metrických důvodů. Zároveň je ale třeba zdůraznit i to, že u některých slov dávají přednost autoři buď staženým, nebo nestaženým tvarům z vlastního rozhodnutí (Chantraine, 1948, 38).

4.2.2 Stahování sloves se zakončením přítentního kmene -ε v Homérovi

V homérských textech se objevují hlavně kontrahované tvary sloves se zakončením kmene na -ε obsahující diftong ει (z εε nebo z εει) nebo ευ (z εο nebo z εου) (Kühner, 1892, 145). Ačkoli

¹⁵⁷ Žádný badatel neuvádí konkrétní údaje, např. poměr poměr stažených a nestažených tvarů v různých osobách apod. Kuse údaje je třeba dohledávat na různých místech (např. Chantraine, 1948; Kühner, 1892).

¹⁵⁸ Il. 6.41.; 11.172; 16.304; 21.4

¹⁵⁹ Neaugmentovaný tvar „φοβοῦντο“ se neobjevuje nikde v řeckém korpusu, nacházíme jen tvar stažený a augmentovaný ἐφοβοῦντο (např. Thuc. 1.31.2.)

nalézáme i tvary, kde kombinace εε stažená není - např. pro imperfektum αἰτέω nalézáme šest příkladů nestaženého tvaru (ἦτεε), ale žádný opačný příklad (Chantraine, 1948, 38). Pokud je ε v kontaktu s ω η η, ke kontrakci nedochází příliš často (Kühner, 1892, 145).

Při analýze 5. knihy *Posthomerik* jsem zjistila, že tvary sloves se zakončením kmene -ε, které se v této knize vyskytují, mají koncovky: -ουσιν, -εται, -ονται, -εν, -οντο nebo -εσκον a -ειν (viz příloha 1). Jiné koncovky jsem nenalezla, proto jsem se u sloves, jejichž přítomní kmen končí na -ε, v této kapitole omezila při čerpání informací ze sekundární literatury jen na kontakty kmenového vokálu -ε a výše zmíněných koncovek.

Vzhledem k tomu, že jsem nikde v pramenech, nenalezla přehledně představené adekvátní údaje, vyhledala jsem sama výskyt výše zmíněných koncovek v homérských textech v kontaktu s -ε na konci přítomního kmene sloves:

/1./ Nedochází ke stahování -εουσιν, -εονται a -εοντο, respektive v homérském korpusu nelze dohledat staženou variantu koncovky -οῦσιν, -οῦνται a -οῦντο. Podobně dohledáme tvary s koncovkou -εσκον jen nestažené (καλέεσκον (Il. 9.562).

/2./ Kontakt kmenového vokálu -ε a koncovky -εται lze nalézt jen ve stažené podobě -εῖται (např. τελεῖται Il. 2.330).

/3./ Homérské texty obsahují kontakty kmenového vokálu -ε a koncovky -ειν jak ve stažené podobě -εῖν (např. χραῖσμεῖν (Il. 1. 242)), tak v podobě nestažené -εειν (např. κρατέειν (Il. 1.288). Koncovku -εν najdeme jak staženou, tak nestaženou (např. ἐφίλει (Il. 14.491) ῥέεν (Il. 1.249).)

4.2.3 Slovesa se zakončením kmene -α v Homérovi

U sloves se zakončením kmene -α dochází ke stahování velmi často (Monro, 1891, 54). Nestažené tvary jsou tedy velmi zřídka¹⁶⁰ a celkem jich v homérských textech je jen 64 (Kühner, 1892, 142).

Podobně jako u sloves se zakončením kmene -ε jsem se omezila jen kontakty -α v zakončení přítomního kmene s koncovkami, které se vyskytují v 5. knize *Posthomerik*. Jedná se

¹⁶⁰ Dle Kühnerovy gramatiky jsou nestažené tvary, 1. tam kde je α zapotřebí pro metrum: wo das α gemäß dem metr“, 2. ve tvarech, kde koncovce -αον předchází krátká slabika (περαον) 3.ve tvarech utvořených z jednoslabičných slov (ἔχραε) (Kühner, 1982,142).

o koncovky: -οντο, -ετο, -ε(v), -ες, -ονται a -εσθαι, tedy o kontakty kmenového α + ε nebo ο, a srovnala jsem výskyt jejich stažených a nestažených tvarů v homérských textech.

/1./ Koncovky -ετο, -εσθαι, -ε(v) a -ες jsou stažené v Homérovi vždy – objevují se tedy jen v podobě -ᾶτο, -ᾶσθαι, -ᾶ a -ας.

/2./ Koncovky -οντο a -ονται se také objevují primárně ve stažené formě (tedy ὦντο a ὦνται), ale jednou korpus obsahuje tvar ὑλάοντο (Od. 16. 162) a jednou ἰλάονται (Il 2. 550).

Častěji než ke stahování sloves se zakončením kmene na -α sloves dochází k tzv. „asimilaci“. (Monro, 1891, 50). Podle Sihlera (1995, 82) tvary jako ὀρώω mohou představovat přechodné stádium ve vývoji od ὀράω k ὀρῶ. Asimilace mohla naopak na některých místech probíhat i později, kdy v rámci modernizace jazyka došlo ke stahování vokálů. Reduplikace vokálu (regresivní asimilace) pak opraví chybu v metru, která by přirozeně stažením slovesa vznikla (ὀρά-οντες > ὀρῶντες > ὀρόοντες (Tsagalis, s. v. Homeric diction).

Při asimilaci v Homérovi dochází buď k tzv. regresivní asimilaci, kdy se první element připodobní druhému (např. ὀράεις na ὀράας, ὀράεσθαι na ὀράασθαι) (Lundquist s. v. assimilation),¹⁶¹ nebo k progresivní asimilaci, kdy se druhý element přiblíží k prvnímu (Lundquist s. v. assimilation).

4.3 Stahování sloves v Posthomerikách

4.3.1 Úvodní analýza

V 5. knize *Posthomerik* je celkem 41 tokenů (19 tokenů, jejichž přítomní kmen končí na -ε, 22 tokenů, jejichž přítomní kmen končí na -α a žádný token, jehož přítomní kmen na -ο),¹⁶² jejichž kmen končí na -α -ε -ο. Jak bylo psáno výše, v homérských textech ke stahování nedochází vždy. Stejně tak je tomu i v *Posthomerikách*: v 5. knize je z výše zmíněných 40 tokenů staženo 13 a 11 asimilováno (viz Tabulka 11, kde jsou tyto údaje uvedeny): v textu dohledáme celkem 18 tokenů, jejichž přítomní kmen končí na -ε, z tohoto počtu jsou jen 2 tokeny stažené a 17 nikoli. Naopak tokeny, jejichž kmen končí na -α, dohledáme buď jen asimilované, nebo stažené.

¹⁶¹ Regresivní asimilace je v řečtině častější (Lundquist s. v. assimilation)

¹⁶² V 5. knize *Posthomerik* se objevují lemmata, jejichž některé tvary mají v přítomním kmene zakončení na -ο, ale žádný z jejich tokenů z 5. knihy se neobjevuje v odpovídajícím tvaru (jedná se o aoristové či perfektní kmene: ἐστεφάνωτο (PH. 5.99), Παχλώθη (PH. 5.322), δηώση (PH. 5. 358), δηώσονται (PH. 5.374), ἐπρίζονται (PH. 5.462), δηώσασθαι (PH. 5.567).

Typ st. sloves	Počet asimilovaných tvarů	Počet stažených tvarů	Počet nestažených tvarů	Celkem
zakončení -ε	0	2	17	19
zakončení -α	11	11	0	22
zakončení -ο	0	0	0	0

Tabulka 11 Počet stažených sloves

Je zřejmé, že dochází k podobné situaci jako v homérských textech a nejvíce stažených tokenů nacházíme se zakončením přítomného kmene na -α. Řada tvarů (viz kap. 2.4.2) v *Posthomerikách* je převzata z Homéra, ale další se objevují nezávisle na něm. Ze 46 tvarů uvedených výše se 27 tvarů vyskytuje i v Homérovi (např. φοβέοντο PH. 5.84 a Il. 6.41), pro 16 tvarů z 5. knihy *Posthomerik* dohledáme jen tvary jiné (např. ἀμφεποτῶντο (PH. 5.12) v Homérovi nedohledáme, ale dohledáme tvar ἀμφεποτᾶτο (Il. 2.315)), a jen pro 3 tvary z *Posthomerik* nelze nalézt v Homérovi vůbec lemma (viz dále kap. 4.3.2 a 4.3.3).

Podobně jak jsem psala v kapitole o augmentu v *Posthomerikách* (viz kapitola 3), převzal Quintus množství tvarů stažených sloves z homérských textů, ale část jich vytvořil nezávisle na Homérovi. Vzhledem k povaze Quintova textu lze předpokládat, že pokud se objevují některé tvary v korpusu *Posthomerik*, jsou z Homéra převzaté, nebo že Quintus minimálně věděl o jejich existenci v homérských textech.¹⁶³ Pro větší přehlednost práce jsem tvary rozdělila na dvě skupiny, a to na

1. tvary, které dohledáme jak u Homéra, tak v *Posthomerikách* a u kterých lze předpokládat, že je Quintus vytvořil pod homérským vlivem (kap. 4.3.2),
2. a tvary, jež v Homérovi nedohledáme a Quintus je musel vytvořit sám (kap. 4.3.3).

Více poznatků o tom, jak Quintus zacházel s jazykem sám o sobě nám poskytne přirozeně skupina 2., ale i analýza 1. skupiny nám může přinést zajímavé poznatky, které se mohou týkat Quintovy práce s homérským jazykem.

¹⁶³ Otázka je, zda je takto možné uvažovat o v řečtině velmi frekventovaných slovesech. U slov, která se v řeckém korpusu objevují po stovkách, není ve všech případech nutné násilně vyhledávat spojitost Quinta a Homéra.

4.3.2 Tvary stažených sloves v *Posthomerikách* převzaté z Homéra

Řada slovesných tvarů, jejichž kmen končí na -ε, -α, -ο (tj. slovesa stažená), které nalzáme v *Posthomerikách*, se objevují i v homérském korpusu. To s sebou přináší možnost, že je Quintus z Homéra převzal nebo byl Homérem ovlivněn.

V 5. knize *Posthomerik* největší část slovesných tvarů, pro něž dohledáme totožné tvary v Homérovi, tvoří ty, jejichž kmen končí na -ε. Vedle nich se objevuje téměř stejný počet tvarů (opět dohledatelných i Homéra) se zakončením přítentního kmene na -α (viz Tabulka 12).

Quintus, jak je zřejmé z Tabulka 12, vytvořil pod homérským vlivem nejvíce tvarů, jejichž kmen končí na -ε – v 5. knize nacházíme celkem 14 tokenů, z nichž je 12 v nestaženém tvaru a jen 2 ve staženém. Z tvarů, jejichž kmen končí na -α, Quintus převzal z Homéra jen tvary stažené a asimilované. Všechny detailní počty převzatých tvarů jsou uvedeny v tabulce níže (viz Tabulka 12).

Typ st. sloves	Počet asimilovaných tvarů	Počet stažených tvarů	Počet nestažených tvarů	Celkem
zakončení -ε	0	2	12	14
zakončení -α	6	7	0	13
zakončení -ο	0	0	0	0
celkem	6	9	12	27

Tabulka 12 Stahování sloves převzatých z Homéra

Slovesné tvary, která se vyskytují jak u Homéra, tak u Quinta, lze alespoň pro lepší orientaci rozdělit na dvě skupiny:

1. na tvary stažené, nebo nestažené, pro něž najdeme jen totožné tvary v Homérovi (např. tvar ἀμφοποῦτο (PH. 5. 71) se v Homérovi objevuje jen 1 (Il. 2.315) a žádný jiný tvar nedohledáme),
2. a na tvary, pro něž najdeme vedle tvarů totožných i jiné ať už stažené, nebo ne (tvar πονέοντο (PH. 5. 104) u Homéra dohledáme několikrát (např. Il. 5.84, 627) a vedle tohoto tvaru dohledáme i jiné (např. πονέεσθαι (Il. 10.116, 117) nebo πονεῖτο (Il. 9.12, 15.222)).

U tvarů z 1. skupiny asi nelze pochybovat o tom, že Quintus věděl o jejich výskytu v Homérovi (viz výše). Příkladem takového slovesného tvaru je ἀμφεποῦτο (PH. 5. 71 (viz příklad 1) a Il. 2.315 (viz příklad 2). Tohle sloveso se v žádném jiném tvaru v homérských textech nevyskytuje. Tomu, že výskyt tohoto tvaru není náhoda a že jej Quintus převzal, odpovídá i kontext, v němž se objevuje u Homéra. I zde by bylo možné totiž zdůraznit Quintovu hru s homérskými významy. Zatímco v *Posthomerikách* token ἀμφεποῦτο (PH.5.70) patří k bohyni zosobňující Touhu, která létá okolo smějící se Afrodité, je u Homéra tentýž tvar užit v tragické scéně, kdy ptačí matka létá okolo hnízda, které napadl had (viz ukázka 2). Quintus tedy scénu, z níž užil sloveso, obrátil z velmi tragické na velmi milou.

1. Ἄγχι δ' ἄρ' ὀρχηθμοῦ τε καὶ εὐφροσύνης ἐρατεινῆς
ἀφρὸν ἔτ' ἀμφὶ κόμησιν ἔχουσ' ἀνεδύετο πόντου
Κύπρις εὐστέφανος (τὴν δ' Ἴμερος ἀμφεποῦτο),
μειδιώσ' ἐρατεινὰ σὺν ἠυκόμοις Χαρίτεσσιν.
(PH. 5. 71)

*Bližko tomu tanci a veselé pohostinnosti
mající kolem vlasů pěnu se z moře vynořila
Kypris s krásnými vlasy (okolo ní létala Touha)
s úsměvem milá s Charitkami s krásnými vlasy.*

2. ἔνθ' ὃ γε τοὺς ἐλεεινὰ κατήσθιε τετριγῶτας·
μήτηρ δ' ἀμφεποῦτο ὀδυρομένη φίλα τέκνα·
τὴν δ' ἐλελιζάμενος πτέρυγος λάβεν ἀμφιαχυῖαν. (Il. 2. 314-6)
- Had tam holátka žral, jež bolestně pištěla strachem
jejich rodička kvílíc, kol milých lítala dítek
jí, jak nad nimi lkala, had svinuv se, za křídlo chytíl.*

Vedle ἀμφεποῦτο v 5. knize *Posthomerik* lze nalézt 2 tvary slovesa ὑποτρομέω: ὑποτρομέουσι (příklad 3) a ὑποτρομέεσκον (příklad 5).¹⁶⁴ Oba tyto tvary nacházíme i v homérských textech (ὑποτρομέεσκον Il. 20.28 (příklad 4), ὑποτρομέουσιν (příklad 5) Il. 22. 241), přičemž to jsou jediné realizace lemmatu ὑποτρομέω v Homérovi (jiné tvary nedohledáme).¹⁶⁵ Za pozornost

¹⁶⁴ Jedná se impf. od ὑποτρομέω (s. v. ὑποτρομέω LSJ).

¹⁶⁵ U Homéra ovšem dohledáme tvary τρομέουσι (např. Il. 15.627), který se objevuje i v 5. knize *Posthomerik*: (PH. 5.312)

tedy stojí, že Quintus se rozhodl užít oba tvary slovesa. Kromě toho se všechny čtyři tvary objevují v témže metrickém schématu (U / – U U / – U) jak v *Posthomerikách*, tak v *Iliadě* (viz příklady 4 a 6) na konci verše. Určitou věcnou spojitost lze nalézt i mezi příklady 3 a 4. Zatímco u Quinta je strašlivý pohled na Aianta v jeho šílenství, u Homéra to platí o Achilleovi.

3. ... Τοὶ δ' ὀρώοντες

πάντες ὁμῶς ἐνὸς/ ἀνδρὸς ὕποτρομέ/εσκον ὁμοκλήν. (PH. 5. 393-4)

– U U / – U U / – U U / – U U / – U U / – –

A když ho (Aianta) viděli,

všichni se začali třást strachem před hrozbou jediného muže.

4. καὶ δέ τί / μιν καὶ/ πρόσθεν ὕποτρομέ/εσκον ὁρώοντες. (Il. 20. 28)

– U U / – – / – U U / – U U / – U U / – U

vždyť již dřív, jak zhlédli ho (Achillea) jen, hned couvali hrůzou ...

5. Τοῦνεκα Τρωσὶν ἐφῶμεν εὐφροσι τήνδε δικάσσαι

ἀντιθέω τ' Αἴαντι φιλοπτολέμω τ' Ὀδυσῆι,

ὄν τινα/ δῆιοι / ἄνδρες ὕποτρομέ/ουσι μά/λιστα

– U U / – U U / – U U / – U U / – U U / – U

ἦδ' ὅ τις ἐξεσάωσε νέκυν Πηληιάδαο (PH. 5. 156-158b)

Z toho důvodu nechejme rozhodnout moudré Trójany,

mezi božským Aiantem a chytrým Odyseem,

kterého (z nich) se nešťastní muži báli nejvíce

a který že zachránil tělo Péleovce ...

Na druhou stranu mezi výskytem tvaru ὕποτρομέουσι u Quinta (příklad 5) a u Homéra (příklad 6) se věcná spojitost hledá těžko. Teoreticky by se dalo uvažovat o tom, že v obou případech byli vyděšení Trójané.¹⁶⁶ Takový výklad ale nelze ničím řádně podložit. Na druhou stranu to, že nenacházíme žádnou věcnou spojitost, aluzi či hru s významy mezi tímto výskytem u Quinta

¹⁶⁶ Ačkoli v příkladu 5 může jít spíše o všeobecné konstatování vlastnosti – který z nich byl hrůzostrašnější pro všechny muže na světě, nejen pro Trójany.

a u Homéra, neznamená nutně, že by Quintus užil tvar bez vlivu Homéra nebo že by aluze na jiných místech (např. př. 1 a 2) naopak nefungovaly.

6. αὖθι μέ/νειν· τοῖ/ον γὰρ ὑ/ποτρομέ/ουσιν ἄ/παντες·(Il. 22. 241)

– U U/ – –/ – U U/ – UU/– UU/ – U

(Pallas v přestrojení přemlouvá Hektora k boji)

... zůstatí uvnitř, vždyť takový strach tam pojímá všechny

Zajímavé je, že k výskytu řady slov z této 1. skupiny (viz výše) dohledáme poznámky v homérských scholiích. Poznámku můžeme najít k tokenu ὑποτρομέουσιν z *Iliady*, a to „τοίως ὡς μηδένα συγχωρεῖν πολεμεῖν αὐτῷ“ (Scholia in Iliadem, 22.241 s. v. ὑποτρομέουσιν), tedy „*takový, že s ním nikdo nechtěl bojovat*“

I k tokenu ἀμφοποῦτο (viz příklad 2) se vztahuje poznámka ve scholiích ohledně jeho významu: „Περὶ αὐτοῦ ἐπέτετο“ (Scholia in Iliadem, 2.315. s.v. ἀμφοποῦτο) „*Létala okolo nich*“.

Jak bylo řečeno v úvodní kapitole, Quintus užíval varianty homérské řeči a pro svůj text vybíral filologické kuriozity (kapitola 2.4.2). Vzhledem k tomu, že ke slovům převzatým z Homéra, často existují poznámky ve scholiích, jak bylo ukázáno výše, lze předpokládat, že tato slova byla málo srozumitelná, a proto byla i dříve pro Quinta zajímavá.

2. skupina sloves

Řada tvarů, které se vyskytují v *Posthomerikách*, v homérském korpusu dohledáme jednak ve tvaru totožném, ale pak i ve tvarech jiných. Tvar πονέοντο (PH. 5. 24) se v Homérovi objevuje sedmkrát,¹⁶⁷ vždy nestažený. Vedle tohoto tvaru dohledáme u Homéra ještě 13 dalších ΤΥΡŮ.¹⁶⁸

Zajímavé by bylo srovnání tvarů z *Posthomerik*, které se vyskytují u Homéra ve variantních formách – tedy že bychom tvar z *Posthomerik* našli u Homéra jak stažený, tak nestažený. Pro žádný tvar z analýzy (viz příloha 1) jsem ale v homérských textech variantní tvary nenašla.

¹⁶⁷ Il. 5. 84; 5. 627; 7. 442; 24. 444; Od. 17. 258; 20. 159; 20. 281

¹⁶⁸ ἐπονεῖτο (Il. 2.409; 18.380; 413 Od. 16.13 πεπόνητο Il. 15.447 πονέεσθαι Il. 10.116; 117; 121; 23.245 πονεῖτο Il. 9.2 Od. 15.222 πονέοιτο Il. 20.359 πονέοντο Il. 5.84; 627; 7.442; 24.444 Od. 17.258; 20.159; 281 πονεύμενον Il. 4.374 πονεύμενος Il. 13.288 πονεώμεθα Il.10.70 πονησάμενοι Od. 11.9; 12.51 πονησάμενος Od. 9.250; 310; 343 πονήσατο Il.9.348 πονήσομαι Od.22.377 πονησόμεθ' Il. 23.159

Slova přejatá z homérských textů nemohou poskytnout obraz o tom, jak Quintus nakládá se staženými slovesy sám o sobě, bez vlivu Homéra. Z toho důvodu je třeba podívat se na slovesa, jež v homérském korpusu nelze dohledat.

4.3.3 Tvary stažených sloves nevyskytující se u Homéra

Řada stažených tvarů sloves se ovšem objevuje v *Posthomerikách* buď úplně nezávisle na Homérovi (tj. lemma nelze dohledat v homérském korpusu), nebo se vyskytují alespoň v jiném tvaru než v Homérově díle.

4.3.3.1 Slovesa s kmenem zakončeným na -α

V příkladu 7 se objevuje tvar ἀμφεποτῶντο, který v homérském korpusu nelze dohledat. Dohledatelný je jen tvar ἀμφεποτᾶτο (*Il.* 2. 315) viz př. 1, který se také v *Posthomerikách* objevuje (*PH.* 5. 71). Zdá se tedy, že Quintus jednou slovo převzal od Homéra v tomtéž tvaru a jednou od něj vytvořil sám stažený tvar. To, že užil tvar stažený, mohlo být ovlivněno /1./ i tím, že v Homérovi lze najít tvar ποτῶντο (*Il.* 12. 287), od něž je tvar ἀμφεποτῶντο odvozen, a /2./ tím, že nestažený tvar „αμφεποταοντο“ není možné úspěšně zapojit do hexametru (–UUU–U).

7. ἐν τῷ δ' ὄρνιθες τανυχειλέες ἀμφεποτῶντο¹⁶⁹. (*PH.* 5. 12)

A v něm (vzduchu) létali ptáci s dlouhými zobáky

Další token slovesa s kmenem zakončeným na α je asimilován a vzniká: ἐπεσκιόωντο (*PH.* 5. 346). Tvar ἐπεσκιόωντο se u Homéra nevyskytuje vůbec a nedohledáme ani žádné jiné tvary. Znamená to, že Quintus použil tenhle tvar nezávisle na Homérovi. V příkladu vidíme, že Quintus tvar asimiloval, což ale není nijak zvláštní ani pro Homéra.

8. Ἡέλιος δ' ἀπόρουσεν, ἐπεσκιόωντο δ' ἄλωαι

νυκτὸς ἐπεσσυμένης, ἐπεκίδνατο δ' οὐρανὸν ἄστρα. (*PH.* 5.346-7)

Slunce zapadlo a stíny se rozběhly po polích,

jak se blížila noc, a hvězdy byly rozseté po nebi.

V 5. knize se neobjevuje žádný slovesný tvar se zakončením kmene na -α v nestaženém tvaru (ani převzatý z Homéra, ani vytvořený Quintem). Tvar μενοίνας (příklad 9) se objevuje v 5. knize dvakrát (*PH.* 5.209, 546), opět v tomtéž staženém tvaru. U Homéra toto sloveso v jiných

¹⁶⁹ Tvar ἀμφεποτῶντο se objevuje pouze v *Posthomerikách* (*PH.* 3. 44, 5. 12)

tvarech můžeme nalézt dvacet čtyřikrát – sedmnáctkrát je sloveso stažené,¹⁷⁰ dvakrát asimilované,¹⁷¹ jednou se objevuje iónský tvar imperfekta¹⁷² a zbývající tvary¹⁷³ nejsou v prezentním kmeni, takže u nich ke stažení či asimilaci dojít nemohlo. Ani jednou se neobjevuje nestažený tvar.

9. ... καὶ οὐκ ἄν ἐμεῖο **μενοίνας**

ἐλθέμεναι κατέναντα δολοφροσύνησι πεποιθώς. (PH. 5. 209-210)

A nechtěl bys tak proti mně

vyrazit spoléhající se na svou lstivost

Řada sloves, jejichž prezentní kmen končí na -α, je i v *Posthomerikách* asimilována, jak se děje často i v Homérovi (viz kap. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**). Quintus k tomuto kroku také několikrát přistupuje i u sloves, jejichž tvary vytváří sám (viz příklad 10, 11).

Pro tvar μητιόωνται se v 5. knize *Posthomerik* objevují celkem tři tokeny. V Homérovi se ovšem tento tvar tvaru nevyskytuje ani jednou. – lze ho ale celkem nalézt jedenáctkrát v tvarech jiných, pokaždé asimilovaných.¹⁷⁴ Zdá se tedy, že Quintus sice nepřevzal konkrétní tvar, ale lze si myslet, že tvar μητιόωνται vytvořil v závislosti na tvarech uvedených u Homéra (viz pozn. 174).

10. Πάθοι γε μὲν ἄλγεα θυμῷ

ὀππόσα **μητιόωνται** Ἐριννύες ἀνθρώποισιν

ἀργαλέοις. (PH. 5. 470-2)

Kéž jeho duch trpí bolestmi,

které zamýšlí Erinnye pro lidi

špatné povahy

Také další asimilovaný tvar δηριάσκεις u Homéra konkrétně nenalezneme. Objevují se ale jiné tvary rovněž asimilované¹⁷⁵ a zbývající 2 nejsou prezentní kmemy, takže nemohou být staženy.¹⁷⁶

¹⁷⁰ 11.532,

Il. 18.283, 2.34, 2.92, 13.381, 17.355, 21.157, 2.275, 2.285, 4.480, 6.180, 15.111, 22.217, *Od.* 13.214, 14.221, 14.264, 15.293

¹⁷¹ *Il.* 19. 164, 15. 82

¹⁷² μενοίνεον *Il.* 12. 59

¹⁷³ *Od.* 2. 248, 2. 36 *Il.* 10. 101

¹⁷⁴ např. μητιόωσι (*Il.* 7. 45, 10. 208, 409), nebo μητιόωντο (*Il.* 12. 17), μητιάσθε (*Il.* 22. 174) apod.

¹⁷⁵ *Il.* δηριάσθαι (*Il.* 16.96, 17. 734), δηριάσθον (*Il.* 12. 421) apod.

¹⁷⁶ δηρινθήτην (ind. aor. pass.) 16. 756, δηρίσαντο (ind. aor. mp.) (*Il.* 8. 76)

11. οὐ γάρ σ' οὐδ' Ἀχιλλῆος ἐρύσατο κύδιμα τεύχη,
ὦν ἔνεκ' ἀφραδέως μέγ' ἀμείνονι **δηριάασκες**. (PH. 5. 442-3)
*Totíž ani Achileovo slavné brnění tě nezachránilo,
protože jsi se bláhově střetl s mnohem lepším.*

4.3.3.2 Slovesa s kmenem zakončeným na -ε

Vedle sloves s kmenem zakončeným na -α se v 5. knize objevují tvary, jejichž přítomní kmen končí na -ε. Jak jsem stanovila v kap. 4.2.2, kontakt ε ε má tendenci být v homérských textech často stažený.

V příkladu 12 se objevuje sloveso (ἀμφιθέεσκεν), které ovšem stažené není, ačkoli tu také vidíme kontakt ε + ε. U Homéra se objevuje pouze jiný tvar ἀμφιθέουσι (Od. 10. 413).

12. Πάντη δ' **ἀμφιθέεσκεν** ἀναιδέι θηρι εἰοικώς,
ὅς τε βαθυσκοπέλοιο διέσσυται ἄγκεα βήσσης ... (PH. 5. 371-2)
*Běhal do všech stran podobný divokému zvířeti,
které vyráží z hluboké skalnaté rokle ...*

I na dalších místech při kontaktu ε + ε Quintus užívá nestažené tvary: ἔξεεν (PH. 5. 379), θάμβεεν (PH. 5. 457). Zatímco pro tvar θάμβεεν v homérských textech dohledáme jen jiné tvary, kde nedochází ke kontaktu ε + ε,¹⁷⁷ pro ἔξεεν dohledáme u Homéra kromě jiných tvarů¹⁷⁸ i tvar ζέε (Il. 21.365), od kterého mohl Quintus zápis převzít.

Co se týká kontaktu ε + ο, ani v tomto případě nedochází v *Posthomerikách* ke stažení. V příkladu 13 užívá Quintus nestažený tvar κομέονται (ε + ονται). Tento tvar v Homérovi nelze nalézt, ale na několika místech v homérských textech se objevují tvary jiné: κομείτων (Il. 8. 109), κομέειν (Od. 6. 207, 11. 250). Z uvedených dvou sloves je zřejmé, že někdy ke stahování dojde, někdy ne, ačkoli jsou podmínky stále stejné¹⁷⁹ – vždy jsou v kontaktu dvě ε (κομέω + ετων/ειν). V případě tohoto tvaru ale nelze situaci ideálně ilustrovat, protože v Homérovi nelze dohledat kontakt ε + ο v rámci jeho lemmatu.

13. ἐπεὶ πατρὸς οὐκέτ' ἐόντος
νηπίαχοι **κομέονται** ὑπ' ἀνδράσιν εὖ μάλα πολλὸν

¹⁷⁷ V Homérovi vedle tvarů, které nebyly vytvořeny od přítomního kmene (např. θάμβησαν (Il. 8.77, 23.728) dohledáme jen tvar ἐθάμβεον (Od. 4.638, 10. 63. 17.367).

¹⁷⁸ V Homérovi dohledáme ζέσσειν (Il.18.349, Od. 10.360), ζεῖ (Il. 21.362) a ζέε (Il. 21.365).

¹⁷⁹ Imperativ v Homérovi bývá většinou stažený (Chantraine, 1948, 38).

χειροτέροις (PH. 5. 553-5)

když bez otce

nebohé děti se musí starat o muže o dost podřadnější.

V příkladu 14 je uveden tvar συμφορέουσιν, jehož lemma vůbec v homérském korpusu nedohledáme.¹⁸⁰ Znamená to, že Quintus toto slovo užil nezávisle na Homérovi. I v tomto případě ovšem vidíme, že se *Posthomerika* nijak neliší od homérského úzu. Jak jsem psala v kapitole výše (kap. 4.2.2), v Homérovi kontakt kmenového vokálu -ε a koncovky -ουσιν zůstává nestažený, jako je tomu i v tomto případě.

14. Ὡ φίλοι, ἦ μέγα πῆμα καὶ ἄσχετον ἤματι τῷδε

ἡμῖν συμφορέουσιν ἀκηδέες Οὐρανίωνες, ... (PH. 5. 141-2)

„Přátelé, dnes na nás bezstarostní Olympané snesli

velkou a nesnesitelnou pohromu ...

4.4 Závěr stahování

Quintus přebírá řadu stažených sloves v tomtéž tvaru, jako jsou v Homérovi. Příložená tabulka (viz Tabulka 13) ukazuje přehled převzatých tvarů a počet jejich výskytů v homérských textech. Z tabulky je patrné, že Quintus užívá jak u Homéra frekventované tvary (např. φρονέειν, φοβέοντο, τελείται), které se v Homérovi objevují v těchto a jiných tvarech i více jak padesátkrát, tak v homérském korpusu tvary ojedinělé, které se v *Iliadě* i *Odysseie* objeví nanejvýš dvakrát (např. ὑποτρομέουσι). Znamená to, že Quintus necílil úmyslně na buď málo, nebo naopak na velmi frekventované tvary.

Verš	Token	Tvar ¹⁸¹	Zp.	Čas	Lemma	Zakončení kmene	Počet totožných tvarů v Hom.	Místo v Hom.
24	πονέοντο	N	ind.	impf.	πονέω	ε	7	Passim
84	φοβέοντο	N	ind.	impf.	φοβέω	ε	4	Passim

¹⁸⁰ V Homérovi ale dohledáme tvar φορέουσι (Il. 1.238), který mohl Quinta ovlivnit.

¹⁸¹ N tvar ve sloupci „token“ je N = nestažený, S = stažený, A = asimilovaný

104	πονέοντο	N	ind.	impf.	πονέω	ε	7	Passim
158a	ὑποτρομέουσι	N	ind.	praes.	ὑποτρομέω	ε	1	il. 22.241
182	φρονέειν	N	inf.	praes.	φρονέω	ε	2	passim
297	φοβέοντο	N	ind.	impf.	φοβέω	ε	4	Passim
312	τρομέουσι	N	ind.	praes.	τρομέω	ε	3	passim
394	ὑποτρομέεσκον	N	ind.	impf.	ὑποτρομέω	ε	1	il.20.28
491	ἀμφεχέοντο	N	ind.	impf.	ἀμφιχέω	ε	1	Od. 22.498
662	φοβέοντο	N	ind.	impf.	φοβέω	ε	4	passim
250	τελεῖται	S	ind.	praes.	τελέω	ε	6	passim
35	φοίτα	S	ind.	praes.	φοιτάω	α	5	Passim
71	ἀμφεποτάτο	S	ind.	impf.	ἀμφιποτάομαι	α	1	Il. 2.315
171	μενοινᾷ	S	ind.	praes.	μενοινάω	α	5	passim
405	φοίτα	S	ind.	impf.	φοιτάω	α	5	passim
582	ἐδάμνα	S	ind.	impf.	δαμνάω	α	4	passim
588	μενοίνα	S	ind.	impf.	μενοινάω	α	3	Il. 13. 214
646	ἔτλη	S	ind.	impf.	τλάω	α		passim
586	δηριάσθαι	A	inf.	praes.	δηριάομαι	α	2	passim
595	ἀσχαλάαν	A	inf.	praes.	ἀσχαλάω	α	1	Il. 2.297

606	ἀσχαλάαν	A	inf.	praes.	ἀσχαλάω	α	1	Il. 2.297
421	δηριάσθαι	A	inf.	praes.	δηριάομαι	α	2	passim
432	ἡγορόωντο	A	ind.	impf.	ἄγοράομαι	α	1	íl. 4.1

Tabulka 13 Přehled sloves přejatých od Homéra

Homérův vliv i na tvary, které se v homérských textech nedohledáme, je jasný. Z příkladů v předchozích kapitolách se zdá, že Quintus dodržuje stejné postupy jako Homér v rámci jednotlivých slov – pokud jsou některé tvary v homérských textech pouze stažené, jsou i v 5. knize *Posthomerik* pouze stažené. Tvary, které u Homéra nedohledáme, tuto teorii také potvrzují, ani u jednoho totiž Quintus nevybočil z homérského úzu.

K řadě tvarů v 5. knize *Posthomerik* můžeme dohledat tvary stejné v Homérovi a v těchto případech můžeme podobu tvaru v *Posthomerikách* (to, zda je tvar stažený, nebo ne) vysvětlovat tak, že Quintus tvar převzal. U tvarů, které ovšem nedohledáme, už není argumentace tak jasná. Srovnáme-li ale závěry získané z mé jednoduché analýzy koncovek v homérských textech (viz kap. 4.2.2 a 4.2.3) a s tokeny v 5. knize *Posthomerik* je situace následující:

Zdá se, že můžeme prohlásit, že tvary, jejichž kmen končí na na -α, zakončené koncovkami zmíněnými v úvodní kapitole 4.2 (-οντο, -ονται, -ετο, -εσθαι, -ε a -ες) najdeme v 5. knize *Posthomerik* pouze stažené (tedy -αοντο, -αονται, -αετο, -αεσθαι, -αε a -αες) (viz

Verš	Token	Zp.	Čas	Lemma	Zakončení přezentního kmene	Stahování
12	ἀμφεποτῶντο	ind.	impf.	ἀμφιποτάομαι	α	s
35	φοίτα	ind.	praes.	φοιτάω	α	s
71	ἀμφεποτᾶτο	ind.	impf.	ἀμφιποτάομαι	α	s
170	δηριόωνται	ind.	praes.	δηριάομαι	α	a
171	μενοινᾶ	ind.	praes.	μενοινάω	α	s
209	μενοίνας	ind.	impf.	μενοινάω	α	s
281	μητιόωνται	konj.	praes.	μητιάω	α	a
346	ἐπεσκιόωντο	ind.	impf.	ἐπισκιάω	α	a
405	φοίτα	ind.	impf.	φοιτάω	α	s
421	δηριάσθαι	inf.	praes.	δηριάομαι	α	a
429a	μητιόωνται	konj.	praes.	μητιάω	α	a
432	ἡγορόωντο	ind.	impf.	ἄγοράομαι	α	a

437	πωτᾶτ'	konj.	praes.	πωτάομαι	α	s
443	δηριάσκεις	ind.	impf.	δηριάομαι	α	a
471	μητιόνται	konj.	praes.	μητιάω	α	a
546	μενοίνας	ind.	impf.	μενοινάω	α	s
582	ἐδάμνα	ind.	impf.	δαμνάω	α	s
586	δηριάσθαι	inf.	praes.	δηριάομαι	α	a
588	μενοίνα	ind.	impf.	μενοινάω	α	s
595	ἄσχαλάαν	inf.	praes.	ἄσχαλάω	α	a
606	ἄσχαλάαν	inf.	praes.	ἄσχαλάω	α	a
646	ἔτλη	ind.	impf.	τλάω	α	s

Tabulka 14), což odpovídá homérským textům.¹⁸² V 5. knize *Posthomerik* u všech tvarů, jejichž kmen končí na -α tedy proběhne buď asimilace nebo je výsledný tvar stažený.

Verš	Token	Zp.	Čas	Lemma	Zakončení prézentního kmene	Stahování
12	ἀμφοποτῶντο	ind.	impf.	ἀμφοποτάομαι	α	s
35	φοίτα	ind.	praes.	φοιτάω	α	s
71	ἀμφοποτᾶτο	ind.	impf.	ἀμφοποτάομαι	α	s
170	δηριώνται	ind.	praes.	δηριάομαι	α	a
171	μενοινᾶ	ind.	praes.	μενοινάω	α	s
209	μενοίνας	ind.	impf.	μενοινάω	α	s
281	μητιόνται	konj.	praes.	μητιάω	α	a
346	ἐπεσκιῶντο	ind.	impf.	ἐπισκιάω	α	a
405	φοίτα	ind.	impf.	φοιτάω	α	s
421	δηριάσθαι	inf.	praes.	δηριάομαι	α	a
429a	μητιόνται	konj.	praes.	μητιάω	α	a
432	ἡγορόωντο	ind.	impf.	ἀγοράομαι	α	a
437	πωτᾶτ'	konj.	praes.	πωτάομαι	α	s
443	δηριάσκεις	ind.	impf.	δηριάομαι	α	a
471	μητιόνται	konj.	praes.	μητιάω	α	a
546	μενοίνας	ind.	impf.	μενοινάω	α	s
582	ἐδάμνα	ind.	impf.	δαμνάω	α	s
586	δηριάσθαι	inf.	praes.	δηριάομαι	α	a
588	μενοίνα	ind.	impf.	μενοινάω	α	s
595	ἄσχαλάαν	inf.	praes.	ἄσχαλάω	α	a
606	ἄσχαλάαν	inf.	praes.	ἄσχαλάω	α	a
646	ἔτλη	ind.	impf.	τλάω	α	s

Tabulka 14 Tvary se zakončením kmene na -α

¹⁸² Pomineme-li výjimku u tvarů ἰλάοντο (Od. 16. 162) a jednou ἰλάονται (Il 2. 550) (viz kap. 4.2.3).

Co se týká tvarů, jejichž kmen končí na -ε, a kontaktů koncovek uvedených v kap. 4.2 (-ουσιν, -εται, -ονται, -εν, -οντο nebo -εσκον a -ειν) (viz Tabulka 15), lze říci, že:

Kontakt kmenového ε a koncovek -ουσιν, -ονται, -οντο a -εσκον najdeme v 5. knize *Posthomerik* stejně jako v Homérovi vždy nestažený (např. πονέοντο, ὑποτρομέουσι). Stejně tak v 5. knize nedojde ke stažení kontaktu ε + ειν a ε + εν.¹⁸³

Kontakt koncovky εται a kmenového vokálu ε najdeme v 5. knize pouze jednou, a to ve staženém tvaru τελειται (5. 250).¹⁸⁴

24	πονέοντο	ind.	impf.	mp.	πονέω	ε	n
84	φοβέοντο	ind.	impf.	mp.	φοβέω	ε	n
104	πονέοντο	ind.	impf.	mp.	πονέω	ε	n
109	ἀμπνείεσκον	ind.	impf.	act.	ἀναπνέω	ε	s
142	συμφορέουσιν	ind.	praes.	act.	συμφορέω	ε	n
158a	ὑποτρομέουσι	ind.	praes.	act.	ὑποτρομέω	ε	n
182	φρονέειν	inf.	praes.	act.	φρονέω	ε	n
250	τελειται	ind.	praes.	act.	τελέω	ε	s
297	φοβέοντο	ind.	impf.	mp.	φοβέω	ε	n
312	τρομέουσι	ind.	praes.	act.	τρομέω	ε	n
371	ἀμφιθέεσκειν	ind.	impf.	act.	ἀμφιθέω	ε	n
379	ἔξεεν	ind.	impf.	act.	ζέω	ε	n
385	ἔξεεν	ind.	impf.	act.	ζέω	ε	n
394	ὑποτρομέεσκον	ind.	impf.	act.	ὑποτρομέω	ε	n
457	θάμβειν	ind.	impf.	act.	θαμβέω	ε	n
491	ἀμφεχέοντο	ind.	impf.	mp.	ἀμφιχέω	ε	n
554	κομέονται	ind.	praes.	mp.	κομέω	ε	n
662	φοβέοντο	ind.	impf.	mp.	φοβέω	ε	n

Tabulka 15 Tvary se zakončením kmene na -ε

Tvrzení uvedené výše platí jak pro tvary z Homéra převzaté, tak pro tvary, které se v homérském korpusu neobjevují. Quintus u všech tvarů dodržuje homérský úzus pro stahování sloves – tzn. nenajdeme tvar, který by byl u výhradně Homéra stažený, a v *Posthomerikách* by stažený nebyl, nebo naopak. Podobně nenalezneme ani jinou mechaniku stahování.

¹⁸³ Toto platí v celých *Posthomerikách* s výjimkou θεῖν (PH. 6.517) (LSJ s. v. θέω).

¹⁸⁴ Také PH. 2. 424.

Zajímavé je, že pro žádný tvar, jehož kmen končí na $-\varepsilon$ nebo na $-\alpha$, z 5. knihy *Posthomerik* v celém díle nenalezneme variantní tvar (tj. že bychom pro tvar stažený našli tvar nestažený a naopak). V Homérovi, jak bylo řečeno výše, variantní tvary dohledáme.

Jasným závěrem je, že Quintus přebírá pravidla pro stahování z Homéra – na žádném místě jsem nenalezla, že by se výsledný tvar lišil – že by Quintus stahoval jinak než Homér. Analyzovat se dají jen otázky 1. do jaké míry Quintus přebírá stažená slovesa – která jsou z Homéra a která jsou v *Posthomerikách* nezávisle na něm a 2. zda je konkrétní tvar stažený jak v Homérovi, tak v Quintovi, nebo zda se od sebe texty v tomto ohledu liší.

Je také nutné konstatovat, že materiál jedné knihy je příliš omezený a že pro jasné závěry je třeba pracovat nejen s celým dílem *Posthomerik*, ale vytvořit i podrobnou analýzu homérských textů.

5 Závěr

V 5. knize *Posthomerik* jsem dohledala celkem 596 tokenů slovesných tvarů. Na těchto 596 tokenů připadá celkem 481 TYPŮ a 289 lemmat. Zdá se tedy, že alespoň 5. kniha *Posthomerik* je velmi jazykově pestrá, co se slovesných tvarů týká.

Z práce v první řadě vyplývá, že *Posthomerika* jsou do vysoké míry závislá na Homérovi, jak předpokládá sekundární literatura. Pro slovesné tvary ale zatím ale nebyl vypracován podrobný přehled, se kterým bych mohla své závěry srovnat.¹⁸⁵ Celkem 77,3 % (464 tokenů z celkového počtu 596) slovesných tvarů z 5. knihy *Posthomerik* (viz příloha 1) se objevuje alespoň jednou v homérském korpusu a Quintus jimi mohl být ovlivněn.¹⁸⁶ Quintus tedy vytvořil zhruba 7 % tvarů (39 tokenů) nezávisle na Homérovi. Je na místě ovšem připomenout to, že Quintus nemusel být ovlivněn jen Homérem, ale i jinými autory. Srovnala jsem tvary z 5. knihy *Posthomerik*, které jsem nedohledala při své analýze v Homérovi, a zkusila jsem je vyhledat v celém řeckém korpusu. V následující tabulce (viz Tabulka 16) je uveden přehled tvarů, které se buď vyskytují jen u Quinta, nebo u autorů, kteří žili po něm (Nonnus, 5. sto n.l. a J. Tzetzes 12. sto n.l.). Z tabulky je patrné, že řadu tvarů Quintus vytvořil sám. Většina těchto „nových“ slovesných tvarů se ovšem skládá z předpony a relativně frekventovaného kmene.¹⁸⁷ Lepší formulace by tedy byla, že místo vytváření nových tvarů Quintus varioval jinak v korpusu frekventované tvary pomocí prefixů.

Verš	Token	Zp.	Čas	Rod	Lemma	Výskyt u jiného autora
10	ἀμφιφέρονται	ind.	praes.	mp.	ἀμφιφέρομαι	
14	ἀμφετέτυκτο	ind.	pq.	mp.	ἀμφιτεύχω	
26	περικτείνοντο	ind.	impf.	mp.	περικτείνομαι	
46	ἐπεδέρκετο	ind.	impf.	mp.	ἐπιδέρκομαι	Nonnus, <i>Dionysiaca</i> 33.287

¹⁸⁵ Vian ve své práci uvádí přehled adjektiv užitých v *Posthomerikách* a v Homérovi (Vian, 1959, 182-192).

¹⁸⁶ Pro 15,2 % (91 tokenů) tvarů z 5. knihy *Posthomerik* u Homéra nedohledáme sice totožný tvar, ale najdeme alespoň 1 tvar jiný, což znamená, že Quintus mohl lemma znát z Homéra a při tvorbě vlastního tvaru jím být alespoň částečně ovlivněn.

¹⁸⁷ Např. lemma ἀμφιφέρομαι (PH. 5.10) nalezneme v celém řeckém korpusu jen jednou, a to právě u Quinta, ale pro lemma φέρω dohledáme přes 1000 výskytů.

62	ἀροτρεύεσκον	ind.	impf.	act.	ἀροτρεύω	
102	παρακατέκειτο	ind.	impf.	mp.	παρακατάκειμαι	
103	ἀμφετέτυκτο	ind.	pp.	mp.	ἀμφιτεύχω	
103	αμφετετυκτο	ind.	pp.	mp.	τεύχω	
114	περιμαρμαίρεσκε	ind.	impf.	act.	περιμαρμαίρω	
118	παρεκ<τε>τάνυστο	ind.	pp.	mp.	παρεκτανύω	
142	συμφορέουσιν	ind.	praes.	act.	συμφορέω	
141	συμφορέουσιν	ind.	praes.	act.	συμφορέω	
190	ἀμφιμέμηλε	ind.	pf.	act.	μέλω	
324	ὑπερέβλυσεν	ind.	aor.	act.	ὑπερβλύζω	
325	ἐγκατέμικτο	ind.	aor.	mp.	ἐγκαταμείγνυμι	
346	ἐπεσκιόωντο	ind.	impf.	mp.	ἐπισκιάω	Nonnus, Dionysiaca 38.20
435	ὑποπτώσσωσι	konj.	praes.	act.	ὑποπτώσσω	
464	ἀνεστονάχησεν	ind.	aor.	act.	ἀναστοναχέω	
469	περικάββαλεν	ind.	aor.	act.	περιβάλλω	
490	περικάππεσον	ind.	aor.	act.	καταπίπτω	
498	ἐπέβραχε	ind.	aor.	act.	βραχεῖν	Joannes Tzetzes, Gramm. et Poeta Carmina Iliaca (2.105)
646	ἀμφέστενεν	ind.	impf.	act.	ἀμφιστένω	
648	ἐνεκρίνθη	ind.	aor.	pass.	ἐγκρίνω	

Tabulka 16 Přehled nových tvarů z 5. knihy Posthomerik

Quintus vytvořil i řadu tvarů tvarů -σκ- kmenů. V Tabulka 5 v kap. 3.4.5 je uvedeno 11 tvarů -σκ- kmenů. Z toho 8 tvarů nedohledáme u Homéra a lze usuzovat, že je Quintus vytvořil sám.

Co se týká augmentu, je nutné podotknout, jak jsem psala v kapitole 3.5, že je třeba vytvořit funkční teorii vycházející z *Posthomerik* samotných. Ačkoli se zdá, že Bakkerova teorie funguje

/1./ v poměru výskytů mezi narativem a promluvami postav – v narativu se v 5. knize *Posthomerik* objevuje průměrně méně augmentovaných než neaugmentovaných tvarů, zatímco v promluvách postav dohledáme augmentovaných tvarů více (40 % tvarů v narativu je augmentováno 50 % tvarů v promluvách postav (viz kap. 3.4).

/2./ u slov s -σκ- kmeny.

Naopak v uvozovacích větách, v záporu ani ve větách vedlejších výsledky analýzy (viz kap. 3.5) nemluví pro Bakkerovu teorii o augmentu jakožto deiktickém prvku. Zdá se totiž, že Quintus už tento rys augmentu nevnímal. Podíváme-li se znovu na výsledky analýzy poměrů výskytu augmentovaných tvarů v narativu a řečech

Jako poslední, ještě nezmiňovaná možnost připadá v úvahu to, že Quintus augment používal podle jazykového citu, který si vypěstoval četbou Homéra a ostatní klasické literatury. Samozřejmě nesmíme zapomínat ani na to, že se jedná o epickou poezii, která jakožto útvar svázaný metrem, může volbu, zda autor užije augment, silně ovlivnit.

Zajímavým poznatkem je ale to, že Quintus velmi často užíval vnitřní augment u tvarů složených sloves: např. ἀμφετέτυκτο (PH. 5.14).

U stahování sloves práce prokazuje, že alespoň v 5. knize *Posthomerik* se Quintus nijak neodchyluje od Homéra – nestahuje tvary, které by Homér zásadně jen stahoval, nebo naopak. Je tedy možné říct, že Quintus plně přebírá mechanismus stahování od Homéra. V kapitole 4.4 jsem uvedla přehled koncovek, které se vyskytují u tvarů, jejichž kmen končí na -α a -ε, a uvedla jsem, u kterých dochází ke stažení vokálů v kontaktu a u kterých nikoli. Z těchto závěrů vyplývá, že stahování vokálu kmene s vokálem koncovky je stejné jako u Homéra. Ačkoli tedy Quintus vytváří i vlastní tvary stažených sloves, které nedohledáme u Homéra, pracuje s nimi v 5. knize stejně jako Homér.

Narozdíl od augmentu, kde Quintus užívá i variantní tvary (např. ἔθεντο (PH. 5.633), θέντο (PH. 1.445), u stažených tvarů, které se objevují v 5. knize, variantní tvary nelze dohledat.¹⁸⁸ Variantní tvary (např. tvar augmentovaný a neaugmentovaný ἔθεντο, θέντο), tvar stažený a nestažený φιλέει, φιλεῖ) v epické poezii poskytují autorovi vhodný prostředek k práci s metrem, protože ačkoli se mění jejich metrické vlastnosti, význam zůstává stejný. Quintus očividně v 5. knize ale tuto možnost u stažených sloves nevyužil.

Zajímavé v tomto ohledu také je, jak často Quintus tvary stažených sloves opakuje. Ze 40 tokenů z 5. knihy *Posthomerik* (viz kap. 4 nebo příloha 1), jejichž kmen končí na -ε nebo na -α, se vyskytuje jen 29 TYPŮ a 23 lemmat. V následující tabulce (viz Tabulka 17) jsou uvedena lemmata, pro která jsem dohledala tvary s alespoň dvěma výskyty. Nejčastěji se opakují tvary φοβέοντο a μητιόωνται. Zajímavé je, že některé opakující se tvary se objevují velmi blízko sebe: ἀσχαλάαν (PH. 5.595, 606), ἔζεεν (PH. 5.379, 375).

Slovníkový tvar	Konkrétní tvar v PH.	Číslo verše	Typ stahování	Zp.	Čas	Rod
ἀμφιποτάομαι	ἀμφεποτᾶτο	71	s	ind.	impf.	mp.
ἀμφιποτάομαι	ἀμφεποτῶντο	12	s	ind.	impf.	mp.
ἀσχαλάω	ἀσχαλάαν	595	a	inf.	praes.	act.
ἀσχαλάω	ἀσχαλάαν	606	a	inf.	praes.	act.
δηριάομαι	δηριάσθαι	586	a	inf.	praes.	mp.
δηριάομαι	δηριάσθαι	421	a	inf.	praes.	mp.
δηριάομαι	δηριάσκες	443	a	ind.	impf.	act.
ζέω	ἔζεεν	379	n	ind.	impf.	act.
ζέω	ἔζεεν	385	n	ind.	impf.	act.
μενοινάω	μενοινᾶ	171	s	ind.	praes.	act.

¹⁸⁸ V Homérovi se ale takové tvary vyskytují např. φιλέει (Il. 9.342), φιλεῖ (Il. 2.197).

μενοινάω	μενοίνα	588	s	ind.	impf.	act.
μενοινάω	μενοίνας	209	s	ind.	impf.	act.
μενοινάω	μενοίνας	546	s	ind.	impf.	act.
μητιάω	μητιόωνται	281	a	konj.	praes.	mp.
μητιάω	μητιόωνται	429a	a	konj.	praes.	mp.
μητιάω	μητιόωνται	471	a	konj.	praes.	mp.
πονέω	πονέοντο	24	n	ind.	impf.	mp.
πονέω	πονέοντο	104	n	ind.	impf.	mp.
συμφορέω	συμφορέουσιν	141	n	ind.	praes.	act.
ὑποτρομέω	ὑποτρομέουσι	158a	n	ind.	praes.	act.
ὑποτρομέω	ὑποτρομέεσκον	394	n	ind.	impf.	act.
φοβέω	φοβέοντο	84	n	ind.	impf.	mp.
φοβέω	φοβέοντο	297	n	ind.	impf.	mp.
φοβέω	φοβέοντο	662	n	ind.	impf.	mp.
φοιτάω	φοίτα	35	s	ind.	praes.	act.
φοιτάω	φοίτα	405	s	ind.	impf.	act.

Tabulka 17 Přehled opakování tvarů stažených sloves v 5. knize *Posthomerik*

Má práce potvrzuje závislost slovesných tvarů s ohledem na augment a stahování tvarů, jejichž kmen končí na -ε a -α, z 5. knihy *Posthomerik* na homérských textech. Jen u minima tvarů můžeme totiž prohlásit, že na ně Homér neměl vliv.

6 Bibliografie

Allan, J. R. (2016). Tense and Aspect in Classical Greek: Two historical Developments; Augment and Perfect. In: Runge S.E., Fresch (eds. 2016) *The Greek Verb Revisited*. Bellingham: Lexham Press.

Allen. T.W., Munro. D.B. (1920). *Homeri Opera*. Oxford: Oxford University Press.

Appel W. (1994) Die homerischen hapax legomena in den Posthomerica des Quintus Smyrnaeus In: Glotta, 71. Bd., 3./4. H. (1993), pp. 178-188. Přístupné přes: <https://www.jstor.org>

Bakker E. (1999). Pointing at the Past: From Formula to Performance in Homeric Poetics. In: *Hellenic Studies Series 12*. Washington, DC: Center for Hellenic Studies

Bakker, E. (2001). *Similes, Augment, and the Language of Immediacy*. Leiden: Brill.

Baumbach M., Bär S. (2007). *Introduction*. In: Baumbach M. Bär S., Dümmler N. (eds. 2007). *Quintus Smyrnaeus: Transforming Homer in Second Sophistic Epic*. Berlin, New York: Walter de Gruyter

Bičovský, J (2017). *Praindoevropština I. Mluvnice*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy.

CGCG = Boas E., Rijksbaron A., Huitink L., Bakker M. (2019). *The Cambridge Grammar of Classical Greek*. Cambridge: University Press.

Cvrček, V. (2017). Token. In: Karlík, Nekula, Pleskalová (2017).

Czechency = Karlík P., Nekula M., Pleskalová J. (eds., 2017). *Nový encyklopedický slovník češtiny online*. URL: <https://www.czechency.org/> (Poslední přístup 5.5. 2022).

Čermák, F. (2010). *Lexikon a sémantika*. Praha: Nakladatelství lidové noviny.

De Decker F. (2017). Ὅμηρον ἐξ Ὀμήρου σαφηνίζειν: an analysis of the augment use in Iliad 1.

De Decker F. (2020). A semantic-pragmatic analysis of the augment in epic Greek, applied to some longer passages. In: *Papers on Ancient Greek Linguistics: Proceedings of the Ninth*

International Colloquium on Ancient Greek Linguistics (ICAGL9) 30 August – 1 September 2018, Helsinki. Helsinki: Societas Scientiarum Fennica.

Easterling C. P. E., Knox, B. M. W. (eds. 1985). *The Cambridge History of Classical Literature: The Hellenistic Period and the Empire Vol. 1*. Cambridge: Cambridge University Press.

Fischerová S. (2012). Doslov. In: Homér (2012).

Giannakis, G. K. a spol (eds) (2014). *Encyclopedia of ancient Greek language and linguistics*. Leiden: Brill. Přístupné přes: Litterae ante portas (poslední přístup 13.5. 2022)

Gärtner U. ed. et trsl. (2005). *Der Utergang Trojas Band I, Band II*. Darmstadt: WbG

Greensmith, E. (2020). *The Resurrection of Homer in imperial Greek epic*. New York: Cambridge University Press.

C.G. Heyne (1834), *Homeri Ilias. Cum brevi annotatione curante C. G. Heyne. Accedunt Scholia monora passim emendata*. 2 vols., Oxford: Oxford University Press Přístupné přes: <http://stephanus.tlg.uci.edu.ezproxy.is.cuni.cz/index.php>

Homér. (1942) *Ílias*. Přeložil O. Vaňorný. Praha: Jan Laichter.

Homér. (2012) *Odyseia*. Přeložil V. Šrámek. Praha: Academia.

Horrocks G. (2010). *Greek. A History of the Language and its Speakers*. Chichester: Wiley-Blackwell.

Chantraine P. (1948). *Grammaire Homérique – Tome I Phonétique et Morphologie*. Paris: Librairie C. Klincksieck.

Christidis, A. (2007). *A History of ancient Greek: from the beginnings to late Antiquity*. Cambridge: University Press.

James A., Lee K. (2000). *A Commentary on Quintus of Smyrna Posthomerica V*. Leiden, Boston, Köln: Brill.

Quintus of Smyrna (2007). *The Trojan epic*. James A. (trsl.). Baltimore, London: The Johns Hopkins University Press.

Keydell (1852). Quintus von Smyrna In: Pauly A. (1852).

- Kiparsky, P. (1968). Tense and Mood in Indo-European Syntax. *Foundations of Language* 4, no. 1 (1968): 30–57. Přístupné přes: <http://www.jstor.org/stable/25000312>.
- Kirk, G. S. (ed.) (1985). *The Iliad: A Commentary*. Cambridge: University Press.
- Köchly, A. (1850). *Κοῖντον τὰ μεθ' Ὀμηρον. Quinti Smyrnaei Posthomerorum libri XIV. Recensuit prolegomenis et adnotatione critica instruxit Arminius Koechly*. Leipzig. repr. Amsterdam (1968).
- Kühner, A. (1892). *Ausführlicher Grammatik der Griechischen Sprache: Erster Teil: Elementar- und Formenlehre*. Hannover: Hahnsche Buchhandlung.
- Lundquist (2014) Assimilation In: Giannakis (2014)
- Luraghi (2014) Cojunction reduction. In: Giannakis (2014)
- Maciver C. A. (2012) *Quintus Smyrnaeus' Posthomerica – Engaging Homer in Late Antiquity*. Leiden, Boston: Brill.
- Monro D. B. (1891). *A Grammar of the Homeric Dialect*. Oxford: At the Clarendon Press
- Papanastasiou G. C. (2007). Morphology: From Classical Greek to the Koine. In: Christidis, 2007.
- Papanastasiou (2014). Contract verbs In: Giannakis (2014)
- Paschal G. W. (1904). *A study of Quintus of Smyrna*. Chicago: The university of Chicago Library
- Quintus Smyrnaeus (2007). *Trojan Epic*. Přeložil Alan J. London, Baltimore: The Johns Hopkins University Press.
- Radermacher, L. (1947). *Koine*. Wien: Rudolf M. Roher.
- Smyth H. W. (1956). *Greek grammar*. Cambridge: Harvard University Press.
- Sihler, A. (1995) *New comparative grammar of Greek and Latin*. New York; Oxford : Oxford University Press.
- Pauly, A. (1852). *Real-Encyclopädie der classischen Altertumswissenschaft in alphabetischer Ordnung. VI, Pra-Stoiai*. Stuttgart: Metzler.

Rix, H. (1976) *Historische Grammatik des Griechischen: Laut- und Formenlehre*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft.

Homér (2012). *Odysseia*. V. Šrámek trsl.

Vian (ed.) (1. vol. 1963, 2. vol. 1966, 3. vol. 1969). *La Suite D'Homère 3. vols.* Paris: Belles Letters. Přístupné přes: <http://stephanus.tlg.uci.edu.ezproxy.is.cuni.cz/index.php> (Poslední přístup 5. 5. 2022).

Vian, F. (1959) *Recherches sur les Posthomerica de Quintus de Smyrne*. Paris: Librairie C. Klincksieck.

Giagrande G. (1986) Osservazioni sul testo e sulla lingua di Quinto Smirneo In: *Sicilorum gymnasium* Ser. NS, vol. 39 (1986) p. 41-50

LSJ = Liddell–Scott–Jones. Greek-English Lexicon. URL: <http://stephanus.tlg.uci.edu/Iris/inst/lexica.jsp> (poslední přístup: 30. 4. 2022)

Torallas S. (2014) Koiné In: Giannakis (2014).

Tsagalis Ch. (2014) Epic diction In: Giannakis (2014).

Way, A. S. (1913). *The Fall of Troy*. London: William Heinemann, New York: Putnam's Sons.